

Bob Šo, DVORAC VEČNOSTI
Preveli Zoran Živković i Jovan Mirković

Prvi deo
LJUDI

1.

Iako se Tavernor svesrdno upinjao, ipak mu nije pošlo za rukom da ostane u radionici kada je došlo vreme da se nebo zapali.

Skoro čitave večeri osećao je kako mu vlastita napetost grize stomak, a popravljane brodske turbine bivalo mu je sve teže i teže iako je znao da to, u stvari, njegova usredsređenost na posao sve više slabi. Najzad spusti pištolj za zavarivanje i ugasi svetla iznad radnog stola.

U istom trenutku nastade uznemireno lepetanje među kožokrilcima zatvorenim u kavez u suprotnom uglu dugačke prostorije. Ti tamni stvorovi, nalik na slepe miševе, mrzeli su svaku naglu promenu svetla. Tavernor priđe kavezu i umiri ga, obuhvativši ga rukama, osećajući kako mu žice trepere pod prstima poput struna na harfi. Približi lice kavezu i progutavši hladni vazduh koji mu je mahanje krila uteralo u grlo, upravi svoje misli prema cvrkutavim srebrnookim sisarima.

Smirite se, mali prijatelji. Sve je u redu. Sve je u redu...

Komešanje u kavezu smesta prestade i kožokrilci se vratili na svoje prečage, a očice im zasvetlucaše prema njemu, poput kapljica žive, pogledom koji im je, zapravo, najviše davao inteligentni izgled.

"Sad je već bolje", prošaputa Tavernor, svestan da su životinjice svojim telepatskim sposobnostima uhvatile blaga strujanja njegove vlastite uznemirenosti.

On zaključa vrata radionice za sobom, prođe kroz dnevnu sobu i iziđe iz prizemne zgrade u toplu oktobarsku noć. Na Mnemozini godina je imala gotovo pet stotina dana, i godišnjih doba tako reći nije bilo; ali čovek je, krenuvši u svemir, poneo sa sobom i svoj kalendar. Tamo daleko, na Zemljinoj severnoj polulopti, drveće se upravo preobražavalo u bakar i zlato - dakle, bio je oktobar na Mnemozini, kao i na stotinama drugih svetova koje su ljudi naselili.

Tavernor proverio vreme na svom časovniku. Nije ostalo ni punih pet minuta.

Izvadivši lulu iz džepa, on je napuni vlažnim trakama duvana i zapali.

Vrhovi sjajnih, zapaljenih niti stadoše se uvijati naviše i Tavernor ih pritisnu vrhom prsta, otvrdlim od rada, smirujući se i sam kroz ove obrede strpljivosti. Naslonivši se leđima na zid mračne kuće, dok je dim polako nosio poruku smirenog razuma kroz noćni vazduh, Tavernor pokuša da predstavi sebi kako se taj miris zavlači u gnezda i jazbine okolne šume, i zapita se kako će ga protumačiti njihovi krznjeni stanovnici. Imali su svega stotina godina da se naviknu na prisustvo čoveka, i - izuzev kožokrilaca - ostali su povučeni i na oprezu.

Na dva minuta pre nultog časa Tavernor obrati pažnju na noćno nebo. Svod iznad Mnemozine bio je drukčiji nego nad ma kojom planetom koju je obišao. Pre mnogo geoloških razdoblja tu su kružila dva meseca, približavajući se sve više i više jedan drugom, sve dok se nisu sudarili. Tragovi ovog svemirskog sudara mogli su se naći svuda unaokolo, pre svega po kraterima, ali najviše ih je bilo na nebu.

Čitava tuča mesečevih komadića - od kojih su mnogi bili dovoljno veliki da bi se videli golim okom - neprestano se, lebdeći, ocrtavala naspram manje sjajnih zvezda, stvarajući zastor koji se protezao od jednog do drugog pola planete. Blistave šare u kojima su se komešali nikad se nisu ponavljale, a čitav taj prizor bio je tim raskošniji što je zastor bio dovoljno gust tako da su se na njemu stalno javljala pomračenja. Dok je senka Mnemozine prelazila preko neba, pojedine skupine tih malih meseca menjale su boju, od bele, pa kroz sve tonove spektra i nestajale u tami, ponovo se pojavljivale da bi opet, u suprotnom smeru, prošle kroz ceo spektar pomračenja. Jačina svetlosti koju su svi zajedno bacali odgovarala je otprilike svetlosti običnog meseca - osim što, pošto je bila rasuta, dolazeći sa svih delova nebeskog svoda istovremeno, nije bilo senki već samo blago, srebrnasto svetlo svuda unaokolo.

Na takvom nebu bilo je teško uočiti čak i zvezdu prvog reda, ali Tavernor je tačno znao gde treba da gleda. Pogled mu se zaustavi na jednoj jedinoj,

treperavoj mrlji svetlosti. Nilsonovoj zvezdi. Bila je udaljena gotovo sedam svetlosnih godina i potpuno neupadljiva na kaleidoskopskom noćnom nebu Mnemozine, ali ta neupadljivost je uskoro trebalo da pripadne prošlosti.

Dok su otkucavali poslednji sekundi napetost u Tavernorovoj utrobi se poveća, sve dok je ne oseti u stomaku kao tvrdu kuglu strepnje. Zaista preterujem, reče on samom sebi. Na kraju krajeva - to se odigralo još pre sedam godina. To je bio onaj trenutak kad je Zemljin zvezdani inženjerijski korpus (ogromna uobraženost ovog naziva uvek je iznova smetala Tavernoru, kad god bi ga čuo) izabrao Nilsonovu zvezdu, ističući sa zadovoljstvom da pripada baš onoj vrsti koja im je bila potrebna. Dvojna zvezda čvrstog sastava, navodili su izveštaji za široku publiku. Osnovna komponenta u džinovskoj sekvenci Hercšprung-Raselovog dijagrama; sekundarna komponenta: mala i čvrsta; planeta: nema. Izgledi za modifikaciju: odlični.

I tada su se ogromni, leptirasti brodovi Korpusa, sa svojim magnetskim krilima, sjatili oko osuđenog džina, rijući mu po površini žaokom svojih lasera, ulivajući u njega energiju u frekvenciji gama-zraka, sve dok taj priliv energije nije dostigao nepodnošljivu jačinu, sve dok...

Tavernor steže zubima kamiš svoje lule u trenutku kada se - iznenada, kao da je neko okrenuo prekidač sobne lampe - kuća, šuma oko nje, udaljeni planinski venci, vasceli nebeski svod, obliše oštrom, belom svetlošću. Izvor mu je bila Nilsonova zvezda, koja se sad pretvorila u blešteću tačku čiji su oštri zraci bili tako žestoki da je morao brzo da skrene pogled sa nje. Čak i na razdaljini od sedam svetlosnih godina ta prvobitna razjarenost nove mogla mu je oštetiti zenice. Oprosti nam, pomisli on, molim te, oprosti nam.

Šuma je bila kao skamenjena u jednom trenutku nedoumice, kao da ju je nova tresnula nevidljivim čekićem i omamila, a onda se sva odjedanput razgoropadi, negodujući protiv ovako vrhunski neprirodnog događaja. Milioni krila zalepetaše kroz vazduh, poput neke bezoblične eksplozije. Bujica svetlosti koja je kuljala sa preobraženog neba postade tamnija u trenutku kada se sve ono što je moglo da leti podiže naglo u vazduh, polete ukруг i sunu naniže, u bezbednost. Ovako masovna i nagla pobeda nad silom teže učini da Tavernor za tren oseti kao da i sam tone; a tada do njega dopre zvuk. Krici, kreštanje, zvižduci, cvilenje, urlici, kokodakanje, šištanje, zajedno sa lepetanjem krila, šuštanjem suvog lišća, topotom nogu mimo njega...

Mukla tišina.

Šuma je motrila i čekala.

Tavernor oseti kako je i sam okovan tom avetinjskom nepomičnošću, sveden na jedno od Mnemozinih šumskih stvorenja, potpuno lišenih razuma; pa ipak je u tom trenutku svim svojim bićem postao svestan duboke veze između života i prostorno-vremenskog kontinuuma, onako kako to ljudsko biće nije bilo u stanju da spozna. Ogromni i providni činitelji večite zagonetke kao da su defilovali na površini jednog sveuobličavajućeg duha čiji je deo u svakom trenutku mogao da postane i on sam. Život. Smrt. Večnost. Božanstvo. Panspermija. Tavernor oseti strahoviti priliv uzbuđenja. Panspermija - pojam sveprisutnosti života. Potvrda čovekovog verovanja da je svaki duh koji tog časa postoji u vezi sa svakim drugim koji je ikada postojao? Ako je to tačno onda su te nove i supernove veoma dobro razumeli svi oni drhtavi stanovnici jazbina i skrovitih gnezda oko njega. Koliko li je puta, i to samo u ovoj galaksiji, neka zvezda pomahnitala? Milion puta? A u večnosti svih galaksija? Koliko li je samo civilizacija, koliko neprojeđenih milijardi života eksplodiralo u ništa kada bi neka zvezda umrla? I da li je tada svako živo biće, inteligentno ili ne, u tom poslednjem, munjevitom sekundu poslalo istu poruku u panspermijski sveduh, učinivši je tako dostupnom svakom svesnom stvorenju koje će ikada postojati u mračnoj beskonačnosti kontinuuma? Upamti dobro, mali brate, bilo da hodaš, pužiš, plivaš, riješ pod zemljom ili letiš - kada se nebo iznenada oblije svetlošću, spremi se za mir, spremi se za mir...

Tavernor oseti kako uzbuđenje u njemu raste - bio je na pragu da shvati nešto veoma važno - i tada, zato što je to osećanje bilo proizvod njegove vlastite jedinke, veza sa svemirom iščeznu, i on čežljivo, ali sve brže, stade da klizi ka normalni. Za trenutak je bio razočaran, ali i to uskoro izblede u nešto još slabije od sećanja. On ponovo zapali lulu i pokuša da se privikne na

promene u svojoj okolini. Prema obaveštenjima Biroa za ratne informacije, tokom sledeće dve nedelje Nilsonova zvezda postaće oko milion puta svetlija nego ranije, ali će, ipak, i dalje biti gotovo deset hiljada puta tamnija od Mnemozininog vlastitog sunca. Tavernor shvati da će to otprilike ličiti na svetlost punog Meseca posmatranog sa Zemlje. U stvari, ova svetlost bila je jeziva samo zato što je došla iznenada i zato što je on znao kakve se ubilačke namere valjaju iza nje.

Zvuk vozila na vazдушnom jastuku koje se približavalo iz pravca u kome se nalazio Centar prenu Tavernora iz sanjarenja. Osluškujući zvuk motora on prepoznade glatko, luksuzno brujanje ličnih kola Lise Grenobl još pre nego što je ugledao kako njeni farovi pružaju svoje topazne prste između drveća. Srce poče da mu udara čvrsto i ujednačeno. Ipak, on ostade nepomičan sve dok vozilo tako reći nije stiglo pred kuću, i tada postade svestan da se to trudi da prikaže svoje osobine kojima se ona najviše divila - čvrstinu, samodovoljnost, staloženu fizičku snagu. Nema veće budale od sredovečnog blesana, pomisli, ipak, u trenutku kada je odvajao ramena od zida.

On prihvati kvaku na suvozačevin vratima i pridrža mašinu dok se polako spuštala na tlo. Lisa iziđe s druge strane, blistavo se smešeći. Kao i uvek pri pogledu na nju, utroba mu se pretvori u vulkan, koji je počinjao negde između bedara. Na Lisinom licu, uokvirenom crnom kosom do ramena, isticala su se velika, izdašna usta i ogromne sive oči. Nos joj je bio pomalo prčast i pomalo preširok za klasičnu lepotu. To lice je bilo gotovo karikatura tople ženstvenosti i savršeno se slagalo sa telom čije su grudi i kukovi bili nešto veći nego što je odgovaralo poslednjoj modi.

"Motor još dobro zvuči", primeti on, ne nalazeći ništa bolje da kaže.

Lisa Genobl bila je kći Hauarda Grenobla, Upravitelja planete, ali se Tavernor upoznao s njom onako kako je obično upoznao sav ostali svet na Mnemozini - pozvali su ga da popravi jednu mašinu. Na planeti praktično nisu postojale naslage ruda metala, a nijedan leptirasti svemirski brod nije mogao da se provuče kroz onaj karteč mesečevih komadića da bi doneo takav teret sa Zemlje ili iz nekog bližeg fabričkog centra. Tako je čak i prva porodica na Mnemozini, koja je takođe bila i najbogatija, više volela da plaća popravke starog vozila nego da se izloži ogromnim troškovima uvoza novog modela - pomoću leptirastog broda, orbitalne stanice i raketnog broda koji bi ga sa stanice preneo na planetu.

"Naravno da dobro zvuči", veselo odgovori Lisa. "Popravio si ga, zar ne, tako da je bolji nego nov?"

"Čitala si moje preporuke." I protiv svoje volje, Tavernor se oseti polaskanim.

Lisa zaobiđe vozilo, uhvati ga za ruku i namerno se nasloni na njega. On je poljubi, napajajući se njenim neverovatnim prisustvom onako kao što ožedneli čovek guta svoj prvi gutljaj vode. Jezik joj je bio vreo, vreliji nego što bi ljudski jezik trebalo da bude.

"Hej!" On se odmače od nje. "Večeras si nešto rano počela."

"Šta hoćeš da kažeš, Mak?" Lisa je prekrasno prela.

"Iskrin. Pila si iskrin."

"Ne budi lud. Zar mirišem na iskrin?"

Tavernor sumnjičavo omirisa vazduh, okrenuvši glavu u stranu dok je ona, šaleći se, pokušavala da ga gricne za vrh nosa. Nije se mogla osetiti slaba aroma rascvetalih livada, miris iskrina, ali on ipak nije bio sasvim zadovoljan. On sam nikada nije pio taj opojni napitak, više je voleo viski - i to ga još jednom podseti da Lisa ima samo devetnaest godina, a da je on od nje tačno trideset godina stariji. Na ljudima se više nisu toliko mnogo primećivale godine kao nekada, tako da između njih nije bilo fizičkih prepreka; ali, svedeno, u mislima je ipak osećao da su prisutne.

"Uđimo", reče on, "da se sklonimo od ove jezive svetlosti."

"Jezive? Meni baš izgleda romantična."

Tavernor se namršti. Ovoga puta Lisa je baš preterala. "Romantična! Znaš li ti šta ona uopšte znači?" On baci pogled naviše na bleštavu tačku, sada već veoma upadljivu na nebu, koja je nekada bila Nilsonova zvezda.

"Naravno da znam! Otvaraju ekspresnu trgovačku liniju do Mnemozine."

"Nije tako." Trevenor oseti kako opet postaje napet. "Rat počinje da skreće u ovom pravcu."

"Sad pa ti preteruješ."

Lisa ga povuče za ruku i oni uđu u kuću. Tavernor posegnu za prekidačem ali ona mu zaustavi ruku, ponovo se priljubivši uz njega. On joj instinktivno odgovori, ali tada onaj deo njegovog mozga koji je stalno bio na oprezu, proturi jednu malu, podsmešljivu opasku kroz svu onu buru osećanja. Ovo je, pomisli on, najnespretniji pokušaj zavodjenja koji sam u životu video.

Osećajući se pomalo kao prevarant, Tavernor pokuša da odvoji misli od sadašnjosti, tek koliko da u njima još jednom proveriti svoje odnose sa Melisom Grenobl - od kada su se ono sreli, pre tri meseca, pa do ovog trenutka. Iako su oboje i odmah osetili snažnu uzajamnu privlačnost, njihovo druženje bilo je ispunjeno priličnom nelagodnošću, uglavnom zato što su se nalazili na različitim položajima u strogoj društvenoj hijerarhiji Mnemozine. Hauard Grenobl je možda zauzimao najmanje političan položaj među sebi ravnima u Federaciji - zahvaljujući mnogobrojnim izuzetnim osobinama same planete - ali on je ipak imao rang Administratora, i nije bilo zgodno da se njegova kći meša sa...

"Zamisli samo, Mak", šaputala je Lisa. "Čitavih deset dana na južnom primorju. Samo ti i ja."

Tavernor pokuša da se usredsredi na njene reči. "Tvoj tata će biti oduševljen."

"Neće ni znati. U isto vreme se na jugu otvara jedna izložba slika i ja sam mu rekla da idem tamo. Kris Šelbi organizuje to putovanje, a ti znaš da on ume da čuti kao grob..."

"Hoćeš da kažeš - nije ti teško da ga potkupiš."

"Kakve to veze ima s nama?" U Lisinom glasu jedva se osećala oštrica nestrpljivosti.

"Zašto to radiš?" Namerno se pravio tupav, da bi je razbesneo. "Zašto baš sada?"

Oklevala je za trenutak, a potom progovori tako mirno i trezveno da on postade čudno uznemiren. "Želim te, Mak. Želim te i postoji granica do koje mogu da čekam. Je li baš tako teško da se to shvati?"

Stojeći pored nje ušuškana u tamu, grudi uz grudi, bedro uz bedro, Tavernor oseti kako hladnokrvnost počinje da mu se osipa. "A zašto da ne?" Kuckala ga je po glavi misao crvena, poput krvi. A zašto da ne? Osetivši da je položio oružje, Lisa mu kradom obavi ruke oko vrata i zadovoljno uzdahnu dok se njegovo lice spuštalo k njenom. On se za čas ukoči u mestu, a onda je naglo odgurnu, ispunjen iznenadnim, slepim besom.

U njenim otvorenim ustima, samo zahvaljujući potpunom mraku u sobi, ugledao je kako se kovitlaju zlataste iskrice.

"Nije trebalo da me sprečiš da upalim svetlost", primeti Tavernor nekoliko trenutaka kasnije dok su se vozili ka Centru, držeći se svetlucave niti šumskog potoka.

"Mak, pa hoćeš li mi napokon objasniti šta je posredi?"

"Miris iskrina je lako ukloniti - ali ne i varnice."

"Ja..."

"Zašto tako, Lisa?"

"Već sam ti rekla." Glas joj je zvučao umorno.

"Dabome, znam. Naši divni, prirodni odnosi. Ali si ipak najpre morala da potegneš malo iskrina."

"Uopšte ne vidim da se nešto izmenilo time što sam popila jedno piće."

"Lisa", reče on nestrpljivo. "Ako ne možemo da budemo iskreni jedno s drugim, hajde da ne razgovaramo." Čuj ti samo mene, pomisli. Matori Tavernor.

Čutali su dugo, i za to vreme on se usredsredio na to da zadrži brzo vozilo iznad sredine vodenog toka. Vrhovi krošnji drveća na obali, sa obe strane, kupali su se u srebrnom prelivu sa Nilsonove zvezde, a pri dnu u pozlati od moćnih farova njihove mašine, tako da su izgledali kao iz bajke. Nagizdano drveće koje oivičava vilinski drum. Tavernor gurnu ručicu za gas napred i pažljivo naštelovana mašina odmah odgovori.

Brzinom od blizu sto milja na čas vozilo protutnja kroz poslednju i sve širu okuku rečice i kao tane izlete na otvoreno more, odsecajući talasima krete

i pretvarajući ih u jedan jedini, valoviti mlaz bele pene koji se gubio i stapao s morem daleko iza krme. Ogromni crni okean ležao je pred njima i Tavernor iznenada oseti želju da pobegne od rata, za koji je znao da predstoji, na taj način što će ručicu za gas pritisnuti do daske i nepomično držati volan u rukama, vozeći pravo, urezujući svetlu liniju u mračne vode, sve dok turbine ne unište same sebe, i njega, i ogromno skladište njegovih grehova...

"Zanimljivo", reče Lisa, glasom onoga ko vodi neobavezan laki razgovor, "lampica na brzinometru je potpuno pocrvenela. Ja nikada nisam uspela da stignem dalje od narandžastog sektora."

"E, to", odvrati Tavernor, zahvalan što mu je pomogla da se pribere, "to ti se događalo pre nego što sam ti ćelije za energetski pogon popravio tako da su sad bolje nego nove. Sećaš se?" On uspori vozilo na pristojniju brzinu i napravi široki zaokret, i svetlosti Centra stadoše da klize preko vetrobrana. "Hvala ti, Lisa."

"Na čemu?"

"Ništa naročito. No svejedno, hvala ti. Kuda ćemo?"

"Pa, ne znam." Lisa zastade, a Tavernor oseti kako čulji uši i začudi se vlastitoj sumnjičavosti. "Ah, znam. Išla bih u Džamai."

Pa, ne znam baš, mila." Tavernor se instinktivno usprotivi. "Čini mi se da noćas nisam baš mnogo raspoložen da se gledam u onim odvratnim, treperavim ogledalima."

"Hajde, ne budi matori keša. Ja bih u Džamai."

Tavernor uhvati jedva primetan naglasak na reči 'matori' i smesta shvati da učestvuje u nevidljivom dvoboju nevidljivim mačevima. Lisa je pokušavala - na način koji je očigledno smatrala veoma prepređenim - da ga na nešto natera. Prvo je bio onaj amaterski pokušaj zavodenja, sada je pokušavala da ga navede da odu u jedan određeni bar.

"Pa, dobro - hajd'mo u Džamai."

Tavernor se pitao zašto je tako lako popustio. Iz radoznalosti? Ili je pokušavao da okaje činjenicu da je zaista trideset godina stariji od nje, da je suviše star i iskusan za njene pokušaje da manipuliše njime i da ju je, prema tome, u izvesnom smislu obmanjivao, što ona nije mogla da shvati?

Mrgodno je nastavio da čuti sve dok vozilo nije skliznulo u jednu od prilaznih rampi Centra i ugnezdilo se na parking, tik uz samu obalu. Lisa ga uze za ruku kada su izišli, pokušavajući da se, pripijena uz njega, zakloni od stalnog vetra, sve dok ne izbiše na jarko osvetljeni bulevar koji je oivičavao zaliv. Izlozi velikih robnih kuća izlivali su svoj sjaj u okean koji je ličio na živo biće, praveći se da ne zna da je Čovek na ovom svetu samo pridošlica.

Lisa je pri hodu željno pokazivala prstom na komade odeće i nakita koji su joj se dopadali, praveći se kao i obično da nije od onih koji mogu sebi da kupe sve što pozele.

Tavernor je, tako reći, nije ni slušao. Lisino čudno ponašanje navelo ga je da se u potaji oseća nelagodno, a to je, opet, učinilo da mu se izoštri svest o onome što ga je trenutno okruživalo. Večeras je na ulicama bilo mnogo više uniformi nego obično. Mnemozina je bila udaljena od fronta onoliko koliko je to najviše bilo moguće, a da se ipak ostane u okvirima Federacije, ali sukob sa Pitskanima je besneo već skoro pola veka i nije više bilo planete bez vojnika. Negde su se samo odmarali ili oporavljali, negde su, pak, bili zaposleni u službama ne-boračkih grana armije, koje se onako obilato množe u tehnološkom ratu. Ipak, razmišljao je Tavernor, ne sećam se da sam ranije viđao toliko uniformi. Ima li to neke veze sa povećanjem Nilsonove zvezde? Tako brzo?

Kad stigoše u Džamai, Lisa uđe prva. Tavernor uđe za njom u dugačku, crveno osvetljenu prostoriju i baci pogled unaokolo, prikrivajući opreznost, dok se Lisa pozdravljala sa prijateljima poređanim oko bara. Svetlucali su i treperili kao žive skulpture, odišući veselim samozadovoljstvom intelektualaca koji su 'izišli' da se provedu u gradu. Svuda unaokolo ogledala su izranjala i tonula u pod.

"Draga moja! Kako mi je milo što te vidim!" Kris Šelbi razmota svoj visoki, savršeni stas iza bara, uzdižući se nekako talasavo, pokretima koji podsetiše Tavernora na zmijasto uvijanje svilenog konopca.

"Zdravo, Kris." Lisa se nasmeši i, ne ispuštajući Tavernorovu ruku, povede ga do mesta koje su za njih ispraznili kod bara.

"Zdravo, Mak." Šelbi se pravio kao da je tek sada ugledao Tavernora. On se nasmeši stisnutih usana. "A kako je večeras moj veseli majstor?"

"Ne znam - nikad me nisu mnogo zanimali tvoji momčići." Tavernor je bezizrazno uzvraćao pogled visokom čoveku, osećajući zadovoljstvo što vidi kako osmeha nestaje. Šelbi je bio bogat, zaista nadaren za slikarstvo i glavna zvezda u umetničkim krugovima koji su obuhvatali prilično veliki broj stalno naseljenog stanovništva Mnemozine. Prema vlastitoj proceni, sve to mu je davalo prirodno pravo na Lisu i nije nikada uspeo potpuno da sakrije svoje nezadovoljstvo kada je ona uvela Tavernora u njihov krug.

"Na šta to ciljaš, Mak?" Šelbi odjednom postade dostojanstven, ističući razliku u njihovom društvenom položaju.

"Ni na šta", ozbiljno odgovori Tavernor. "Pitao si me kako je tvoj veseli majstor, a ja sam odgovorio da tog gospodine ne poznajem. Hteo sam da kažem da bi možda bolje bilo da ga sam zapitaš. Možda, ako telefoniraš u svoj stan..."

Šelbi zauze stav čoveka koji se dosađuje. "Ti baš umeš da preteraš."

"Oprosti. Nisam mislio da ću pogoditi u neku tvoju slabu tačku", odvratila Tavernor tvrdoglavo, a jedna devojka u pozadini se zakikota, na šta joj Šelbi uputi ledeni pogled.

"Ja bih nešto da popijem", hitro se ubaci Lisa.

"Dozvoli." Šelbi pozva barmena izveštačenim pokretom baroknog kavaljera.

"Šta bi htela, Lisa?"

"Iskrin."

"Neku posebnu vrstu?"

"Ne - obični relaksar."

"Ja ću burbon", uskoči Tavernor, bez pitanja, svestan da je dozvolio da ga neprijateljstvo koje je osećao prema Lisinim drugovima gurne tako daleko da namerno izigrava vrhunskog prostaka. Kad stiže piće, on u jednom gutljaju proguta polovinu, stavi čašu na šank i nalakti se obema rukama levo i desno od nje. Buljio je u svoju sliku dok se ona razlivala i krivila u jednom od ogledala kojima su zidovi bili potpuno prekriveni. Ogledala su bila elastična i menjala su oblik onako kako su solenoidi iza njih vršili pritisak, nasumce, zavisno od toplotnih talasa koje su zračila sama tela posetilaca, cigarete, piće. Onih noći kada je pazar u Džamaiju bio dobar zidovi bi se raspomamili, skupljajući se i šireći poput pulsirajućih komora nekakvog džinovskog srca.

Tavernor je iz dna duše mrzeo to mesto. Naslonjen na bar, pitao se šta li to Lisa zamišlja da ima zajedničko sa Šelbijem i njegovim rojem kulturnih osica. Prema njima, rat jednostavno ne postoji, pomisli on - i zagolica ga nerazumnost ovakvog stava. On sam došao je na Mnemozinu da bi zaboravio na rat i na sve zlo što mu je taj rat naneo, a ipak su ga ljutili oni kojima je pošlo za rukom da ostanu netaknuti dok su ogromni leptirasti brodovi Federacije jedrili po jonskim vetrovima svemira...

Bio je toliko utonuo u vlastite misli da je postao svestan svađe tek kada je ona već uzela maha.

Riđi džin u uniformi od svetlosivih gajtana Međuzvezdane leteće divizije mrko je pio pivo na drugom kraju dugačkog šanka. Tavernor je uočio tog čoveka još kada je ušao, ali mu je promakao dolazak drugog vojnika, koji je zauzeo mesto za šankom preko puta prvog, kraj samih vrata. Ovaj potonji bio je obučen u tamnosivu uniformu Taktičke rezerve. Bio je isto toliko visok kako i onaj prvi, ali mršaviji, a lice mu je bilo belo i očajničko.

"Posrani rezervisti", pijano je rešao riđokosi u trenutku kad je Tavernor počeo da osluškuje svađu. "Ne rade ništa, samo jedu, piju i jebu žene pravih vojnika."

Rezervista podiže pogled sa svoje čaše. "Zar opet ti, Malane? Kako to da uvek naletim na tebe u svakom baru u koji uđem?"

Malan ponovi svoju primedbu, reč po reč.

"Nikada mi ne bi palo na pamet da bi se neka žena mogla udati za tebe", jetko primeti rezervista.

"Š... šta si rek'o?" Na Malanovu grlenu riku čitava prostorija se naglo utiša.

Rezervista je očigledno još posedovao nešto malo duha. "Rekao sam da bi ona žena koja se uda za tebe mogla mirno da spava u ćeliji punoj siledžija."

"Šta si to rek'o?"

"Rek'o sam... Ma idi bestraga." Mršavi čovek napravi prezriv pokret i vrati se svom piću.

"Ponovi to."

Rezervista samo zakoluta očima prema tavanici ali ne reče ništa. Tavernor ugleda krajičkom oka kako beli barmenov žaket nestaje u telefonskoj kabini na drugoj strani sobe. Riđokosi ispusti jedan nerazgovetni urlik besa i stade da raščišćava sebi put duž bara. Činio je to tako što bi jednom ogromnom šakom, obraslom riđim maljama, zgrabio za prsa prvog čoveka do sebe, snažno ga odgurnuo unazad i šćepao sledećeg. Kada je odgurnuo sa svog puta četvoricu stalnih posetilaca Džamajja, ostali shvatiše šta se zbiva i tada nastade guranje da se odmaknu od šanka. Nikome ni na pamet ne pade da se pobuni.

Skupina koja se okupila oko Lise i Šelbija smesta se odmakla sa linije fronta, lepršajući od uzbuđenja, uz veseli kikot blistavih, treperavih devojaka. Ne, ovo nije stvarnost, pomisli Tavernor, ovo je samo loše režiran film. On pokupi svoju čašu i upravo se spremio da se pridruži Lisi, kada uhvati pobedonosan pogled u Šelbijevim očima.

"Imaš pravo, Mak", umirujući je preo Šelbi. "Pređi ovamo k nama. Tu ćeš biti bezbedan."

Poslušno, opsovavši u sebi, Tavernor vrati čašu na šank.

"Ne luduj, Mak". Lisin glas je bio sav napet od uzbuđenja. "Ne вреди."

"Tako je, Mak - ne вреди", podražavao ju je Šelbi.

"Prestani", zamalo dreknu Lisa.

Tavernor im okrenu leđa i nalakti se na bar, zureći u svoj viski, dok je ljutito u mislima prebacivao samom sebi. Pa, dobro, šta mi fali? Zašto ne mogu da dozvolim da me ljudi poput Šelbija...

Šaka nalik na kran dizalice sklopi se na njegovom levom ramenu i odgurnu ga unazad. On nape sve mišiće, grčevito se uhvativši za glatko drvo šanka, i šaka kliznu s njega. Riđokosi ispusti groktaj, pun neverice, i ponovo uhvati Tavernora za rame. Tokom prvog dodira Tavernor je osmotrio džina, ocenio da je uspešan, iako ne naročito talentovan borac prsa u prsa; stoga, već je odlučio kako će se boriti s njim da bi ga onesposobio brzo, ali bez nekih trajnijih povreda. On pusti da ga ovaj odgurne u stranu, a onda njegova desna pesnica sunu naviše u isprekidanom luku koji se završio tačno na izbočini ispod rebara njegovog protivnika. Riđokosi je bio suviše velik i težak da bi ga tek tako mogao odbaciti unazad. On utonu pravolinijski, kao da ga spuštaju u podrum, a tada mu se iznenada oči ponovo zasvetleše i on posegnu za Tavernorovim grlom.

Tavernor se pognu ispod zamahnute pesnice, i upravo je prebacivao ravnotežu da zada još jedan udarac kada se iza njega začu poznati, svađalački pisak paralizatora. Imao je samo toliko vremena da shvati da je na njega pucao bledoliki rezervista.

A onda sav Džamai utonu u tamu.

Po svim pravilima Tavernor bi trebalo da smesta izgubi svest - ali on je već mnogo puta u svom životu uspevao da zaustavi paralizator i njegov nervni sistem se gotovo privikao na to da ublažava brutalni udar. Gotovo - ali ne sasvim. Ipak je prošao kroz razdoblje bez svesti, kada svetlost nije bila upravljena ni u jednom posebnom pravcu, već se kovitlala iznad njega, poput zvuka; glasovi, svi zvuci oko bara, iznenada se razdvojiše, postadoše besmisleni, zrakasti tokovi treperenja.

Tek posle više dana dopreše do njega odlomci svesti. Nalazio se napolju, na ulici, tamo gde je noćni povetarac bio zasićen slanom vodom, a nečije grube ruke smeštale su ga u nekakvo vozilo. Unutrašnjost je mirisala onako kako je on dobro upamtio - prašina, mašinsko ulje, konoplja. Vojno vozilo? Na Mnemozini?

"Je li sve u redu s njim?" Bio je to ženski glas.

"Sve je u redu. A sad, daj pare."

"Evo. Jesi li siguran da mu ništa ne fali?"

"A-ha. Ali, nisam siguran za Malana. Nisi ni zucnula o tome da je ovaj dasa gladijator."

"Ma, pusti Malana", reče žena. "Obojica ste dobro plaćeni."

Tavernor zaječa. Prepoznao je Lisin glas - i baš zbog izdaje ostade uz njega dok je padao u mračni, odzvanjajući bunar noći.

2.

Ćelija je imala osam kvadratnih stopa, bila je bez prozora i tako neočekivano nova i čista da je Tavernoru čak pošlo za rukom da pronade male navojke svetlog, čistog metala u uglu iza klozeta. Mirisali su na suvo grožđe i na plastiku i izgledalo je kao da ih niko nije koristio pre njega.

Ovo poslednje ga je pomalo zbunilo - nije bilo načina da se sazna gde je to zatvoren. Ovo svakako nije bio blok ćelija u Policijskoj zgradi Centra, a ni u kompleksu Federacije, južno od grada. Tavernor je upoznao obe zgrade dok je radio po ugovoru o održavanju i sećao se da su tamo ćelije bile veće, starije, i da su imale prozore. Sem toga, ni policajci, ni federalci ga ne bi ovoliko dugo ostavili na miru. Sat je pokazivao da je prošlo skoro pet časova otkako mu se povratila svest; ležao je potpuno obučen na obloj, mekoj, zelenoj plastici koja je predstavljala svojevrsnu postelju.

On napokon ustade i šutnu vrata. Neupadljivi beli metal upi u sebe udarac, uz zvuk koji je ukazivao na debljinu i čvrstinu. Tavernor grubo opsova i ponovo se opruži po postelji, zureći u svetlu površinu tavanice.

Jeste, to je bio Lisin glas. Lisa je bila ta koja je platila rezervisti da izazove Tavernora na borbu i da ga potom onesvesti. Čitava ta melodramatična scena u Džamaiju bila je nameštena - ali zašto? Zašto bi Lisa pošla po njega, pošto je prethodno prikupila hrabrost ispivši čašicu iskrina, pokušala da ga zavede i, kad joj je to propalo, nagnala ga da uđe u bar gde mu je već bila postavila zamku? Pri svemu tome, da li je to bila samo šala? Znao je da je Šelbijeva družina umela i da pretera kad joj se činilo da je to 'baš dobra caka', ali Lisa nikako ne bi duvala u istu tikvu sa njima. Ili, možda bi? Tavernor iznenada shvati da ne zna, i to podosta toga, o Melisi Grenobl. A u ovom času ne bi čak mogao da kaže ni da li je dan ili noć... Bes ponovo stade da ključa u njemu. On skoči s postelje i zalete se ka vratima, opazivši da se na njima otvorilo okance. Dva tvrda, siva oka buljila su u njega kroz otvor.

"Otvaraj." Tavernor progovori oštro da bi prikrio iznenađenje. "Pusti me napolje."

Oči su ga trenutak netremice posmatrale, a potom se okance zalupi. Posle nekoliko trenutaka vrata se naglo otvoriše. U dovratku su stajala tri čoveka u tamnozelenim pešadijskim uniformama. Jedan od njih bio je krupni narednik glatko izbrijane, a ipak crne vilice, niz koju se spuštao ožiljak od lasera, poput neobrisanih ostataka kaše. Druga dvojica su mu ličila na iskusne momke koji su nosili puške tako nemarno da je svima bilo jasno ko su. Sva trojica delovala su neprijateljski i očito su bili spremni na bilo kakvu gužvu koju bi Tavernor započeo.

"Pa šta se to, kog đavola, ovde događa?" dreknu Tavernor namerno upotrebivši žargon koji je izvežbanom uhu trebalo smesta da otkrije da je i on nekada imao visoki čin u vojsci.

Sive narednikove oči smesta postadoše još tvrđe. "Poručnik Kle će te sada primiti. Kreći."

Tavernor se za trenutak kolebao da li da i dalje pravi probleme; no, bilo mu je jasno da neće ostaviti željeni utisak na narednika, a da će, u svakom slučaju, poručnik Kle najverovatnije moći da ga o svemu najbolje obavesti. Pravac kojim je trebalo da krene bio mu je pokazan samim tim što se tri čoveka poređaše tako da su mu zatvorili prolaz u hodnik nalevo. On slegnu ramenima i krenu. Hodnik je vodio pedesetak koraka od vrata ćelije u kojoj je došao svesti. Na kraju se nalazio lift kojim je upravljao jedan do zuba naoružan pešadinac. Nije bilo potrebno da mu narednik daje bilo kakva uputstva; lift zazuja naviše, i to veoma kratko, gotovo istog časa kada su se vrata zatvorila.

Kada se lift zaustavio iziđoše u drugi hodnik, ali duž njega su bile poređane kancelarije sa staklenim zidovima; nagnute prizme jutarnjeg sunca presecale su hodnik čitavom dužinom. Uniformisani činovnici kretali su se u svojim zastakljenim kockama, a stubići duvanskog dima prelivali su se u vazduhu kao nestvarna stabla drveća. Obilje dnevne svetlosti izazva kod Tavernora bolove u gornjem delu očnih jabučica i on shvati da je još slab i da se tetura.

Trenutak potom, međutim, uđe za narednikom u postor za prijem, gde se nalazio visoki sto okružen još većim brojem uniformisanih ljudi. Sve je u toj zgradi izgledalo i mirisalo kao potpuno novo. Pogledavši kroz ulazna vrata on uhvati pastelne geometrijske oblike Centra kako skreću na jug, prateći liniju zaliva.

Ali time što je uspeo da utvrdi gde se nalazi, Tavernorova zbunjenost nije se nimalo smanjila - bio je siguran da pre dva do tri dana na ovome mestu nije bilo nikakve velike zgrade. Međutim, znao je da bi na svakoj planeti vojni građevinci bili u stanju da za nekoliko časova podignu poveću zgradu, ukoliko bi se za tim ukazala hitna potreba. Znao je, takođe, da bi im bila potrebna veoma glomazna oprema, kao i da bi se ona mogla preneti na Mnemozinu isključivo staromodnim višestepenim reaktivnim teretnim brodovima čije je gorivo neko veoma tačno opisao kao novac u tečnom stanju. Tavernor je mogao sebi da predstavi bilo šta na Mnemozini što bi opravdalo čak i umereno trošenje od strane oružanih snaga Federacije. Pa ipak, seti se s nelagodnošću, rasturili su Nilsonovu zvezdu...

Poručnik Kle iziđe iz jedne kancelarije iza velikog stola. To je bio mladić koštunjavih ramena, sa crnom, četkasto podšišanom kosom koja je od silnog pranja izgledala gusta i meka poput krzna.

"Poručniče", smesta započe Tavernor. "Nadam se da niste vi onaj ko treba da objasni sve ovo."

Praveći se da nije čuo pitanje, Kle baci pogled na ceduljicu. "Vi ste Mak H. Tavernor?"

"Jesam, ali..."

"Odlučio sam da vas dalje pravno ne gonim. Možete ići."

"Odlučili ste - šta?"

"Puštam vas na slobodu, Tavernore. Ali imajte na umu da to činim samo zato što je vojna uprava proglašena neposredno pre nego što se vaš ispad dogodio, te da postoji verovatnoća da za to proglašenje niste znali."

"Vojna uprava?" Tavernorov mozak kao da je sasvim obamro.

"Tako sam rekao. Od sada pa nadalje zaobilazite uniforme. Izbegavajte kavgu."

"Ko je tražio kavgu?" Tavernor je bio žalosno svestan da njegove reči zvuče kao da je reč o nekom sitnom gangsteru koga su dovukli u policijsku stanicu. "Ja sam samo gledao svoja..."

"Vojnik koji vas je onesposobio izjavio je da ste vi zadali jedini udarac. Ostali svedoci su to potvrdili."

"To na njih i liči", promumla Tavernor nesuvislo. U glavi mu je bubnjalo, usta su mu bila suva i osećao je potrebu za jakom kafom, uz nešto hrane. "Vojna uprava, rekoste? A zašto to?"

"Ne možemo vam reći."

"Morate mi to nekako obrazložiti."

Kleova usta se zlorado iskriviše. "Vodi se rat. Je li to dovoljno?" Jedan od momaka zakikota se s odobravanjem, ali ga narednik ućutka pokretom ruke.

Kle ponovo baci pogled na cedulju, potom zamišljeno podiže oči ka Tavernorovom licu. "Gospođica Grenobl će stići u deset nula nula da vas povede. To je za desetak minuta."

"Neće me naći. Recite joj da..."

"Da, šta?" Kleov glas je zvučao zainteresovano.

"Ništa." Tavernor iziđe dok mu je mozak ključao od besa i neodgovorenih pitanja. Osetivši da u onom delu ulice koji je mogao da vidi kroz vrata ima nečeg neobičnog, on na to bolje obrati pažnju. Prolaznici su izgledali kao i obično, a sabračaj se kretao gore-dole kao i uvek; ali i taj mu se prizor učini čudno nestvarnim. Možda je bilo nešto neprimetno izmenjeno u kvalitetu svetlosti, kao da je sav svet osvetljen reflektorima koji ne uspevaju da baš sasvim dočaraju sunčev sjaj. On malo protrese glavom i gurnu vrata.

"Hej, Tavernore." Kleov glas je zvučao nezainteresovano.

Tavernor stade. "Da?"

"Zamalo da zaboravim. Svratite do našeg oficira za obeštećenja građana - druga vrata odavde, u istom bloku. Treba nešto da vam isplati."

"Recite mu da može da se..." Tavernor napreže mozak da izmisli neku novu kombinaciju prostačkih reči, ali morade da se zadovolji samo gadjljivim

odmahivanjem ruke. Izišavši iz senke koju je bacala nadstrešnica nad ulaznim vratima, on požuri kroz čaršiju. Gledano ovako spolja, zgrada iz koje je upravo izišao neprijatno je odudarala izgledom nečeg novog, kao da je došla pravo iz neke kutije. Ogromna staklasta kocka kao da je cela, odjednom, bila spuštena na to mesto, mrveći pod sobom sve što se tu možda već nalazilo. Oko nje su se kretale grupice vojnih građevinaca, čisteći i uređujući ivice iskopanih gomila zemlje, nabijajući sirovu glinu i pretvarajući je u nasipe od uglačanog mermera pomoću maslinastozelenih mašina. Ozonirani vazduh bio je ispunjen strahovitim varničnim pražnjenjima energije i povremeno bi sve to nadjačalo jedno glasno puf, u trenutku kada bi molekularna struktura stene, stara milijardama godina, odbijala da se preda.

Ljudi na trotoarima radoznalo su bacali poglede na ovo što se dešavalo, ali niko nije zastao. Tavernor pokuša da se seti šta se ranije nalazilo na ovom mestu, ali je imao samo neki nejasni utisak zbijenih kućica, koje su mogle biti i radnjice. Već ranije je primetio da, bez obzira na to koliko mu je neka ulica ili raskrsnica bila poznata, čim bi ugledao kako se menja i dobija nove obrise, prvobitna slika bi mu smesta iščezla iz sećanja. Toliko se ničega nije sećao, reče sam sebi - potpuno van svake logike - da bi ovo moglo da bude i neko od njegovih omiljenih mesta pre nego što ga je vojska upropastila. Negodovanje mu naraste preko svake mere.

Stigavši do ugla, on skrenu ka okeanu i nastavi još nekoliko minuta dok ne naiđe na automat sa hranom. Upravo je pritiskao dugme za kafu, kada mu pogled pade na vlastito obraslo lice, odslikano na sjajnoj površini mašine kao u ogledalu. Opipavši bradu oseti da je znatno duža nego što je očekivao i u njemu se javi jedna neprijatna sumnja.

"Koji je danas dan", upita jednog postarijeg čoveka koji je sedeo u najbližoj kabini.

"Četvrtak." Čovekove sede obrve zadrhtaše i podigoše se od iznenađenja.

"Hvala." Tavernor odnese svoju kafu do sledeće prazne kabine i sede na klupu. Ono što je sumnjao bilo je tačno. Bio je u nesvesti dva dana. Obični vojnički paralizator mogao se podesiti na blagi naboj koji će čoveka onesposobiti na desetak minuta, ali njega je pogodio naboj pune jačine, koji je prouzrokovao tako velike sinaptičke praznine da je nedostajalo samo nekoliko mikrona do trajnog invaliditeta. Seti se lica rezerviste koji je pucao na njega i smesti ga na jedno specijalno mesto u svom pamćenju. Bila to vojna uprava ili ne, rezervista mu je ostao dužan.

Pošto mu je kafa zagrejala stomak, on odluči da odloži obed sve dok se ne vrati kući, uredi se i pobrine za kožokrilce. Biće gladni i nervozni, jer ga nisu videli puna dva dana. Za trenutak je razmišljao da li da telefonira po taksi, a onda zaključi da će za isto toliko vremena moći da zaustavi i neki na ulici. Izišavši iz kabine po prvi put otkako je bio pušten na slobodu skrenu pogled u pravcu šume.

Šume više nije bilo.

U izvesnom smislu, šok koji je u tom trenutku doživeo Tavernorov nervni sistem, bio je isto tako žestok kao i šok od paralizatora. Stajao je kao ukopan, dok su ga prolaznici nestrpljivo mimoilazili, zureći netremice u neobično ogolelu liniju obzorja. Centar se protezao duž obale zaliva u dužini od osam milja, ali u proseku nije bio širok ni jednu punu milju, tako da se šuma uvek mogla videti na kraju ulica koje su presecale grad s kraja na kraj. Bezbrojne nijanse zelenila i prigušenog plavetnila pokrivala su ravnice široku pet milja, a potom se uzdizale naviše u talasima rastinja koji su se povlačili tek kad bi stigli do golih stena kontinentalne visoravni. Kad je bila vrućina, šumarci širokolisnih gimnospermija zvanih tiethe ispuštali su stubove vodene pare visoko u nebo, a noću bi cvetovi mesecokreta širili sladunjavi, opojni miris koji se kovitlao niz tihe ulice pod razbijenim Mnemozininim mesecima kao pod baldahinom posutim draguljima.

Ali, sada, između zapadnih ivica grada i sivih bedema visoravni nije više ničega bilo. Zaboravivši na taksi Tavernor se uputi pravo prema nestaloj šumi, dok se negodovanje koje je sve vreme ključalo u njemu pretvori u ogromnu, bolnu prazninu.

Znači, to je bio uzrok onom čudnom kvalitetu dnevnog svetla koji je malopre opazio - zeleni odsjaj na koji se bio navikao više nije postojao. Dok je polako napuštao trgovački i poslovni deo Centra i počeo da zalazi među stambene četvrti, ugleda pred sobom jedan netaknuti park koji je delovao umirujuće obično. Vazдушna vozila građana lebdela su kroz njega ili ležala poput sjajnih latica na travi, dok su porodice u blizini jele svoju izletničku užinu. Osećajući se kao da tumara po nekom snu, Tavernor nastavi da korača i malo-pomalo stiže do niskog nasipa sa koga je imao bolji pogled na ravnice.

Dve ograde protezale su se duž ravnice, počinjući sasvim blizu ispred njega. Ona bliža bila je veoma visoka i na vrhu se povijala prema spoljašnoj strani, da bi se sprečilo penjanje; na drugoj su bili crveno-beli treperavi stubovi, što je značilo da je kroz nju sprovedena struja ili nešto još gore. Iza tih ograda - tamo gde bi trebalo da bude šuma - nalazila se svetlucava ravnica, glatka kao staklo. Boje meda, prošarana srebrnim i bledezelenim nitima, bila je pretvorena u zaleđeno, začarano more, u pod balske dvorane namenjene orgijama kraljeva iz bajki.

Tavernora, koji je ovakav prizor i ranije viđao, izdadoše kolena. "Zveri", promrmlja. "Prljave, zločinačke ubice!"

3.

"Hajde, hajde - diž' se", uzviknu prodavac sladoleda.

Tu odmah u susedstvu, u jednom drugom svemiru, neka žena je panično jecala. Na nebu se rascvetaše pukotine i Mak pomisli na zvezdolike krhotine kako se stropoštavaju na uredno održavane vrtove.

"Presporo, presporo", reče prodavac sladoleda. On ispruži ogromne ruke, tražeći pod sobom. Prsti su mu bili okamenjene ledene sveće i one mu se zabiše među rebra, kroz pidžamu.

"Neću ledoliz", vrisnu Mak. "Predomislio sam se."

"Oprostite, sine." Lice prodavca sladoleda stade da se razliva i iznenada se pretvori u Makovog oca. On podiže Maka u vazduh i prebaci ga sebi preko ramena. Mak udari licem u nešto tvrdo i od bola potpuno otvori oči. To je bila cev očeve lovačke puške, koja mu je visila o ramenu. Mak naglo prestade da oseća toplu sanjivost svoje postelje. Pod navalom uzbuđenja oseti u sebi prvo komešanje straha.

"Spremna sam", reče njegova mati. Nosila je kućnu haljinu kojom se na brzinu ogrnula. Crte lica su joj bile nekako poluizbrisane, istopljene od straha. Mak zažele da je zaštititi, ali se razočarano seti da je pokidao uzicu svog luka i pogubio najveći deo strela.

"Pa, trči onda, zaboga." Otac slete niz stepenice u tri ogromna skoka. Iskusi snagu odraslog, Mak se oseti sigurnim i ponosnim. Pitsikani će zažaliti što su ikad prišli Masoniji. Otac je bio odličan borac, najbolji strelac u celom agprodžu. Za tren oka vrata se otvoriše i oni se nađoše napolju, na svežem noćnom vazduhu, trčeći ka krugu za parkiranje helikoptera. Zavijajuće urlanje sirene - koga je u kući jedva i bio svestan - sada je Maku paralo uši. I druge porodice iz agprodža trčale su ka svojim vozilima. Povremeni bleskovi i pucnjevi malokalibarskog oružja konačno prizvaše svesti onaj deo Makovog mozga kojim je slušao povike, vrisku i jedan neobični, oštri, cvileći zvuk koji kao da je dopirao iz šumarka, severno od sela.

"Dejv!" Bio je to majčin glas, ali se jedva mogao prepoznati. "Eno ih tamo! Već su stigli do helikoptera!"

Mak je više osetio nego čuo kako je otac tiho jeknuo. Oseti kako ga spuštaju na tle, a potom kako ga vuku za sobom, brže nego što je mogao da trči. Otac slobodnom rukom otkači pušku s ramena i stade da puca u nešto. Poznata, isprekidana grmljavina oružja umiri Maka - viđao je kako probija rupe u čeličnoj ploči debeloj pola inča - ali njegov otac stade žestoko da psuje između dva pucnja. Ovoga puta, Mak se zaista prepade.

Pred njim, blizu helikoptera, neki vretenasti oblici nezemaljske visine kretali su se u tami. Iz njihovih udova povremeno bi se video zelenkasti blesak, a tle se komešalo i podrhtavalo. Neko zacvile, tik uz Maka. U uznemirenim, isprekidanim odblescima svetla on zaista ugleda Pitsikane i pokuša da pokrije oči. Kao nekim čudom, ogromni helikopter iskrsnu pred njim. On skoči da dohvati

ručicu na vratima i zgrabi je, ali prsti mu se okliznuše na orošenom metalu. Otac pristiže za njim i sa nekoliko snažnih trzaja otvori vrata i ubaci Maka unutra.

"Pokreni ga, sine - onako kako sam te učio." Očev glas bio je promukao. "Umeš ti to."

Mak se baci na komande, pipajući dlanom po prekidačima, i starter se upali, stade da okreće turbinu, oživeo je. Helikopter se zatrese, kao da je nestrpljiv.

"Upadaj, tata!" Makov glasić zamre kad spazi da je otac sam. "Gde je mama? Gde je?"

"Ostaću uz nju - jedino još tako mogu da joj pomognem. Ti beži odavde." Otac se naglo okrenu i uputi prema vretenastim obličjima, dok mu je piđzama lepršala od vetra iz rotora, a puška beznadežno sevala u ruci. Mak se upola podiže sa sediša, ali jedna izdužena prilika pojavi se na otvorenim vratima, maučući i cokčući. U prigušenom svetlu od instrumenata Mak vide da je delimično ličila na голу kost, delimično na sluz, a delimično na prosuta creva koja su blistala kao plavičasti saten. Kabina se istog časa ispuni njenim zagušljivim smradom.

Mak više nije vladao onim što se zatim dogodilo - instinkti i impulsi preuže vlast nad njim. Divljački otvorivši dovod goriva, on trže ručicu i helikopter uzlete ka nebu. Nezemaljski ratnik ispade napolje i potonu.

Za samo nekoliko sekundi osmogodišnji Mak Tavernor ostavio je bitku - i svoje detinjstvo - daleko za sobom.

Tačno četrdeset godina kasnije Tavernor je ponovo posetio svoju rodnu planetu, Masoniju.

Kao jedini preživeli posle mučkog prepada Pitsikana na masonijski agprodž br. 82 on je pao - iako je u to vreme bio još mali da to shvati - kao poklon s neba Odeljenju za propagandu Ratnog biroa. Retko se događalo da neko preživi napad, jer izgleda da je jedini cilj Pitsikana bio da ubijaju ljudska bića. Nikada nisu ni pokušavali da neki materijal osvoje ili unište. Još čudnije je bilo to što se često dešavalo da brodovi Federacije u redovnom saobraćaju dopadnu ruku Pitsikanima i da uvek budu ostavljeni u istom stanju u kome su ih zatekli: netaknuti - što je iz perspektive Federacije bilo još važnije - bez ikakvih tragova pokušaja da se pronikne u tehničke tajne.

Pitsikani, nazvani tako po planeti gde su prvi put bili pronađeni, imali su psihologiju u koju nikako nisu uspevali da proniknu zemaljski ksenolozi; ali možda najveća njihova tajna bila je upravo to što nisu ništa pokušavali da saznaju o leptirastim brodovima. Poznavali su tehniku - granu fizike koja je bila kao slika u ogledalu Ajnštajnovne fizike i bavila se česticama koje nisu mogle da se kreću sporije od svetlosti. Ovladali su čak i još težim 'tahionskim kretanjem' - načinom stvaranja mikrokontinuuuma u kojima je svemirski brod od normalnog materijala mogao da stekne izvesne osobine tahiona i na taj način da putuje brzinama daleko većim od svetlosne. Ali - a u početku Federacija prosto nije mogla da poveruje da ima toliku sreću - Pitsikani nikada nisu preduzimali sledeći logički korak u međuzvezdanim putovanjima.

Taj korak je bio izgradnja leptirastog broda, poznatog na Zemlji kao Basardov međuzvezdani potisni mlaznjak. Leptirasti brod je ponekad težio samo stotinak tona, a ime je dobio po ogromnim magnetnim poljima kojima je prikupljao međuzvezdane jone da ih iskoristi kao reaktivnu masu prilikom letova dalekog dometa. Raširena do svog punog obima od nekoliko stotina milja, ova magnetna krila omogućavala su lakom brodu da veoma efikasno postigne ubrzanje iznad BC, u kome je tahionsko kretanje postajalo izvodljivo. Leptirasti brod bio je brz, ekonomičan za gradnju i upotrebu, i njime se veoma lako moglo manevrisati - pa ipak, Pitsikani su i dalje nastavljali da koriste ogromne, glomazne letelice koje su nosile svoju vlastitu reaktivnu masu. Čak i uz pomoć tahionske fizike i efikasnog pretvaranja mase u pogonsku energiju, pitsikanski brod je na početku leta težio preko milion tona. Teško i sporo se krećući kroz svemir, po kursu koji se praktično nije mogao menjati, i samo zbog srećne okolnosti da je raspolagao kinetičkom energijom koja se mogla rasipati, takav brod bi polako jeo sam sebe, deo po deo, sve dok ne iscrpi svoju reaktivnu masu - a tada je već

trebalo da stigne u blizinu stovarišta za gorivo, jer u protivnom bi se pretvarao u beskorisnu gromadu.

Rat je već zašao u drugu godinu, kada su Tavernorovi roditelji izginuli zajedno sa ostalim naseljenicima Masonije. I tada je postalo jasno COMSAC-u, Glavnom operativnom štabu Federacije, da će, uprkos tome što su Pitsikani imali lošije brodove, biti veoma dugotrajno i skupo osloboditi se tih nezemljana. Veoma nepovoljna činjenica bilo je to što su se planete koje su napadali Pitsikani nalazile na spoljnim granicama prostiranja Federacije, dok su novac i sredstva za vođenje rata bili vezani za unutarnje sisteme.

I tu se Tavernor - osmogodišnji dečak koji je video kako mu roditelje ubijaju Pitsikani - pojavio na sceni. Njegovo lice i glas bili su prikazani na svakom tahioničkom sredstvu masovne komunikacije, u propagandnoj kompaniji u kojoj je bio upotrebljen svaki i najmanji trik za koji su stručnjaci znali. Da bi se što bolje pothranila mašta široke publike, njegovo bekstvo helikopterom bilo je predstavljeno kao njegov prvi let, iako mu je otac nekoliko puta pre toga bio dozvolio da pridrži kontrolnu ručicu. Kasnije su ga vodili da i lično poseti svaki od domaćih sistema. Pre nego što je napunio petnaest godina sve mogućnosti da se Tavernor iskoristi u propagandne svrhe bile su u potpunosti iscrpljene, ali u tom trenutku to više i nije imalo značenja - Pitsikani su već otpočeli da napadaju sve dublje i dublje u onom delu kosmosa koji je bio u vlasti Federacije.

Tavernor je, tako reći automatski, postao vojnik. U godinama koje je proveo kao pitomac vojne škole i kao oficir nižeg ranga želja da ubija Pitsikane - uz urođenu inteligenciju i izvesnu bespoštednu efikasnost - potpuno je preovladala u njegovoj ličnosti i u svim njegovim službenim karakteristikama. Sastavio je punih deset godina u takozvanim 'područjima maksimalnih susreta s nezemljanima', i dospeo do majorskog čina u područjima gde je bilo potrebno imati instinktivnu genijalnost da bi čovek uopšte uspeo da ostane živ. I tada se rodio MACRON.

Taj novi elektronski mozak - veličine satelita - pa ipak toliko složen koliko je to optoelektronika uopšte bila u stanju da postigne - jedva da je nedelju dana koordinirao ratne operacije Federacije, a Tavernor je već bio prekomandovan na Zemlju. Saznao je da su njegove karakteristike i testovi, koji su se godinama povlačili po nekim zabačenim kancelarijama barem desetak raznih svetova, prikupljeni, upoređeni jedni s drugim i procenjeni od strane MACRON-a. Pokazalo se da Tavernor ima izuzetno visoke ocene u kategorijama kao što su sklonost ka tehnicima, divergentnom planiranju (tehničke struke), konvergentnom planiranju (tehničke struke) i ka teoretskom oružarstvu. MACRON je, dakle, odlučio da će on najbolje služiti Federaciji u njenom odeljenju za projektovanje i isprobavanje oružja, uprkos tome što su podaci o njemu kao aktivnom borcu bili zadivljujući.

Posle kratkog kursa prilagođavanja na Zemlji, prebačen je u Sekciju za laka oružja Odeljenja na Mak Arturu. Za vreme tog kratkog putovanja Tavernor je, još uvek zbunjen i nekako osećajući da mu tu nije mesto, razmišljao čime bi on to mogao doprineti na specijalističkom polju. Idućeg jutra probudio se na svom drvenom ležaju, istovremeno se znojeći i drhteći od jeze. Jedna stara noćna mora mu se vratila, još jača nego pre. Opet je bio dete, trčao je kroz paklenu tminu, spotičući se i posrćući dok ga je otac jednom rukom vukao za sobom. Visoki, vretenasti oblici kretali su se pred njima. Očeva puška je neprestano opaljivala, ali je stalno promašivala, promašivala. Spasi mamu, nečujno je vrištalo to dete - Tavernor - ne čekaj na mene. Ali otac je psovao žalosno i gorko, a pucnji su grmeli i dalje, glas jednog boga lišenog muškosti, impotentnog, beskorisnog...

Tavernor je dugo ostao ležeći pod čaršavima, očiju čvrsto prikovanih za ukrštenu konstrukciju ležaja nad sobom, sav obuzet samo jednom mišlju, obamro od silnog uzbuđenja koje prati svako nadahnuće.

Proveo je punu godinu dana praveći nacрте i vršeći ispitivanja u laboratoriji pre nego što se usudio da obelodani tu svoju ideju. Gotovo da se iznenadio kada je čuo da je povoljno primljena. Bio je nekako mračno ubeđen, nakon što je utihnulo ono prvobitno oduševljenje, da je Sekcija suviše zauzeta razmatranjem hiljada boljih i bolje prikazanih projekata nego što je bilo

njegovo amatersko razmišljanje. Ali šef sekcije je saslušao njegovo stidljivo izlaganje, održani su zatim sastanci na različitim nivoima, i pre nego što je uopšte postao svestan šta se događa, Tavernor je bio unapređen u vođu jedinice, i na raspolaganju je imao ne samo izvanredno opremljenu radionicu, već i usluge grupe specijalista koji su bili spremni da njegovu prvobitnu, nejasnu viziju pretvore u korisnu metalnu robu.

Ta metalna roba bilo je zatupasto i neverovatno ružno oružje koje je izgledalo kao proizvod ukrštanja između bacača plamena i mitraljeza. Razlikovalo se od drugih pušaka po tome što su samo kundak, okidač i debela obloga spolja bili u neposrednom dodiru sa korisnikom. Ostali delovi - cev, zatvarač, magazin i nišan - lebdeli su u čvrsto nabijenom magnetnom polju koje je prigušivalo svaku vibraciju. Ostali sastavni delovi kojih nije bilo kod obične puške bili su žiro-stabilizaciona ćelija i analogni računar, koji je analizirao učestalost i jačinu vibracija u sistemu i prema tome podešavao magnetno polje. Žiro-stabilizacija se nije koristila neprestano, već se uključivala pritiskom na dugme u trenutku kad se odredi cilj. Kao posebni dodaci, u neke modele su se ugrađivali još i digitalni računar i inerciona memorija da bi, ukoliko strelac pravi velike i nagle pokrete, podešavali tačnost nišanjenja. Iako se ovo usavršavanje pokazalo korisnim, u više prilika, ipak su ga u Odeljenju prihvatili samo kao svojevrsno Tavernorovo preterivanje, jer niko nije baš sasvim mogao da shvati koliko je važno proizvesti pušku kojom bi čovek mogao da pogodi cilj jednom rukom, dok drugom, trčeći istovremeno, vuče za sobom dete...

Oružje je dobilo zvaničan naziv Tavernorova kompenzatorna puška (TKP) - baš takav naziv koji je kod Tavernora izazivao izvesno cinično zadovoljstvo. Niko sem njega nije mogao da shvati šta to ta puška kompenzira; pa čak ni on sam nije sasvim mogao da shvati kako su godine provedene u radu na njoj uspele da mu olakšaju ono osećanje krivice kojim je bio opsednut, ubeđenje da mu je majka poginula zato što je otac mogao da spase samo jedno od njih troje. Znao je jedino da prvi put u životu može da živi, da razgovara i da se smeje kao sva druga ljudska bića. Opet je mogao da diše i da mu nozdrve ne budu sve vreme ispunjenje smradom pitsikanskog ratnika.

Pošto je obezbedio proizvodnu fazu TKP modela Mk. 1, Tavernor se okrenuo drugim projektima, ali ona izumiteljska varnica kao da se utrnula i sada ga je taj rad zamario i bio mu dosadan. Još tri godine borio se sam sam sobom i tada počeo da piše molbe da ga prebace u aktivnu borbenu službu. U to vreme, čak i pored toga što je stanje bilo ratno, on je mogao da se penzionise, ako bi hteo - nije se oskudevalo u ljudstvu - ali njemu je bilo teško da zamisli svoj život izvan vojske.

I, konačno, u starosnom dobu od četrdeset dve godine, pukovnik Mak H. Tavernor vraćen je u aktivnu službu - ali ne više u 'područja maksimalnih susreta' gde je svojevremeno izučio zanat. Otkrio je, i to na svoje iznenađenje, da se Federacija ne bori više samo na jednom frontu, već na više mesta. Rat s Pitsikanima vukao se već četiri decenije, dovoljno dugo da se pretvori u stalnu pozadinu političkog života, i unutrašnji problemi Federacije ponovo su počeli da izbijaju na površinu. Pojedini sistemi - naročito oni koji su bili daleko od ljudsko-pitsikanske granične linije - počeli su da se bune i da odbijaju plaćanje rata koji je bio toliko daleko. Politika smanjenja poreza smesta je ispoljila svoju vekovnu sposobnost da privuče i podrži političare svih boja i nazora, i Federacija se našla u situaciji da mora spovesti čitav niz skupih policijskih operacija.

Tavernor je četiri godine izdržao da gleda kako se iz njegove TPK puca u ljude, ali prelomni trenutak nastupio je na Masoniji, njegovom rodnom svetu. Granica se na tom sektoru jedno tri puta s mukom i polako pomerala gore-dole. I svaki put planeta je bivala pogođena - ne baš preterano ozbiljno, jer u tom slučaju ne bi više bilo koga da stvara političke probleme, ali dovoljno snažno da stanovništvo počne da stiže uverenje da je bilo nerazumno dozvoliti da se njihov svet upotrebi kao poligon za isprobavanje ratnog materijala. Jedan političko-verski vođa, po imenu Čejmers, uspevao je da se nametne svojom teorijom, koja je sama po sebi bila apsurdna, ali se zato očajnom stanovništvu činila veoma privlačnom - da su, naime, Pitsikani bič božji samo za grešnike. Potkrepljivao je svoje parole o uzajamnom izmirenju dobro proračunatim izjavama

da pravednici - u onom smislu kakav im je on pridavao - neće više morati da plaćaju ratne poreze.

Pre nego što je Zemlja mogla da to na bilo koji način spreči, Čejmers je osvojio vlast i naredio da se sa Masonije ukloni sav ratni materijal. Tokom policijske akcije koja je zatim usledila, stanovništvo koje su povremeni napadi Pitsikana sasvim slomili, odbilo je da se povinuje zahtevima Carice Zemlje.

Tavernor, koji je u to vreme bio na drugoj strani, saznao je o događajima samo u najopštijim crtama: da je Zemlja ponovo osvojila planetu, uz maksimalnu brzinu i minimalno prolivanje krvi. Nalazio se baš u tom sektoru kad se pojavila mogućnost da dobije nedelju dana odsustva, i on odluči da iskoristi priliku i da provede nekoliko dana na mestu gde je proveo svoje detinjstvo, u Agprodžu 82.

Šume su još postojale - ali u potpuno drukčijem obliku. One su bile dobar zaklon za masonijanske gerilce i zato se, konačno, ređuser morao okrenuti na njih. Tavernor je proveo ceo dan hodajući preko zelenkasto-srebrnastog jezera celuloze, i tek je predveče uspeo da pronađe jedno područje na kome je mlaz ostao providan.

Ispod ćilibarske površine, mrtvo žensko lice gledalo je u njega.

Kleknuo je sa strahopoštovanjem na staklastu površinu i ostao tako, zureći naniže u bleđi, potopljeni oval njenoga lica. Crne kovrdže bile su joj zamrznute, sačuvane, večne - kao i ono osećanje krivice za koje je, pun samozavaravanja, poverovao da ga je bio nadjačao.

Te noći, iskoristivši pravo koje mu je davao tridesetogodišnji staž, on podnese ostavku u vojsci i krenu da nađe sebi neko mesto gde bi mogao da se sakrije.

4.

Tavernor je lagano koračao ka severu, sledeći liniju ograde.

Kad se spotakao o busenje trave, on zakloni rukom oči i pokuša da se razabere, uprkos odsjaju sa površine ravnice. Jaka svetlost samo mu još više pojača glavobolju, no, i pored toga, uspeo je da otkrije znake aktivnosti. Daleko pred njim, na celuloznom jezeru, prelivale su se slike, poput fatamorgane. Iza i oko njih, upravo su se gradile velike zgrade. Radkopteri, ili, bolje reći, njihovi oblici u vidu vilinog konjica - ogromni čak i na tom rastojanju - leteli su kroz vazduh, podižući čitave zidove i smeštajući ih na pravo mesto, a izduvni gasovi iz njihovih rotora slagali su se u slike, bacajući svetlost i boje na nebo.

Orijentišući se prema većim zgradama u Centru, Tavernor je izračunao da se aktivnost uglavnom odvija na mestu na kojem je pre dva dana stajala njegova kuća. Kasnije će ustanoviti da li je bila razložena u nevezane polsharidne lance i slobodne pektine, zajedno sa svom ostalom šumom. Ili je, možda, bila podignuta i prenetu u bezbednu zonu. Sama kuća ga nije interesovala - ali milioni malih, nemuštih životinja mora da su pri tom izginuli. Misli mu se vratiše ka ženi koju je našao na Masoniji, onako kako ga je gledala iz svog ćilibarskog zatvora. Na žalost, rekli su oni, ali mi smoupozorili sve Čejmersove pripadnike gerile da iziđu iz tog područja.

Posle desetak minuta Tavernor je pronašao veliki otvor u ogradi. Na njemu se već nalazio sav pomoćni vojni arsenal pregrada, stražarskih kućica za proveru namernika i naoružanih stražara. Novonapravljeni put, koji je vodio od ravnice, prelazio je područje parkova i gotovo neosetno se spajao sa jednom od glavnih linija koje su presecale Centar. Dvosmerni protok vozila na točkovima i vozila na vazdušnom jastuku već je započeo. Količina opreme potpuno je obeznanila Tavernora - samo njeno prebacivanje sa translunarnih orbitalnih stanica, kroz zastor od mesečevih krhotina, mora da je stajalo milione. Šta god da se događalo na Mnemozini, bilo je nešto veliko. Nešto što se planiralo od ko zna kada.

Možda je bio u pravu kad je nagađao da se rat širi u ovom pravcu. Rasprskavanje Nilsonove zvezde preplavilo je čitavo ovo područje svemira česticama pod nabojem, stvarajući tako određeni prostor u kome su veliki brodovi mogli sada da postižu maksimalne brzine. Ta neverovatno skupa operacija - razaranje zvezde - sprovedena je pre sedam godina, tako da su ovi događaji, čiji je on sada bio svedok, u stvari samo ishod nečega što je Operativni štab Federacije planirao i sprovodio već sedam godina. Ali zašto bi štab bio

zainteresovan za Mnemozinu? Zašto bi armija zauzela neki ovakav mali svet, tri dana iza bestraga i dobrih tri stotine svetlosnih godina udaljen od najbliže linije fronta?

Tavernor izbi na put i približi se ulazu.

"Ej, ti tamo!" Mladi stražar iziđe iz najbliže stražarske kućice. Smeškao se uverljivo-pokroviteljski ispod ivice šlema. "Trebalo li ti što god?"

"Obaveštenje", reče Tavernor. "Šta se to, do đavola, ovde događa?"

Smešak na licu stražara se izgubi. "Tornjaj se."

"Znači, nema obaveštenja?"

"Čuo si me."

"Onda ću morati da uđem - moja kuća je tamo u onom pravcu." Tavernor pokaza prstom preko ravnice, krenuvši istovremeno napred. Pokretom ramena stražar prebaci pušku u ruku - ali, učinio je to suviše sporo. Tavernor ščepa pušku i uvrnu je, tako da se remen na kojem je visili obmota čoveku oko članka na ruci. Stražar pokuša da zgrabi Tavernora drugom rukom, ali Tavernor povuče cev puške k sebi naniže, prebacivši težište na mišicu.

"Polako", reče tiho. "Ili zaista želiš da ti lakat pretvorim u univerzalni kuglični zglob?"

Stražarevo lice poblede. "Platićeš za ovo."

"Ti ovo radiš za platu?" Tavernor unese prizvuk čuđenja u svoje reči, ali iznenadna plina odvratnosti prema samom sebi naraste u njemu poput gorčine žuči. Počeo je da uživa u tome da ponišava ljude - a to je bila slaba nadoknada i time je tek jadno pokušavao da zameni klanje Pitsikana. "Ja sam i sam vojnik, sa tridesetogodišnjim stažom. Specijalista za oružje. I četiri Elektrum zvezde."

Stražar nije odavao nikakav utisak da je ove reči shvatio kao oblik izvinjenja. "Šta želite, gospodine?" Tavernor pusti pušku iz ruke. "Hoću da razgovaram sa onim ko komanduje ovde."

"Tornjaj se", reče stražar. On ponovo zavitla puškom, držeći je za remen. Tavernor rukom odbi udarac, ali pri tom povredi levu uku. Desnim ramenom on se zari stražaru pod mišku, podigavši ga u vazduh kao perce i odbacivši ga tako da se ovaj prostre po prašini. Stražar se prevrnu na bok, usmerivši puščanu cev u njegovom pravcu. Tavernor je bio u stanju da je nogom, kao od šale, izbije čoveku van domašaja, ali umesto da to učini ostao je savršeno nepomičan. Hajde, pucaj, pomisli on u sebi.

"Šta se tu događa?" Narednik i još dva čoveka ispadoše iz stražarske kućice na svetlost dana. Narednikov šlem je stajao nakrivo; lepo se videlo da ga je upravo tog časa, na brzinu, stavio na glavu. Bio je malo prestareo za svoj čin, stomačić je već počeo da mu se ocrtava, a crvenkaste malje koje nije mogao dobro da obrije štrčale su mu iz rupice na bradi.

"Ja sam vlasnik jedne parcele tamo iza ograde", reče brzo Tavernor. "I hoću da mi se omogući pristup do nje."

Narednik mu priđe sasvim blizu. "Jesi li ti Tener?"

"Tavernor."

"Pa lepo, Tener. Imam novosti za tebe. Ti si bio vlasnik jedne parcele tamo iza ograde. Nju je rekvirirala 73-ća Armija Federacije."

"A moja kuća? Jeste li je preselili?"

"Nismo imali vremena. Momci su sve redukovali." Izgledalo je da se narednik zabavlja. Stražar iza njega ustade na noge, ali narednik mu mahnu rukom da se skloni. Ovo će biti primer za ugled kako treba postupati sa civilima koji misle da su neko i nešto.

"Dobro, a ono što je bilo u kući?"

"I to. Napravi spisak stvari i odnesi ga našem oficiru za obeštećenje, dole u gradu. On će ti platiti onoliko koliko su te trice vredele."

Tavernor izabra mesto u koje će grunuti pesnicom. Brada sa rupicom ga je dovodila u iskušenje, ali je znao da će onaj deo oko četvrtog dugmeta na košulji - ono što je primalo na sebe najviše potisaka od stomaka iza sebe imati najveći učinak.

"Jeste li i vi bili ovde, naredniče? Kada su ušli u kuću?"

"A-ha. Motao sam se nešto ovuda."

"Znate li, da li se neko setio da pusti na slobodu moje kožokrilce, pre nego što ste sve redukovali?"

"Misliš na one bezvezne zverčice što liče na slepe miševe?"

Ovo je narednika, izgleda, zaista zbunilo. "Ako su ti baš potrebne, možeš da ih iskopaš iz celuloze kada vojska ode. Još su tamo, na licu mesta." Drugi stražari se široko nasmeja.

Tavernorovo srce stade snažno da bije usled porasta adrenalina. Kožokrilcima se - mislio je dok je oko njega stala da se uzdiže crvena izmaglica - nikada nije dopadalo to što su zatvoreni - da budu zatvoreni u kavez. Tri, pa i četiri puta na dan morao je da dođe i sedne kraj kaveza, šaljući im osećanja topline i bezbednosti, sve dok se nervozno lepetanje krila ne umiri. Kako je čovek mogao da objasni tim budnim, srebrnastim očicama da su telepatske sposobnosti veoma retke i da se zato moraju proučavati? A kako li su reagovali kada su vojnici došli u njihovu blizinu, gledajući ih sa odvratnošću, okruženi oreolom smrti? Kožokrilci su sigurno osetili šta ih čeka, a možda su bili u stanju da svoje saznanje prenesu na milione drugih, nemuštih krznenih životinjica, koje su izginule u šumi.

Onaj jedan jedini udarac bio je samo izraz Tavernorovog bola - u tom trenutku on bi bio tresnuo pesnicom i o kameni zid da se našao pred njim - ali narednik se prući kao mrtvac. Začu se pisak zviždaljke u blizini, i ostali stražari se svi sjatiše oko Tavernora: lica su im imala iznenađen, napet izraz; ali Tavernor je vodio samo ritualnu borbu. Prekoračivši oborenog čoveka, oseti se poput kipa skamenjenih udova, izlivenim od gvožđa, neosetljiv na udarce pesnicama, čizmama ili kundacima. Gledao je i slušao kako na njegovo vlastito meso padaju udarci, no nije osećao nikakav bol. Osećao je samo kako se obamrlost u njemu pojačava, kako se nekakva tama u njemu zgušnjava, dok joj po ivicama kruže nekakva lica, kao dvodimenzionalne maske, neprijateljska ali beznačajna.

"Mak?"

Glas dopre do njega, kroz strujanje žutog sunčevog sjaja. Lisino uplašeno lice preklinjalo ga je da se odazove, protureno kroz otvorena vrata njenog purpurnog lebdećeg auta koji se iznenada tu stvorio, ljuljuškajući se i tonući blago tik uz njega; drumska krma je bacala unaokolo prašinu i šljunak opisujući oštri zaokret. Njene oči trgnuše ga i dozvaše opet nečemu što se bar donekle približavalo zdravom razumu.

On utonu u tapacirano sedište, turbine zavrištaše i malo vozilo skakućući i u trzajima krenu preko parka.

Stojeći kraj prozora Tavernor je mogao da vidi preko zaliva i da posmatra kako predgorje za predgorjem polako, talasajući se nestaje na dalekom jugu. Umiruće sunce ublaživalo je strme prizore crvenozlatnim sjajem koji ga podseti na bogate, stare, uljane slike. Mesečeva prašina, koja je poput oklopa od gaze obavijala planetu, bila je isuviše sitna i fina da bi se videla na dnevnoj svetlosti, ali neki veći komadi već su se mogli uočiti na sve dubljim i tamnijim plavim svodovima noćnog neba. Tavernor, u odgovor na gotovo opipljivo gusti mir koji je vladao oko njega, napuni lulu i zapali je. Pomalo se mrštio na svaki pokret svojih izubijanih ruku, ali mirni trezveni miris duvana kao da mu je blažio bolove i on je zadovoljno vukao dimove sve dok se vrata u mermernom zidu ogromne sobe ne otvoriše iza njegovih leđa.

Lisa i njen otac udoše u sobu. Haurad Grenobl je bio samo deset godina stariji od Tavernora ali izgleda da je pripadao onom svetlu na kome hranljive injekcije ne ostavljaju mnogo toga. Kosa mu je bila prošarana sedim nitima - veoma dekorativno - a koža na dugačkom, otmenom licu bila mu je duboko izborana. Mladost mu se još jedino ogledala na usnama, koje su bile rumene, izražajne, gotovo kao u žene. Ovako suvonjav i bersprekorno odeven predstavljao je savršenu sliku državnika u godinama, i Tavernor se u jednom trenutku zapita da Grenobl možda namerno ne izbegava da koristi hranljive injekcije.

Obučena na plamenonarandžastu haljinu Lisa je izgledala kao detence pored svog oca. Na licu joj se smesta ukaza zabrinutost što vidi Tavernora na nogama, umesto u postelji gde ga je bila ostavila.

"Pa, uspeo sam da sredim stvari, mladiću." Grenoblove usne se za trenutak podsmešljivo napućiše, baš kao Lisine. "No, ne bez teškoća, žao mi je što to moram reći."

"Hvala vam, gospodine." Tavernor je zaista bio zahvalan pri pomisli da neće morati da se vrati u klinički zatvor. "Zbog mene ste imali mnogo neprilika."

"I jesam." Grenoblove oči zasvetlucaše. "Niste mi rekli da ste nekada bili aktivni pukovnik, mladiću."

Tavernor baci pogled na Lisu. Oči su joj bile razrogačene. "Kad sam se penzionisao, penzionisao sam se istinski."

"Znači, ono vaše popravljjanje motora je samo hobi."

"Manje-više. Volim da radim sa mašinama." Tavernor mu naravno nije rekao da je svu svoju penziju pretvorio u gotovinu koju je spiskao za vreme dvogodišnjih međuzvezdanih orgija, koje su se završile tek kada je čuo priče o Mnemozini, pesničkoj planeti. Osećao se nekako nelagodno. Nekako nelagodno je osećao sebe u ulozi prosica koga ispituje budući tast.

"Zanimljivo. Pretpostavljam da ćete jednog dana proširiti posao i zaposliti nekoliko radnika."

"Hoću", reče poslušno Tavernor.

Grenobl klimnu. "Pa, sada vas moram napustiti. Pozvan sam na zvaničnu večeru u kući Federacije sa novim glavnokomandujućim, generalom Martinezom. Apsolutno morate ostati kod nas dok ne nađete novi smeštaj - moj sekretar upravo organizuje pripremanje nove sobe za vas."

Tavernor pokuša da se usprotivi, ali Grenobl je već iščezao kroz vrata, digavši ruku u vazduh i okrenuvši je dlanom k njemu, da ga učutka. Iz tišine koja je potom usledila, Tavernor zaključio da je ipak trebalo da ostane na sofi. On odhrama preko sobe i leže, iznenada se setivši jedne stare lekcije koju je često ponavljao u prošlosti - da je umornome odmor važniji od hrane, pića, ljubavi ili slobode. Lisa sede pored njega i navuče mu cebe do brade. Tavernor pogleda u prelepo lice punih usana, i sada mu više nije izgledala kao devojčica.

"Oh, Mak", prošapta ona. "Zamalo pa da ipak uspeš."

"Uspem, u čemu?"

"Da te ubiju - a ja sam se, sve vreme, toliko trudila da te sklonim."

"Ti si unapred znala o vojnoj upravi i o svemu što se sprema?" Tavernor je počinjao da oseća sanjivost.

"Jesam. Tata mi je rekao."

"Zato si me, dakle, pozvala da otputujemo na jug."

"Da, ali sam pretpostavljala da ćeš odjednom početi da mi čitaš bukvice o moralu, i zato sam morala da udesim nešto drugo."

"Nije bilo baš nežno, šta veliš?"

Lisine sive oči postadoše zabrinute. "Nisam znala šta da radim, Mak... ali, na kraju krajeva, ipak si ostao živ. Da li bi ikada mirno i bez svađe napustio svoju kuću kada bi ti inženjerci rekli da tako uradiš?"

"Sumnjam." On oseti kako mu nova varnica gneva remeti pokušaj da utone u san. "Ali ne bi me ubili."

"To ti misliš. Ubili su Jiržija Vejvodu."

"Šta?"

"Jirži je odbio da napusti svoj atelje - znaš da je tu već dve godine radio na velikoj zidnoj slici. Ne znam tačno šta se dogodilo - čula sam da im je pretio nekakvim prepotopskim pištoljem - no, on je mrtav. Sve je to tako grozno." Suze joj navreše na oči.

Tavernor se podiže na lakat. "Ali oni ne smeju to da čine! Vojska se ne sme tako ponašati među svojim. Ići će na vojni sud."

"Tata kaže da neće. Ovaj projekat ima deset poena u hitnosti i važnosti."

"Deset! To je..."

"Znam - to je maksimum." Lisa je pazila da ne pogreši dok je recitovala ono što je naučila. "Tata kaže da kada neki projekat ima deset poena u hitnosti i važnosti, svakoga ko makar i za minut zadržava njegovo sprovođenje imaju pravo da ubiju." Ona se sagnu i prisloni lice uz njegovo. Tavernor oseti pritisak njenih dojki na sebi, ali iznenada ga razbesne njena ženska sposobnost da oplakuje nesreću, prosipa suze nad mrtvima, a istovremeno ne izgubi nimalo od svoje sigurnosti, od svoje svemirske funkcije koja se sastojala u tome da nosi u sebi matericu.

"Da li ti je otac kazao i kakav je to projekat?"

Lisa zatrese glavom. "Predsednik još ništa nije poslao diplomatskom poštom, a tata je bio toliko zauzet sređujući službene poslove u novim uslovima da nije stigao da postavlja pitanja. Možda će mu general Martinez reći nešto za večerom."

Tavernor zaječa i leže na leđa. Službeni poslovi. Večere. Lisa je nasledila od svog oca više nego samo nekoliko izraza lica. Hauard Grenobl se igrao, nazivajući tahionski komunikator 'diplomatskom poštom', oblačeći se svečano, noseći sedu kosu i oslovljavajući Tavernora sa 'mladiću', iako su pripadali istoj generaciji. Lisa je igrala slične igre. Mora da njenoj ličnosti nešto nedostaje, ako ne može da gospodari svojim bogatstvom drukčije nego da se samo pravi siromašnom, i ako već nije u stanju da baci pogled preko mermernih zidova Upravnikove rezidencije i sagleda kako se bliži kraj sveta koji je poznavala.

"Rat nailazi ovim putem, Lisa", reče on umorno. "Zar ni tebi ni tvome ocu nije palo na pamet da se raspitate - zbog čega? Da li će Mnemozina završiti s treskom ili sa cviljenjem"

"Pokušaj da zaspiš", umirivala ga je Lisa. "Sav si napet, i to ni zbog čega."

"Oh, Gospode", bespomoćno izgovori Tavernor dok se soba udaljavala, teško se njišući.

Učinilo mu se da nije prošlo ni nekoliko minuta, a već ga je probudilo neko čudno osećanje u stopalima.

Tavernor je, nakon što je otvorio oči, još trenutak ostao da leži nepomično, pitajući se da li sanja. Bio je u postelji, imao na sebi tamnozelenu pidžamu umesto svog žaketa i pantalona natopljenih krvlju. Onaj deo spavaće sobe koji je ovako ležeći mogao da obuhvati pogledom bio je sav preplavljen jutarnjom svetlošću boje limuna, a on se osećao odmornim i ispavanim. Ali u nogama je i dalje imao ono čudno osećanje, i bile su mu pritisnute nečim toplim.

On podiže gornji deo tela i otkri da su mu mišići, koji su prethodnog dana pulsirali od bola, sada ukrućeni kao odrana koža osušena na suncu. Tavernor ponovo pade na leđa, a onda još jednom pokuša, opreznije ovog puta, i uspe da podigne glavu tako da mu oči dođu iznad nivoa grudnog koša.

"Zdravo", reče devojčica.

"Zdravo." Tavernor se polako vrati na jastuk. "Ti mora da si Betija." Lisa je retko spominjala Betiju, ali on je znao da su one sestre od tetke, i da dete živi sa Hauardom Grenoblom otkako su joj roditelji poginuli u jednoj nesreći.

"Otkud znaš?" Betija je bila razočarana.

"Skiní mi se s nogu i reći ću ti." On sačeka dok se Betija ne otkotrlja u stranu, stoički podnoseći bolove u svojim nagnječenim i izubijananim nogama.

"Dakle?"

"Lisa mi je rekla. Znam sve o tebi, Betija. Ti si Lisina sestra od tetke, živiš ovde i imaš tri godine."

"Tri i po", pobedonosno izjavi Betija. "Eto, vidiš koliko znaš."

"Stvarno imaš pune tri i po! Kako je samo Lisa mogla onako da pogreši?"

"Lisa mnogo greši. Brinem se za nju."

Način na koji je ovo izrekla, kao i same reči, zaprepastiše Tavernora. Čak je i boja glasa bila drukčija od onoga što bi mogao da očekuje od jedne trogodišnje devojčice; razlika je bila neznatna ali nepogrešivo prisutna, baš kao što odjeci u pozorištu, odzvanjaju drukčije nego u katedrali. On zaključi da treba malo bolje da pogleda tu Betiju i s mukom se podiže u sedeći položaj, stenjući kad proradiše još neki mišići.

"Boli te."

"Boli", složi se Tavernor, radoznalo posmatrajući dete ispod oka. Bila je mršava, ali se držala pravo sa svom lakoćom zdravog deteta i koža joj je bila mutnosjajna, poput bisera. Ogromne sive oči, nalik Lisinim, uzvraćale su mu pogled sa okruglog lica na kome su se već mogli uočiti tragovi uzbuđujućeg savršenstva koje će kasnije steći. Kosa joj je bila boje uglačane hrastovine, koja se još bolje isticala na jednostavnoj tunici, bledezelene boje.

"Pusti da opipam taj bol." Betija skliznu sa ivice postelje, priđe Tavernoru i stavi svoje sićušne prstiće na njegovu levu mišicu. Oči joj se razrogačiše i zaokrugliše od zabrinutosti.

"Bol se ne oseća tako", nasmeja se Tavernor. "Ja mogu da ga osetim, ali ti ne možeš."

"To i Lisa kaže - ali, nije u pravu. Boli te ovde, tu i ovde..." Betijini hitri prstići stadoše da se kreću niz njegov trup, pa ispod čaršava ka bolnim, nagnječenim preponama.

"Hej! On je uhvati za članak na rukama. "Pristojne male devojčice ne ponašaju se ovako sa nepoznatim mušarcima." Delićem mozga on zabeleži da je, iako su mu modrice bile ispod pidžame, svaki dodir njenog prstića pao baš na glavni centar bola.

"Pa, dobro, sam ga onda isključi." Betija se namrgodi na njega s detinjom žestinom i skoči sa kreveta.

"Vrati se, Betija."

Ona mu okrenu lice, ali ostade na drugoj strani sobe.

Gledajući taj majušni tračak ljudskosti - taj krhki no ipak neukrotivi brodić, i dalje se ne uzbuđujući usled bezmernosti vremensko-prostornog okeana preko koga je tek započeo svoj prelazak - on oseti neobičnu žudnju za svojim detetom. Sada je već kasno, podseti se. Sada, kada je već tako očigledno da dolaze Pitsikani.

Tavernor, pun nade, prikaza svoj najlepši osmeh. "Lisa mi nije kazala da se ti ovako lako daš razljutiti."

"Lisa sve živo pogrešno shvata." Betija šmrknu onoliko glasno koliko je to bio u stanju njen nosić, ne veći od nosića na lutki.

"Šta misliš, da li bi se njoj dopalo da te sad čuje?"

"Ne može me čuti."

"Ono što ja hoću da kažem to je da ti ne bi trebalo tako da govoriš."

"Čak i ako je istina?"

"Ne smeš tako da govoriš, jer to nije istina." On oseti kako se sam sve više zaglibljuje. "Lisa je žena, a ti si još dete."

Betijina donja vilica se opusti, a oči joj se izbuljiše pod navalom optužbe. "Ti", zaskiča ona. "Ti si isti kao i oni." Ona izlete iz sobe, za trenutak je izgledalo da ima sto nogu, i ostavi Tavernora sa poraznim osećanjem nemoći.

E, ovo si zajebao, pomisli prostački, izvlačeći se iz kreveta. Istražujući sobu, otkri vlastitu odeću gde visi u plakaru. Donji veš i odelo od izdržljivog permakorda bili su očišćeni i ispeglani. Druga vrata vodila su u prostrano tuš-kupatilo. Tavernor uključi toplu vodu, isproba je, izvuče se iz pidžame i sa olakšanjem stupi u kupku načinjenu od mlazića tople vode. Bio se već sav nasapunjao kada primeti da ga leva ruka, koja je prethodnog dana pretrpela više nego drugi delovi tela, više ne boli. Crne modrice su još bile na svom mestu, ali bol je iščezao, a isto se to dogodilo i na ružnom, tamnom otoku, tamo gde ga je kundak pogodio u levu stranu grudnog koša. Ali ostatak tela još je bio prekriven bolnim mestima.

"E proklet bio ako...", reče glasno.

"Proklet i jesi", pobedonosno zacvrkuta Batijin glasić sa ulaznih vrata. Na okruglom licu blistalo je đavolasto veselje kad je provirila u tuš-kupatilo - majušno telo, spremno da smesta utekne.

"Nemoj bežati", reče Tavernor, čvrsto rešen da ovoga puta ne napravi pogrešan korak. "Jesi li ti ovo uradila?" On iziđe ispod tuša, zadovoljno savijajući svoju levu ruku.

"Pa, dabome."

"Ali to je pravo čudo. Betija, ti si vidarica." Ona je izgledala zadovoljno i priđe mu malo bliže. "Kako to izvodiš?"

"Kako?" Betija je izgledala zbunjena. "Nema tu kako. Prosto uradiš i gotovo. Ovako."

Ona mu opet priđe, svećanih očiju. Tavernor kleknu i pusti da mu njene ručice pređu preko celog, orošenog tela, ne zbunivši se čak ni kad su prstići nalik na lutkine za trenutak uhvatili genitalije. Kada se uspravio, u njegovom telu više nije bilo ni traga bola, a duh mu je bio očišćen drukčije nego ikada

ranije. Betija mu se nasmeši, a on se, iznenada, gotovo uplaši od nje. Obrisa se što je brže mogao, uđe u spavaću sobu i obuče. Betija ga je pratila u stopu, pažljivo ga posmatrajući.

"Mak?"

"Znači, znaš kako se zovem?"

"Dabome da znam. Jesi li ti vojnik?"

"Nisam."

"Ali, borio si se."

"Ako nemaš ništa protiv, Betija, ja bih radije razgovarao o nečem drugom."

"Nemam ništa protiv. Mak?"

"Da." On se usredsredi na četkanje kose.

"Da li će Pitsikani ikada doći ovamo?"

"Nikada." Barem, pomisli on, ne pre nego što ti sasvim ne odrasteš.

"Sigurno?"

"Betija - pa oni ni ne znaju gde se ovo mesto nalazi. Siguran sam."

"Znači, to objašnjava celu stvar."

"Objašnjava šta?" Tavernor spusti pogled na sjajne zelene oči i oseti nekakvu čudnu stepnju, ali Betija zavrte glavom i odmače se od njega. Njene oči, blistave do pre jednog trenutka, sada se zamagliše i pretvoriše u tamne olovne kružice. Ona se okrenu i iziđe iz sobe, polako, lebdeći kao beličasta čičkova vunica u jutarnjem vazduhu.

Tavernor je pozva, ali ona ga, izgleda, nije čula. On reši da se za vreme doručka raspita i sazna što više o detetu. Ali, obed tek što je započeo, kad mu Lisa saopšti neverovatni razlog za hitno doseljavanje vojske. Mnemozina - planeta pesnika - trebalo je da postane operativni i planski centar u ratu protiv Pitsikana.

5.

Tanana slova lebdela su u vazduhu, nekoliko stopa iznad poda. Prelivajući se kao rubin i topaz, ispisivala su jednostavnu poruku: Jirži Vejvoda nije mrtav.

"Sada da ih malo povećamo." Jorg Bin, jedan od najboljih svetlosnih vajara u Centru, okrenu dugmad na svom portabl projektoru. Materijalizovana slika iznenada se poveća i uzdiže još više, blistajući duž tavanice, ispunjavajući dugačku i usku prostoriju Džamaijevog bara drečećom svetlošću. Zidna ogledala umnožiše sliku u svim pravcima, rastežući i uvijajući slova dok su skriveni solenoidi izazivali ono proizvoljno treperenje. Soba se ispuni neobično jakim sjajem.

"Kako vam se čini?" Bin zabrinuto baci pogled ka svojoj grupi.

"Tačno ono što smo hteli, i ništa nam drugo i ne treba", odgovori Kris Šelbi. "To treba da bude poruka - ne umetničko delo."

Govorio je sa uzdržanom napetošću, što iznenadi Tavernora koji je upravo ušao u Džamai. Tavernor se smesti na barsku stolicu i uze da posmatra grupu od dvadesetak umetnika. Izgledalo je kao da su se organizovali za neki protestni marš, i bili su obučeni u radnička odela od permakorda. Pažnju mu privuče komešanje u dnu sobe. Stari gazda Džamai lično - ogroman, debeo, obilno se znojeći u odelu od zlata - pojavio se glavom i bradom, što je bila velika retkost.

"Svetlo", vrisnu on. "Isključite svetla!" Zatim se stušiti niz šank, odgurnuvši u stranu barmena u belom žaketu koji mu se našao na putu.

Šelbi se okrenu prema njemu. "U čemu je problem, msje?"

"Gospodine Šelbi", dahtao je Džamai. "Vi ste nam stari i cenjeni prijatelj, ali moje mušterije ne vole da ih osvetljavaju reflektori dok piju... a ja ne želim nikakve proteste u svom baru."

"Rasteruje mušterije, msje?"

"Na žalost, gospodine Šelbi, mnogi od nas moraju da rade da bi zaradili za život."

"Naravno. Oprostite - ovo nije vaša bitka." Šelbi učini jedan od onih svojih izveštačenih, baroknih pokreta rukom. Bin isključi projektor. Zdepasta slova potamneše i vratiliše se u mašinu, grčeći se i skupljajući i smanjujući kroz neke čudne perspektive. Pri pomenu bitke Tavernor napravi jedan gotovo nesvestan

podsmesljivi groktao, i time privuče Šelbijevu pažnju. Čim se Džamai, i dalje gundajući, povuče u svoje obitavalište iza ogledala, Šelbi se okreće ka Tavernoru. Dugo, aristokratsko lice bilo mu je ovlaš zajapureno od uzbuđenja.

"Znači, vratio si se, Mak?"

Tavernor klimnu, progutavši zajedljivu primedbu koja mu se spontano nametala.

"Čuj, žao mi je što su se stvari onako okrenule one noći. Niko od nas nije čuo da je objavljena vojna uprava, i nije nam bilo jasno da je onaj momak, u stvari, bio lud... Hoću da kažem, svima nam je žao što ti se ono dogodilo."

"To je uglavnom bila moja greška." Tavernor je bio iznenađen što mu se Šelbi očigledno veoma iskreno izvinjava.

"I mene su bacili na pod, znaš." Šelbi dotače prstom modricu na svojoj donjoj vilici i bolno se nasmeši.

"I tebe! Ne, to nisam znao."

"Jeste. Pokušao sam da nateram onoga što si ga lupio da mi da svoje ime i broj. Nisam ni video kad me je tresnulo."

Tavernor je buljio u Šelbija, gledajući ga u novoj svetlosti. "Da popijemo?"

"Ja sam već naručio. Tamo mi je piće. Da uzmemo jedan viski i za tebe?"

"Mislim da ću za promenu uzeti jedan iskrin." Vest o tome da se Glavni operativni štab seli na Mnemozinu kao da je ukočila Tavernorovo varenje, i obrok koji je pojeo s Lisom stajao mu je kao kamen u stomaku. Mislio je da će iskrin, sa njegovim negativnim kaloričnim vrednostima, bolje moći da podnese nego alkohol. Šelbi dade znak barmenu, koji napuni vitku čašu bledozelenom tečnošću i dodade jednu jedinu kap glukoze. Kad se ugljeni hidrati razliše po tečnosti, zlataste varnice se uskovitlaše u čaši. Tavernor gucnu i oseti kako mu piće, hladno kao led, klizi u stomak. Taj napitak snova uvek je u ustima ostavljao osećaj kao da je rashlađen.

"Čarobno piće", primeti Šelbi. "Da njega nema, verovatno bih već bio debeo kao svinja."

"Ja više volim da utrošim svoj višak težine na rad."

Šelbi podiže ruku prekrivenu prstenjem. "Moraš li baš uvek da budeš tako pravoveran? Nadao sam se da bismo za izvesno vreme mogli da odložimo borbu klasa."

"Oprosti." Tavernor uze još jedan gutljaj. "U stvari, ja to samo lučim iz sebe svoju staru odbojenost."

"Zar to nije svojstveno svima nama? Ali, pitanje je sledeće - šta ćeš učiniti s ovim najnovijim otporom koji svi osećamo u sebi?"

"Ništa."

"Ništa! Zar nisi čuo da Federacija ima u planu da glavni štab ratnih operacija preseli na Mnemozinu?"

"Za njih ovo nije Mnemozina. Armija upotrebljava zvanični kartografski naziv."

"Bilo kako bilo, za nas je ona Majka svih Muza."

"Za vas", naglasi Tavernor. "Ja nisam ni slikar ni pisac."

"Ali, pridružićeš se, valjda, našim demonstracijama?" Šelbijeva ljubaznost kao da je počela da se tanji. "Pobogu, čoveče, pa oni su ti uništili kuću."

"Ja sam već sproveo svoje privatne demonstracije u vezi sa tim i pun sam čvoruga kojima to dokazujem. Poslušaj me, Kris - neka se tvoje protestno društvanje drži malo podalje od tog polja."

"Neće to baš biti malo društvanje. Ovo što vidiš je samo jedna grupa; ima ih mnogo više."

Tavernorovo strpljenje takođe počeo da se tanji. "Kris! Prestani da se igraš demokratije. Spusti se u stvarnost, u ovaj svet, gde se vodi rat. Glavni štab je odlučio da se preseli ovamo - ne znam zašto - ali već su oduvali jednu celu zvezdu da bi to izveli. Zar misliš da su izmenili čitavo jedno parče svemira samo zato da bi se spakovali i pobjegli čim ti mahneš na njih sa nekoliko zastavica?"

Šelbi ga je sada prezrivo gledao. "Znači, ti nameravaš da ostaneš tako oboren, ležeći na leđima?"

"I ti ćeš, prijatelju." Tavernor iskapi čašu i spusti je na sto. "U bolnici."

Tek pošto je uzeo sobu u malom hotelu na južnoj strani, Tavernor shvati da ima veoma malo novaca pri sebi. U stvari, sve što je imao, do poslednje pare, bilo je ugrađeno u kuću i radionicu. Izvesno vreme se borio sa vlastitim ponosom, a zatim dozva taksi i odveze se do novog vojnog bloka. Radovi na uređivanju ivica i okoline zgrade bili su već završeni i iznad glavnog ulaza stajao je jednostavni natpis: SEDAMDESET TREĆA ARMIJA.

On uđe kroz vrata sa strane na kojima je pisalo: OFICIR ZA CIVILNA OBAVEŠTENJA, predstavi se i posle desetak minuta se opet nađe ulici, naoružan čekom za Prvu Intersistematsku Banku u Centru, koji je glasio na gotovo trideset hiljada stelara. Nije bilo nikakvog pogađanja, jer Tavernor je unapred procenio da njegova imovina vredi dvadeset hiljada - a bio bi pristao i na petnaest. Diveći se pri pomisli na šta je sve birokratija spremna kad se žuri, on uze drugi taksi i odveze se do svoje banke, gde uloži ček i uze hiljadarku u gotovini. Sa novcem u zakopčanom džepu oseti kako ga obuzima detinjasto zadovoljstvo i shvati da je ona jedna čaša iskrina počela da ga hvata. Razmišljajući o svojim osećanjima, on zaključi da se oseća baš kao i u svojim kadetskim danima, kada se vraćao u logor nakon nekog velikog krosa ispod plamenih krošnji drveća - a čekali su ga topli tuš, večera i izlaz subotom i nedeljom. U svem tom ogromnom svemiru ništa ga nije moglo oneraspoložiti. On zaključi da mu se iskrin ipak dopada, ali onaj drugi Tavernor - onaj koji ga je neprestano motrio sa jednog višeg nivoa svesti - hladno mu naredi da nikada više ni ne lizne to piće snova.

Setivši se da Lisa još ne zna da se on sprema da se iseli iz njene kuće, Tavernor zaustavi drugi taksi i naloži šoferu da ga odveze u Upravnikovu rezidenciju. Motor zabruja u pravcu severa, na onom svom jedinom točku, ali posle dve raskrsnice morao je da sačeka, jer se na trećoj nagomilao saobraćaj i prolaznici već počeli da se okupljali. Izvirujući pored vozačeve glave, Tavernor ugleda kako se neka povorka polako kreće preko raskrsnice ka zapadu, u pravcu novog vojnog poligona. U vazduhu, iznad glava tih ljudi, poigravale su parole ispisane materijalizovanim projekcijama. Većina svetlosnih vajara zadovoljila se običnim porukama, sa manje ili više upečatljivim tekstom, ali jedan od njih napravio je veoma realističnu masku Jiržija Vejvode, zajedno sa potočićem krvi koji je tekao iz jednog ugla usta. Blistava glava, dvadesetak stopa u prečniku i pomalo providna pod popodnevnim suncem, njihala se pijano, u velikim zamasima, kao balon, pojačavana pokretima projektora u ruci umetnika.

"Pogledajte", reče vozač taksija sa odvratnošću. "Zar ovi momci ne shvataju da na ulicama ima žena koje su s decom izišle u kupovinu? Šta li će detetu pasti na pamet kada bude videlo nešto ovako?"

"Pojma nemam." Tavernor je još bio smiren.

"Zar biste dozvolili da vaša deca gledaju tako nešto?"

"Mislim da ne bih."

"Eto vidite - ali ovi momci i ne haju za to. Utrpavaju se i isprečuju na putu ratnih napora, a onda počnu da skiče ako se neko od njih slučajno povredi. Posrani umetnici!" Naborani vozačev vrat stade se oblivati besnim crvenilom.

"Nadam se da će im naši momci dobro potprašiti tur, tamo na poligonu."

Naši momci, Tavernor to iznenada ponovi u sebi, a onda se seti kako je, istog tog dana, samo nešto ranije, gazda Džamai takođe veoma neuobičajeno žestoko reagovao. Pade mu na pamet nešto što je njegovom mozgu onako punom iskrina, izgledalo kao neobično oštrouman zaključak.

"Kako je išlo na poslu poslednjih nekoliko dana?" upita on. "Dobro?"

"Odlično. Ovi momci iz vojske se razbacuju novcem kao..."

Vozač se okrenu da pogleda Tavernora u lice i odjednom se sumnjičavo smrknu. "Na šta vi to ciljate, gospodine?"

"Ni na šta", pomirljivo odgovori Tavernor. "Ali zašto me ne povezete dalje?"

Iznenadilo ga je otkriće da je, iako je sebe smatrao 'praktičnim' čovekom, koga ne interesuje nijedna grana umetnosti, u svojoj svesti sagledavao Mnemozinu isključivo kao koloniju slikara, pisaca, pesnika, muzičara i vajara. U legendama

koje su se mogle čuti na stotinama svetova, pod uslovom da čovek sluša na pravom mestu, zvali su je Planetom pesnika. Tako reći slučajno, Tavernoru se dogodilo da oslušne na pravim mestima tokom svojih dvogodišnjih pijanki širom Federacije. Prva uspomena na Mnemozinu u treznom stanju poticala je iz ravnog, crnog grada Paradora, u kome je prvi put isprobao ono što se zove gledanje u 'sliku' izazvanu stimulacijom korteksa. Jastuk sa udubljenjima za glavu unosio je sisteme svetlosti i boja kroz njegov potiljak pravo na centar za vid u moždanoj kori i na taj mu način omogućavao da vidi nekakvu nerazgovetnu predstavu o noćnom nebu iznad Mnemozine; a uz te vizuelne impulse bio je programiran i dvostih uz Šelijeve Himne intelektualnoj lepoti.

"Iznenada senka pade na mene kosa,
Vrisnuh i sklopih ruke od zanosa."

Umetnica, žena čeličnosede kose i sa jednim okom preko koga se bila prevukla mrena mlečne boje, objasnila mu je viziju dok su ispijali flašu uvoznog burbona. Svaki trenutni spoj mesečevih čestica na izlomljenom nebu predstavlja jedno novo, besmrtno umetničko delo... poslednje utočište iz koga kula-svetilja Čovekovog genija šalje svoje zrake kroz sve mračniju galaksiju... svet koji se baškari u dugom, dugom letu, u punoj zrelosti inspiracije... Videći nepodnošljivu želju u ženinom zdravom oku, Tavernor joj u nastupu velikodušnosti ponudi da joj plati kartu do Mnemozine. Međutim, ona ga jednostavno napusti i ode od njega bez reči, kao da ju je ošamario, i tek mnogo kasnije shvatio je da se bojala da će on otkriti da nema ništa da ponudi, da će Mnemozinin kritički svet dragulje njene duše pretvoriti u bezvrednu prašinu.

Ali drugi su došli na hodočašće, spremni da se izgube, da nestanu u svetu kome je bilo suđeno da ostane u zapečku jer leptirasti brodovi, koji su raznosili plodni polenov prah trgovine i poslovnih aktivnosti Federacije, nisu mogli tamo da se spuste. Nešto zbog blizine, a nešto i zbog preteče senke pitsikanskog ratnika koja je rasla sve više i više, imena mnogih od tih hodočasnika ostala su u sećanju ljudi. Čitav sistem bi, kroz svetlosne godine, a s vremena na vreme saznavao vesti o njima. Čak je i Tavernor znao za pesnike Stemflija i Hangerforda - za Delgada, koji je bez ičije pomoći zamislio i prvi počeo da pravi svetlosne skulpture; za Gejnora, čiji je nameštaj predstavljao vrhunski spoj lepote i funkcionalnosti, i za mnoge druge. Upravo tragovima tih ljudi zamišljao je - ne znajući ni sam zašto - da leti u trenucima kad se približavao Mnemozini. I u izvesnom smislu gotovo da mu i nije doprlo do svesti da je planeta imala i svoju politiku, svoje poslovne kvartove, svoju laku industriju i stanovništvo koje će se radovati ako vojska probije oklop od mesečevih krhotina zato što će to značiti veću zaradu...

"Evo nas, najzad krećemo", doviknu mu vozač preko ramena. "Idući put, ako vidim ove bezveznike ispred sebe, jednostavno ću produžiti da vozim."

Najmladolikiji i najelegantniji potpukovnik koga je Tavernor u životu video upravo je izlazio iz vojnog vozila kada je taksi stigao pred Upravnikovu rezidenciju. Dok je Tavernor plaćao svog taksistu, mladi oficir naredi svome vozaču da sačeka, a zatim polako krenu uz široko stepenište, zabacivši glavu da razgleda lice zgrade od zelenobelog mermera, kao da se sprema da je kupi. Na vrhu stepeništa okrenuo se i odmerio vidik, klimajući glavom s odobravanjem pri pogledu na terasaste travnjake i treperavu, plavu vodu zaliva. Bio je visok i vitak, i ličio je na latinskog ljubavnika, što je nekako činila još naglašenijim prevremena proređenost njegove crne kose. Nešto na njegovom licu - možda za milimetar veće beonjače, sa više beline nego obično koja je blistala oko njegovih kestenjastih očiju - ostavi na Tavernora utisak da se pred njim nalazi čudljiv, nestabilan, a možda i opasan čovek. Sem toga, lice mu je odnekud bilo poznato. Setivši se odjednom da je trebalo da kupi novo odelo umesto ovog starog i iznošenog permakorda, Tavernor se pope uz stepenice i iznenadi se kad vide da mu je išetkana, siva uniforma preprečila put.

"Da niste, možda", obrati mu se oficir, "pogrešili ulaz?"

"Ne, nisam, hvala vam." Tavernor pokuša da ga zaobiđe, setivši se svoje odluke da se ubuduće ponaša kao odrastao čovek kad se sretne sa strancima.

"Ne žuri toliko." Oficir se neznatno pomaće u stranu, i dalje mu preprečavajući put. Pogled njegovih belinom oivičenih očiju bio je napet, ljutit.

"Slušaj, mališa", odvrati Tavernor mirno. "Osramotio si tu lepu vratarsku uniformu koju nosiš." On još jednom pokuša da prođe, ali oficir ga zgrabi za mišicu snagom i brzinom zmiđe, tako da je to već ličilo na udarac. Starajući se da izbegne koškanje na stepeništu kuće Grenoblovih, Tavernor savi ruku - uklještivši napadačeve prste u procep između mišice i podlaktice - i pritisnu. Oficirovo lice počeo da blede od bola ili besa, ili i od jednog i od drugog. Dva čoveka su tako stajala, pričvršćena jedan za drugog nekoliko ledenih, arktičkih sekundi, kada se glavni ulaz iza njihovih leđa otvori i Huard Grenobl izroni na svetlost dana, okružen sekretaricama i službenicima. Tavernor opusti ruku.

"Baš se radujem što te opet vidim, Džervise!" brzo reče Grenobl, pružajući ruku.

"I ja se radujem, gospodine", odgovori oficir, okrećući leđa Tavernoru pošto mu je uputio jedan značajan pogled. "Ali, pre..."

"Dozvolite mi da vas predstavim jedan drugom", prekide ga Grenobl.

"Potpukovnik Džervis Farel - pukovnik Mak Tavernor. Mak je prijatelj moje kćeri i u gostima je kod nas nekoliko dana." Ako je Grenobla zbunilo Tavernorovo prisustvo, ili ono što je video, na njemu se to nije opazalo.

Farel nijke umeo da prikrije svoje iznenađenje. Očima prelete preko Tavernorovog veoma nevojničkog odela, pre nego što progovori. "Oprostite ako sam..."

"Više nisam pukovnik", brzo reče Tavernor. "Penzionisao sam se pre nekoliko godina."

"Tako je. Mak ima jedno tehničko preduzeće baš ovde, u Centru". Grenobl se prijateljski nasmeši uz izvesno povijanje obrva koje Tavernor protumači kao: "Pa ne mogu vas valjda predstaviti kao kućnog majstora." Klimnuvši jedva primetno, da bi mu stavio do znanja da je razumeo, Tavernor se izvini i provuče se pored tih ljudi. Dok je prolazio kroz predvorje za prijeme, u pravcu stepeništa koje je vodilo u privatni deo za stanovanje, on ču kako Grenobl započinje razgovor s Farelom uz veoma naglašenu toplinu.

"Pa, Džervise, kako ti je ujak otkako sam ga poslednji put video? Kao da je večnost prošla od kada smo..."

Tavernor prođe ispod ulaznog luka i već je bio na pola puta uz stepenice kad mu je spori mozak, pokrenut rečju 'ujak' koju je upotrebio Grenobl, kazao ko je, u stvari, taj Farel, i on gotovo posrnu u času kad je dizao nogu da zakorači. Taj neverovatno mladi potpukovnik, koga zamalo da nije bacio niz stepenice, bio je nećak Berklija H. Goga, Vrhovnog predsednika cele Federacije. Tavernor mu je viđao slike po vojnim časopisima i na ponekom televizijskom dnevniku, ali nikada nije mnogo obraćao pažnju jer je od detinjstva, onakvog kakvo je on imao, razvio odvratnost prema svemu što je makar i malo mirisalo na propagandu. Farelovo poreklo moglo je da objasni taj njegov gotovo vlasnički stav prema Upravnikovoj rezidenciji - iako su ga, zapravo, isključivo vlastite mane navele da zastane i da se pravi važan tako reći još pre nego što je stigao. Ništa na njemu nije se dopalo Tavernoru.

Našao je Lisu na širokoj verandi sa koje su se videle tirkizne vode bazena. Stajala je sagnuta nad velikim tronožnim elektronskim dogledom širokog vidnog polja, podešavajući ga da bude okrenut na jugozapad, ka bleštavom srebrnom jezeru novog vojnog poligona, koji se mogao videti kroz jedan red drveća. On dopusti sebi da za trenutak guta očima nesvesno razbludnu pozu u kojoj je stajala, dok su joj se mrka koža i crna kosa presijavale na popodnevnom svetlu i odudarale od lelujave beline jednostavne haljine koju je nosila.

"Čik pogodi šta mi se zamalo dogodilo."

"Oh, Mak!" Trgnuvši se, ona podiže pogled i nasmeši se. Naspram preplanule kože, zubi kao da su joj svetleli iznutra. Tavernor oseti dobro poznato komešanje u samoj srži svoga bića i potisnu ga, usredsredivši svu pažnju na to da njegova četrdesetdevetogodišnja usta izgovore reči namenjene njenim devetnaestogodišnjim ušima. On opisa dogodovštinu na stepeništu.

"Džervis Farel", zamisli se ona. "Ne sećam se da sam ga upoznala, sem ako to nije bilo tako davno da sam zaboravila. Tata hoće da nam bude u gostima."

"U gostima?" Tavernora gotovo naljuti silina ljubomore koja prostruja kroz njega. "Je li to baš neophodno?"

"Neophodno? Nije, ali izgleda veoma zgodno." Lisa je govorila ne razmišljajući, nameštajući tronožac dogleda, i on se zapita da nije možda osetila ljubomoru kod njega i sada ga tera da plati zato što je uporno odbijao njen veliki poklon. Već posle samo nekoliko meseci dovoljno je poznavao Lisu da bi shvatio da će utoliko veće biti njeno negodovanje ukoliko uzvišeniji budu razlozi iz kojih je izbegavao da legne s njom. Pažljivo joj je proučavao lice dok ju je obavestavao da je pronašao drugo mesto na kome će stanovati i da se seli.

"Jutros sam razgovarala s Krisom telefonom", reče ona, naizgled potpuno nesvesna činjenice da on govori. "Molila sam ga da ne nastavi s tim protestnim maršem, ali nije hteo da me sluša."

"Zar ti je toliko stalo do toga?"

Lisa podiže na njega pogled zabrinutih očiju toliko nalik očevoma. "Pa, to sve menja. Tata je predstavnik Vrhovnog predsednika, ovde, na Ceruleji." Ovo je bilo prvi put da je čuje kako Mnemozinu naziva zvaničnim, kartografskim imenom.

"I onda?"

"I onda, ja ga nikada neću izdati na taj način što ću se uključiti u neki pokret protiv Federacije. Čudno, Mak, mogla sam se zakleti da će od tebe ispasti daleko požrtvovaniji buntovnik nego od Krisa."

"Ja sam se mnogo puta u životu žrtvovao za mnogo raznih parola, ali nikada za nešto što je tako očigledno netačno kao - 'Jirži Vejvoda je živ'."

"To nije smešno." Lisa se opet okrenu elektronskom dogledu i uključi ekran. Krošnje dalekog drveća procvetaše na staklu - uveličano, treperavo srebro na blagom povetarcu.

"Hteo bih da se pozdravim sa Betijom." Tavernor je osećao kako ga je baš dobro obrisala.

"Ona spava posle ručka. Potraži je u njenoj sobi."

"Dobro." Povređen ravnodušnošću u Lisinom glasu, on siđe sa verande i stade tumarati kroz prigušenu svetlost sunčevih zraka sve dok ne pronađe Betijinu sobu. Bila je velika i nameštena kao i ostale sobe, bez ikakvog dečjeg nemeštaja i bez ijedne igračke. Njena sitna prilika ležala je opružena i nepomična posred velikog kreveta, staložena i pribrana, pa ipak usamljena. On opet oseti žaljenje što nije njegovo dete. Ušavši u mutni polumkrak rasutog svetla, on stade pokraj postelje, zureći naniže u zajapureno, nebranjeno lice, pokušavajući da pomiri taj izgled običnog deteta sa onim što je odisalo neobičnošću i isceliteljskim dodirrom sveca iz Biblije. Betijine oči bile su zatvorene, ali on iznenada, sasvim jasno, oseti da ona ne spava. On šapatom izgovori njeno ime. Nije bilo odgovora, i on se unatraške udalji od kreveta, sa nekim osećanjem jeze i krivice, kao da je izvršio neko veliko bogohuljenje.

Vraćajući se na verandu, začu Lisin glas protkan nepoznatim muškim smehom. Izašavši kroz zavese od sunčevih zraka, on zateče Džervisa Farela kako stoji pored dogleda, sasvim uz Lisu.

"Evo ga", s oduševljenjem viknu Farel. Tamno lice mu je bilo preobraženo od uzbuđenja. "Gde ste to bili, Mak? Huard me je upravo predstavio svojoj prekrasnoj kćeri i ja sam joj pričao kako vas zamalo nisam izbacio iz kuće."

Tavernor zatrepta. "Čudno - a ja sam joj ispričao kako zamalo nisam ja vas izbacio."

"Odlično!" Farel se oduševljeno smeja kao da je Tavernor odvalio vic godine, sve vreme piljeći u Lisino lice i pozivajući je da mu se pridruži. Tavernor je bio iznenađen kada se Lisa odazva, prodornim i veselim kikotanjem, ali još više ga je zbunjivalo Farelovo ponašanje, toliko drukčije od upornog neprijateljstva koje je video u njegovim očima nakon što se Grenobl umešao na stepeništu.

"Upravo sam se opraštao", reče Tavernor. On pogleda u Lisu. "Hvala na gostoprimstvu. Možda..."

"Ali, to je smešno", prekide ga Farel. "Osećam se kao da sam vas ja, uselivši se, naterao da se iselite."

"Što se toga tiče, možete biti potpuno mirni", odgovori Tavernor.

"Evo ga opet." Farelu je zadovoljstvo zbog pobede virilo iz očiju. "A sada, sasvim ozbiljno, upravo sam stigao na Ceruleju posle dve nedelje provedene u kosmosu i zaista bih voleo neko dobro društvo. I imam ga! Vas dvoje morate večeras biti moji gosti na svečanom otvaranju nove oficirske kantine. To će biti nezaboravna noć, jamčim vam za to."

"Na žalost - ja baš nisam persona grata kod vas u bazi, a imam i jedan sastanak."

"Šteta." Farelovo mirenje sa sudbinom bilo je trenutno. On se okrenu Lisi sa dečaćkim osmehom. "Ali vi ćete doći, hoćete li? Drugi momci će biti..."

On zastade u pola reči, shvativši da je Lisinu pažnju privukla scena na ekranu dogleda. Odigravala se na oko dve milje od glavnog ulaza u bazu, ali na slici koju su davala sočiva od šest inča na objektivu dogleda, i još obrađena kroz visoko preciznu CRT jedinicu, videli su se i tako sitni detalji kao, recimo, dugmad na uniformama stražara. Ekran je bio ispunjen ružnim, uskomešanim kretanjem ljudske mase u uličnim neredima. Koliko je Tavernor uspeo da protumači situaciju, kolona demonstranata bila je stigla do stražarskog pojasa i upravo pokušavala da se probije u zagrađeni prostor. Vojna vozila i pešaci su se sjatili oko mrkog talasa ljudskih bića, nagomilanih pred kapijom, iznad kojih su se ludački njihale parole izvajane od svetlosti, šarajući vazduh plamenovima obojene vatre.

Dok je Tavernor posmatrao, talas se povuče. Ljudi koji su bili najdalje od kapije, osetivši promenu pravca, okrenuše se i potrčaše, nesputani onima oko sebe i tako izbiše ispred drugih koji su imali manje sreće. Oni koji su zaostali skupiše se u bespomoćni roj u koji se punom brzinom zaletе rušilačka sila ogromnog vozila na vazdušnom jastuku, kotrljajući i preturajući ljude kao čunjeve, gutajući ih pod svojim uskovitlanim vazdušnim zastorom. Iza vozila nastupali su postrojeni vojnici, nalik na robote, bojne mašine pred kojima se nije isprečio nikakav stvarni protivnik - gurni pred sebe pušku obema rukama, zamahni kundakom dijagonalno i naviše, gurni, zamahni, gurni, zamahni...

"Pa, to je napad!" Farelav glas bio je pun neverice i gotovo radostan. "Odakle je došla ta gomila?"

"Ta gomila je jedan deo čuvene umetničke kolonije ove planete", tupo odgovori Lisa, ustiju pokrivenih šakama, očiju uprtih u ekran.

"Ali cela ova oblast je pod vojnom upravom - te jadne budale bi mogle izginuti."

"Pa, u tome i jeste stvar", objasni mu Lisa. "Jedan od njih - čovek koga smo svi poštovali - već je poginuo. Odbio je da napusti svoju kuću pre nego što su šumu pretvorili u tečnost i stvrdnuli."

Farelav pogled pređe preko Lisinog lica, ispitujući koliko osećanja ona unosi u sve ovo. "Poznavali ste ga?" Glas mu postade saosećajan i on joj stavi ruku na mišicu. "Žao mi je. Znam da je kasno da pomognem poginulome, ali narediću da se stvar ispita. I ako je neko tu pogrešio, platiće."

"Bravo", dobaci ironično Tavernor dok je odlazio. Video je kako Farelove oči prosto gutaju one daleke scene nasilja, a one beonjače poput sunčevih korona, koje su blistale od uzbuđenja, rekoše mu da je Mnemozinino dugo toplo leto na izmaku.

6.

Jedna jedina sedmica donela je sa sobom velike promene.

Na kopnu iza Centra, tamo gde se nekada nalazila šuma, gradio se novi grad fantastičnom brzinom. Ogromni verkopteri (radni helikopteri) stalno su kružili na rotorima koji su se sporo okretali, sastavljajući za nekoliko časova dvadesetospratne solitere, dok su drugi leteli gore-dole između gradilišta i vojnog poligona, donoseći unapred montirane delove. Nebo na južnoj strani od poligona, koje je nekada uznemiravalo samo skromno svetleći mlaz brodića na redovnoj liniji jednom nedeljno, sada kao da se pretvorilo u predvorje pakla. Neprestano su ga razdirale i mučile nuklearne plamene lopte transportnih brodova koji su se danju takmičile sa sunčevom svetlošću, a noću slikale po oblacima panorame paklenih gradova, zasenjajući zastor od rasutih dragulja koje su rasprsnuti komadići Mnemozininog meseca prostirali preko neba.

Čim bi neka nova zgrada bila završena, dolazio bi vojni i civilni personal da je napuni. Put koji je povezivao bazu sa Centrom vrvio je od saobraćaja, dok su radnje, bifei i barovi beležili nezapamćen obrt.

U početku Tavernor se osećao kao da živi u vazdušnom prostoru. Mesta na koja je nekada rado svraćao postala su mu strana; prisvojili su ih stranci koji su galamili iz sveg glasa. Televizijske i radio-stanice nastavile su svoje programe kao i pre, uopšte ne pominjući invaziju. Tavernor se kasno priseti da novac koji je dobio za svoju imovinu nije sav pripadao njemu - u radionici se nalazilo i nekoliko narudžbina za popravke, uključujući i prilično skupu turbinu jednog broda. Utrošio je čitav dan pronalazeći vlasnike i plaćajući im odštete, a tada se opet obreo bez para.

Ono nekoliko ljudi koje je prepoznao i znao da su preživeli protestni marš nekako su čudno izbegavali da odgovaraju na pitanja o tome, ali na kraju je ipak uspeo da iz njih izvuče izvesne činjenice - od kojih ga je najviše iznenadila ta da je jedan od stražara na ulaznoj kapiji u bazu bio ubijen u onom sudaru. Niko nije znao kako se to dogodilo, ali najčešće se mogla čuti priča da je Pit Trojanos - keramičar koji je bio građen kao japanski sumo-rvač - prosto zakovrnio vojniku vrat, kao piletu. Niti je iko znao koliko je bilo povređenih i mrtvih među demonstrantima, jer su svi oni koji nisu uspeali da se žurno udalje iz blizine mesta okršaja bili odvučeni iza ograde u bazu. Ostalo je samo da se nagađa da li se nalaze u zatvoru, u bolnici ili u mrtvačnici.

U to vreme Tavernor primeti i grupice crvenih šlemova kako namrgođeno obavljaju svoj posao u Centru, proveravajući identitet građana, i iznenada shvati zašto su se demonstranti tako nerado upuštali u razgovor s njim. Neki od njih - možda i prilično veliki broj - bili su u bekstvu.

Kao u potvrdu njegovih slutnji, kanali za emitovanje u Centru tada prvi put spomenuše promenjenu situaciju. Bilo je to u obliku više puta ponovljenih objava da će jedno važno saopštenje uskoro dati oficir zadužen za spoljašnju bezbednost 'Vojne baze br. 1 na Ceruleji'. Podešavajući kanal za prijem, Tavernora je tek upola iznenadilo kada se ukazaše davinčijeve crte lica potpukovnika Farela - jedva nešto svetlije od njegove mrke poljske uniforme - kako daje to saopštenje.

"Građani Ceruleje", poče Farel, "kao što vam je poznato, Federacija je uspostavila jednu važnu vojnu bazu nadomak glavnog grada ove planete, Centra. Nije nikakva tajna da je ta baza uspostavljena kao glavni planski i operativni centar za vođenje rata protiv jedne vrste nezemljana koja se, na osnovu informacija kojima raspolažemo, potpuno posvetila tome da do kraja iskoreni svaki ljudski život u svemiru."

Farel zastade da bi ostavio dublji utisak, i Tavernor primeti da više nema onog prizvuka samopouzdanja i optimizma koji su pre toga uvek pratili sve javne izjave o ratu. Takođe mu je bilo poznato, na osnovu iskustva iz prve ruke, da visoko sposobni semantičari proračunato postavljaju na određena mesta sve prizvuke i značenja, svaku zapetu u zvaničnim obaveštenjima. Zaključak je bio da se ratna situacija pogoršava. Tavernorov mozak se vrati na zamršenu zagonetku koja je ležala iza svega što se odigralo u poslednjih nekoliko dana - zašto, zašto bi Glavni štab preneo svoj operativni centar na najnezgodniju, najskuplju i najmanje pogodnu lokaciju u čitavoj Federaciji?

"...ko ne bude spreman na potpunu saradnju kao izdajnika - i to ne samo politike i nacionalnih ideala - već izdajnika svakog čoveka, žene i deteta ljudske rase. Žalosna mi je dužnost da vas obavestim da je mladi vojnik Sedamdeset treće armije Federacije poginuo, ne na bojnopolju protiv Pitskina, već upravo ovde, na Ceruleji - od ruke onih istih izdajnika o kojima sam vam govorio, svojih bližnjih čije živote je predano štitio.

Mnogi od onih koji su odgovorni za ovu strahotu već su iskusili zasluženu kaznu, ali jedna grupica još nije uhvaćena. Znam da vam je stalo koliko i meni da pravda pobedi, ali ne bih ispunio svoju dužnost prema vama ako vam jednu ne bih potpuno i izričito spomenuo. Sa svakim ko bude otkriven da je na bilo koji način pomogao ovoj grupici otpadnika, postupiće se kao da je i sam jedan od njih i kriv za iste zločine."

Saopštenje se tu naglo prekinu, na ovom tonu upozorenja, i trodimenzionalna slika Farelove glave i ramena izblede iz projekcione žiže prijemnika. Tavernoru se učini da i dalje vidi belo oivičeni pogled kako visi u vazduhu i pošto je lice već iščezlo, i to ga podseti na poznatu dečju priču, osmeh češirske mačke iz Alise u Zemlji čuda.

Tavernor zamišljeno zapali lulu. Ta grupa ljudi, za kojima su bile raspisane poternice, sigurno neće ostati u Centru, sem ako nisu mnogo naivniji u ovom poslu nego što je to on očekivao. Ta je činjenica nedvosmisleno ukazivala na šumu, čiji je još jedan pojas preostao između vojne baze i gotovo okomitih grebena visoravni. Severno od Centra, kamenita ravnica širila se još nekih tridesetak milja pre nego što su se okean i visoravan ponovo sastajali. Ta trouglasta oblast bila je obrasla gustom šumom i poprečno ispresecana desetinama vododerina, što je sve skupa predstavljalo odlično skrovište za grupu ljudi koja bi htela da umakne dobro opremljenoj vojnoj sili. Da je Tavernor bio na njihovom mestu, on bi krenuo na sever. Srećom - podseti se - ovo nije njegova bitka. No, ipak, kada je te večeri legao u postelju, nozdrve mu zagolica poznati smrad Pitsikana.

Sledećeg jutra, smrad ga je još uvek pratio, a radoznalost ga natera da provede sat-dva osmatrajući da li se na severnoj strani može opaziti nekakva vojna aktivnost. Na kraju krajeva, razmišljao je, ionako nemam ništa drugo da radim. Rano je doručkovao, zatim pozvao preduzeće za iznajmljivanje kola i naručio da mu se jedno vozilo na vazдушnom jastuku isporuči pred hotel. Pre nego što je krenuo na put kupio je poljski dogled, sendviče i pivo. Trebalo mu je duže nego obično da iziđe drumom iz Centra, jer su ulice bile zakrčene; zaključio je, međutim, da će biti isuviše upadljiv ako bude putovao iznad otvorenog mora. Ako su ti odmetnici-amateri zaista bili tamo gde je on zaključio da će biti, lako je moguće da se sav saobraćaj koji ide na sever kontroliše. Izišavši iz grada, on uvuče putno kormilo i krenu niz drum pored obale najvećom brzinom koju je staro vozilo moglo da razvije.

Bilo je to jedno od onih jutara jasnih kao kristal, kakva su se često mogla doživeti na Mnemozini. Tiha šuma s leve strane i ogromna plava okeanska praznina sa desne, učiniše da se s lakoćom opusti i malo dublje razmisli o pravcu kojim je tekao njegov život. Prvih osam godina bile su mu savršene, ali nekako se nisu uklapale. Kao da su pripadale nečijim tuđim sećanjima. Pa, šta se to onda pokvarilo u preostaloj četrdeset i jednoj godini? I drugima se događalo da izgube roditelje, u isto onako traumatičnim okolnostima, pa su ipak uspevali da to prebrode i da postignu uobičajeni stepen ljudske sreće u životu. Je li to bilo zato što je samog sebe krivio? On je jedini preživeo napad Pitsikana, ali samo zahvaljujući naporima svoga oca - naporima koji bi možda, da nije bilo Tavernora, učinili da i otac i majka izbegnu smrt. Da li je moguće da on to okajava sve vreme od tada? Služba u vojsci, ubijanje Pitsikana, u početku su mu pomagali - ali, da nije on čak i tada nesvesno nastojao da pogine na isti način kao njegov otac i majka? Elektrum zvezde su bila odlikovanja koja su se dodeljivala samo onima koji su rizikovali život u situacijama gde su šanse bile upravo samoubilačke, u područjima maksimalnih uzajamnih susreta. I stekao ih je četiri - dva puta više nego ma koji drugi ratnik, živ ili mrtav, za koga je znao.

A kada mu je ta ratnička karijera polako bila skrenuta u drugom pravcu, tako tiho, tako neprimetno da ni sam nije toga bio svestan, skrenuta i usmerena na uništavanje ljudskih bića, da li je tada u njemu opet uzavrelo ono osećanje krivice, dvostruko jače nego ranije? Izgleda, po svemu sudeći, da se ova pretpostavka poklapala sa stvarnošću, budući da je posle toga situacija počela da biva sve gora. Namerno rasipanje i traženje armijske penzije koja bi mu obezbedila sredstva do kraja života bio je postupak koji apsolutno ničemu nije koristio. Zavlacenje glave u cerulejanski pesak takođe nije moglo da mu pomogne, jer, evo gde se on sada - ledena lopta osvešćenja polako mu se komešala po stomaku - sprema da pristupi najbeznadežnijoj pobuni u istoriji čovečanstva.

Tavernor uključi mlazeve u suprotnom pravcu i vozilo se ukopa u mestu, dok su krma i kočnice za slučaj opasnosti opisivali tamne linije po drumskoj podlozi.

"A, nećeš", promrmlja. "Ima i lakših načina da se počini samoubistvo."

On zaokrenu u nameri da se vrati u Centar, vozeći opuštenije i smanjenom brzinom, ali nešto crno i ogromno pojavi mu se iznad glave, sa zastrašujućom iznenadnošću, a misli mu se raspršiše pod naletom prejakog zvuka. Vazduh se ispuni oblacima uskovitlane prašine i smradom sagorelog motornog goriva. Dok je ponovo nalegao svom težinom na kočnice za slučaj opasnosti, njegova obamrla čula obavestiše ga da se to na njega obrušio patrolni helikopter - silazeći sa svoje osmatračke visine brzinom koja je, u stvari, bila slobodni pad i tek na poslednjih nekoliko jardi zaustavljena eksplozijom retro-raketa. Ovaj postupak bio je uobičajen u borbenim operacijama helikoptera, ali teško da bi se mogao opravdati u sadašnjim okolnostima. On spusti svoj prozor dok je helikopter sletao na drum ispred njega, njišući se gore-dole na svojim debelo podmazanim amortizerima, a potpukovnik u punoj ratnoj opremi iskoči na zemlju sa spremnim revolverom u ruci.

"Baš ti je prijalo, a?" progovori Taverner.

"A kuda ste se vi to uputili?" Potpukovnikov pogled nije bio nimalo prijateljski.

"Sve dok mi zamalo niste zbacili kola sa puta, vozio sam u pravcu grada."

"A pre toga ste vozili u pravcu severa. I to veoma brzo. Potom ste se okrenuli i vratili."

"Nisam pokušavao da emigriram, znate", odvrati Taverner sa podsmešljivom ozbiljnošću. "Zaustaviti se i vratiti se, to je, znate, mali trik koji sam pronašao da pali kad god želim da se vratim kući."

Potpukovnikovi očni kapci se suziše. "Da li ste se vratili zato što ste videli našu patrolu?"

Taverner zavrte glavom. Upravo se spremao da izmisli još jedan sarkazam, kad mu se oči zaustaviše na vojnicima koji su stajali kraj otvorenih vrata helikoptera. Oružje koje su držali u rukama bilo je specijalne izrade, da bi se moglo upotrebljavati u pokretu. U trenutku kada je prepoznao debele, zatupaste cevi TKP-a nozdrve mu se raširiše od sintetičkog zadaha pitsikanskog ratnika, zadaha njegovog vlastitog greha. Taj teret krivice - a ova misao nosila je u sebi škrto zadovoljstvo, koje dolazi samo u trenutku donošenja konačnih sudova - skinuće sa svojih pleća samo kada ga više ne bude bilo među živima.

7.

Miris Lisinog tela još je lebdeo oko njega kada je za sobom ostavio parkove i zašao među prvo šumsko šipražje.

Samo nekoliko stotina jardi iza njega, pružajući se na zapad ka crnim zidinama visoravni, nalazila se severna granica vojne baze. Povremeni mlazevi rumenkaste svetlosti sa unutrašnje ograde dopirali su do njega kroz tamu, ali kako je sve dublje zalazio u šumu redovi drveća ga potpuno okružiše i poslednji, slabi tragovi civilizacije potpuno iščeznuše. Nastavio je pažljivo da se kreće, koristeći samo prirodnu svetlost Mnemozininog mesečevog omotača i, sada sve slabiji, sjaj Nilsonove zvezde. Najverovatnije su prislušne stanice bile postavljene oko cele baze i nije baš želeo da neko krene za njim sa puškama za noćno gađanje, treptavim prigušenim svetlom infracrvenih lampi.

Bilo je opasno ići u šumu tako blizu vojnog poligona, ali on se odlučio da izabere ovaj put da ga ne bi opet videli kako grabi na sever primorskim drumom. Potpukovnik koji se tog jutra bio obrušio na njega helikopterom veoma ga je nerado pustio da ode, i to tek nakon iscrpne pretrage po kolima u kojima nije otkriveno ništa sumnjivo. Mora da su već skupili pozamašan dosije o meni, pomisli on. Uskoro će biti još deblji. Odbacujući, ipak, svako razmišljanje o bliskoj budućnosti, misli mu se vratiše na ona tri časa koja je proveo sa Lisom...

Tavernerova jedina svesna želja bila je da se oprostí od nje.

Lisin glas je preko telefona zvučao iznenađeno i pomalo odsutno kada ju je pozvao na kuću, ali nije prošlo više od magnovenja pre nego što je pristala da se sastanu. Dovezla se po njega u hotel, i oni zatim upraviše prednji branik njenog vazdušnog auta na istok, tamo gde je senka Mnemozine zajedno sa svojom svitom mesečevih dragulja počinjala svoje lagano putovanje preko neba. Nije joj rekao kuda će - samo da odlazi iz Centra - ali je osetila da je potišten i izgleda da mu je, nagonski, raspoloženje tačno protumačila. Njene suze ga

iznenadiše. On prebaci vozilo na automatski upravljač, zagrlji je i pokuša da nađe prave reči kojima će završiti ljubav koju nikada nije ni započinjao. Sve što je činio nekako je uvek samo potvrđivalo da ona postoji, nezavisna i neizreciva.

Kasnije, dok su nespretnim prstima pokušavali da pomognu jedno drugom da se obuku, Lisa je opet proplakala, ali ovog puta suze su joj tekle slobodno i bez gorčine...

Zora je već počinjala da boji svojom svetlošću manje sjajne mesečeve krhotine, kada se Tavernor zaustavi da jede i da se odmori. On otvori kamperski ruksak koji je kupio prethodnog popodneva, izvuče sendviče i termos pun kafe, i sede na mahovinom prekriveni kreon. Prevalio je, u najboljem slučaju, samo pet milja, ali to je za ovakav teren bila sasvim pristojna razdaljina. Zelene i plavozelene krošnje iznad njegove glave savršeno su ga krile od letelica; nijedno vozilo do tada izmišljeno nije bilo u stanju da se probije kroz ovakvu barikadu šumskih stabala. Posle jela on pokuša da zaspi, ali iako je bio umoran, ipak mu je i sama pomisao na to izgledala smešna. Stoga nastavi da hoda i posle jednog časa stiže do prve od mnogobrojnih isušenih vododerina koje su presecale ravnicu, pitajući se da li da krene na zapad, duž njenog korita, ili da ga pređe i nastavi još nekoliko milja na sever.

Sećao se sa prethodnih izleta u ovu oblast da jednom od tih prastarih reka teče čista voda, spuštajući se niz visoravan. Bila je dobro poznata među slikarima, jer je na poslednjem delu svog silaznog puta sa visoravni pravila vodopad visok dve stotine stopa i obrušavala se u ulegnuće u obliku svetlucavih perjanica što su se menjale pri svakoj promeni vetra. Taj potok je bio najbolji izvor pijaće vode u čitavom trouglu od tridesetak milja, i Tavernor je bio siguran da će odmetnike pronaći negde duž njegovog korita. Kada Džervis Farel bude upoznat sa geografskim pojedinostima terena i on će bez sumnje doći do istog zaključka i zato se Tavernoru žurilo da što pre nađe begunce.

Nije se moglo unapred znati koliko bi se daleko mogli povući u kopno, tako da se on reši da pođe na sever i preseče potok što bliže moru. Izabravši mesto gde nije bilo kopljastog korova na koji bi se mogao nataći kao na kolac, on skoči u isušeno korito, pređe ga i iziđe na suprotnoj strani. Vrelina dugog Mnemozininog dana se pojačavala, čak i ovde, u senci drveća, i vazduh je treperio od krila bezbrojnih insekata. Na Mnemozini je bilo izuzetno malo otrovnih stvorenja, ali neki veći insekti su se neprestano zaletali Tavernoru u lice, s izvesnom vrstom prijateljske nemarnosti koja mu se napokon ipak učini mnogo neprijatnijom od napada šumskih osica.

Dok se, znojeći se, probijao preko neravnog šumskog tla, ponovo je spoznao istinu koju je nekada, u prošlosti, otkrivao hiljadama puta: da jedna planeta neće postati druga Zemlja samo zato što je ucrtana na karte, izmerena i naseljena ljudima. Čak i na ovako prijateljskoj kugli kao što je bila Mnemozina, gde je čovek mogao da živi u gradu poput zemaljskog, da razvija društvo nalik na zemaljsko, da gaji hranu nalik na zemaljsku - dovoljno je bilo samo da se nekoliko koraka udalji od svoje vlastite kapije, da okrene kamen i pogleda ono što će ispod njega ispuzati - i gle, istoga časa Zemlja je bila unedogled daleko. Trepataj nerazumnog, neobuzdanog straha govorio mu je da je svemir isuviše ogroman i da se on nalazi mnogo svetlosnih godina daleko od svoje kuće, suočavajući se s nečim što nijedan njegov predak nikada nije video. Čak i na Zemlji, pogled na tako običnu životinjicu kao što je pauk može neke ljude da ispuni panikom, koja je toliko snažna da nameće zaključak da su zglavkari i njima srodna stvorenja poreklom odnekuda van Zemlje. A kako bi se ti isti ljudi osećali kada bi znali da će, ako prevrnu kamen, otkriti nešto možda još više nezemaljsko? Vojujući na mnogim primitivnim svetovima Tavernor je prilično očvrsnuo na ćudljive igre majke prirode; ali, jednom se bio probudio iz sna i ugledao beli, debeli, kao naduveni pipak kako mu puzi uz grudni koš ostavljajući za sobom sluzavi trag. A taj pipak, ipak, nije bio nimalo opasniji nego, recimo, ona buba promenljivog oblika koja je namirisala pljuvačku u njegovim ustima i došla da se napije. Insekti koji su sada udarali o njegovo lice dok je hodao zujali su poput bumbara, ali ako bude tačno saznao u kom pogledu se od njih razlikuju možda više neće moći da podnese čak ni te trenutne dodire s njima.

Bilo je već skoro podne kada je stigao do potoka i skrenuo na zapad, duž obrasle ivice useka kojim je ovaj tekao. Kada je sunce stiglo do zenita toplota postade još dosadnija i šuma se primiri, jer su njeni mali stanovnici počinjali da tonu u podnevni mir. Tu i tamo po koji beli stub vodene pare uzdizao se iznad drveća, onako kako je njihovo široko, tamno lišće ispuštalo vlagu koje se napilo u toku noći. Hodanje je u međuvremenu postalo besmisleno, beskonačno mučenje. Pokušavao je da se zabavi zamišljajući kako će ga primiti kada se - ako se - ikada susretne s beguncima. A šta ako se njima već sve smučilo, i ako su već krenuli da se predaju? Šta ako su rešili da krenu na jug, ili uz...?

Razmišljanja mu prekide sanjivo, klak-klak-klak lepetanje elise krstarećeg helikoptera. Tavernor se naglo okrenu i samo za tren ugleda mašinu, uokvirenu obrušenim ivicama rečnog korita kako se diže sa morske obale. On brzo izvuče poljski dogled iz svog prtljaga i upravi ga ka nazubljenoj liniji obzorja. Mašina mu opet prelete preko vidnog polja, dok su joj se rotori lenjo okretali, i uveličana slika potvrdi njegove strepnje. Sa obe strane štrčale su, poput paukovih nogu, šipke tele-termalnih ćelija. Vojni model tog uređaja - Tavernoru je to bilo dobro poznato - mogao je da otkrije toplotu ljudskog tela na tri stotine stopa udaljenosti, zavisno od uslova. Takođe, mogao je da posluži i kao sistem za kontrolu vatre iz bilo čega, počev od pregršti mašinskih pušaka pa do baterije minobacača.

Helikopter je sada bio jedva milju daleko - što je značilo da mu je preostalo još tridesetak sekundi pre nego što ga nadleti. Čelo mu se orosi ledenim znojem dok je pogledom prelazio preko useka, tražeći neku izbočinu ispod koje bi mogao da se sakrije. Ali padine useka su bile glatke dokle god mu je pogled dopirao, a voda je bila duboka svega nekoliko inča, isključujući tako svaku mogućnost da zaroni. Bezbrižni zvuk helikoptera pojača se u trenutku kada ponovo, po dijagonali, stade preletati preko klanca.

Tavernorov pogled se zaustavi na nepomičnim stubovima bele vodene pare koji su se dizali sa tiethe stabla na nekih pedesetak jardi od njega. On potrča ka njemu, besomučno ševrdajući između drugog drveća, i probivši se kroz jedan zid od isprepletanih puzavica prosto onako, iz zaleta.

Zvuk helikoptera pretvorio se u ritmičnu grmljavinu u trenutku kada on stiže do podnožja tiethe. Tavernor se baci iza stabla i čučnu, čkiljeći naviše kroz ogromni plavozeleni kišobran od mrmorećeg lišća. Grane se zatresoše kada letelica prelete tik iznad njih, naizgled se očešavši o vrh drveta, i Tavernor zaustavi dah. Računao je na rashlađujuća svojstva isparenja. Računao je da će rashlađujuća svojstva vodene pare učiniti da drvo bude registrovano kao hladna tačka na tele-termalnim ekranima i tako sakriti zračenje njegovog vlastitog tela - sem ako...?

Zvuk helikoptera iznenada se promeni, pokazujući da su rotori promenili brzinu okretanja zbog manevrisanja. Tavernor otpuza do suprotne strane stabla. Tlo se ponovo zatrese i on je znao da se letelica vraća istim putem. Iznenada se bubnjanje rotora i motora izgubi u štektavom besu više mašinskih pušaka. On se ukruti, čekajući da ga zaspe pljusak zemljinih grudvica, tamo gde meci udare o zemlju.

Kao nekim čudom, pucnjava prestade pre nego što mu helikopter uspori iznad glave, boreći se da se ponovo uzdigne. Njegovom obamrlom mozgu bilo je teško da prihvati zaključak da je helikopter pucao na nešto drugo, a ne na njega. On se osovi na noge i pokuša da vidi šta se nalazi dalje niz klisuru, tamo gde se činilo da je helikopter ciljao. Vidik mu je bio zaklonjen, ali postojao je samo jedan odgovor. Iza njega helikopter se popeo do najviše tačke svoje uobičajene osmice i potom skrenuo da se obruši naniže. Bacivši torbu s leđa on polete između drveća u nizu divljih, ogromnih skokova, rizikujući da izgubi oko onako šiban sitnim grančicama. Pretrčavši preko plitke uvale, on stiže do čistine u istom trenutku kad i helikopter. Za samo jednu sekundu helikopter pređe preko komada plavog neba koji se video sa čistine, ali je i to bilo dovoljno da njegovi mitraljezi preoru šumsko tle i pretvore ga u nešto nalik na ključalu tečnost, kroz koju su neke prilike besciljno trčale gore-dole, u samrtnom strahu. Zvuk letelice se povuče i zameni ga pucketanje i šuštanje isečenih grana koje su se polako i sistematski, gotovo nežno, probijale ka zemlji.

"Ovuda", povika Tavernor. "Idite ka tiethe drveću."

I dalje je vikao kada je utrčao na proplanak, mašući rukama, pokušavajući da okupi izbezumljene begunce i da ih odvede u bezbednost. Neki su poslušali njegova uputstva - drugi su samo zurili u njega očima otupelim od šoka.

"Požurite! Svi!" viknu jedan drugi glas. "Učinite kako vam kaže!"

Tavernor se okrenu i ugleda Krisa Šelbija. Čak i u krajnjoj opasnosti njegovo dugo telo, nalik na svileni konopac, zadržalo je nešto od svoje smišljene otmenosti, ali leva mu je ruka mlitavo visila i mlazevi krvi probijali su se između prstiju.

"Prestani da se dereš i potrči." Taverner uhvati Šelbija za zdravu ruku i povde ga prema najbližem tiete drvetu.

"Ti si budala, Mak." Šelbi se iskezi od bola kada su stali da trče. "Pa, ti čak ni ne pripadaš Mneozini."

"Jednog dana ću pripadati." Tavernor istovremeno baci pogled kroz nadsvođeno drveće, tamo gde helikopter nakratko zablista na popodnevnom suncu, u času kad se okretao i pripremao za još jedno proletanje iznad proplanka. Ali Tavernor nije bio u stanju da smisli nikakav izlaz iz stupice koja se oko njega zatvorila još u trenutku kada se rodio.

8.

Kožokrilac sa strepnjom zacvile kad Tavernor otvori njegov kavez od kolja.

On mu, međutim, odasla poruku smirenja, i tamno talašce se opusti, dok su srebrne oči mutno blistale u njegovom pravcu u prigušenom svetlu pećine. Tako, tako, mali prijatelju, pomisli on, opusti se. Zatim prenese kožokrilca do naramka osušene trave koja mu je služila kao postelja. Na podu pored postelje nalazila se strela dugačka šest stopa. Strela je bila debljine jednog inča i bila je napravljena od jedne vrste kopljastog korova, jakog kao čelik, koji je obilato rastao u mnogim jarcima. Osim veličine, još čudniji na streli bio je vrh, neobično velik, ispupčen i izrezbaren od drveta sa veoma gustim vlaknima. Na vrhu se nalazila i jedna delimično izdubljena niša, u koju je Tavernor mogao potpuno da smesti telo kožokrilca. On to i učini, veoma nežno, a potom proveri da mu glavica ne udara o svod niše i da li sjajna krilašca mogu slobodno da se kreću. Zadovoljan, on odnese životinjicu natrag u kavez i zatvori je.

"Šta misliš, kada će doći da nas potraže, Mak?" Šelbi se jedva video na ulazu u pećinu - tamna mrlja u srebrnoj svetlosti mesečevog zastora oko planete gde nije bilo senki.

"Sutra, i to sigurno."

"Valjda ne misliš da će se izložiti opasnosti da napadnu noću? Hoću da kažem, oni imaju infracrvena odela a mi ih nemamo."

"Ne verujem", reče Tavernor krajnje odlučno. "Celoga dana nismo videli taj Farelov helikopter sa plavim zvezdicama, a oni neće krenuti u napad ako njega nema."

"Izgledaš veoma ubeđen u to što kažeš."

"I jesam. Vidiš, za Farela je ovo lov. Koliko dugo nas već obaraju puškama?"

"Dva meseca."

"I koliko ljudi smo do sada izgubili?"

"Osam."

"Vidiš? Da je Farelu zaista stalo, izginuli bismo za nekoliko minuta. Mogao je da zapraši celo ovo područje, ili da spali šumu, ili da nas sve zajedno istopi. Mogao je da stavi taktičko atomsko oružje u helikopter, i u tom slučaju još prvoga dana svi zajedno otišli bismo bogu na istinu."

"Ali to bi ostavilo loš utisak na javnost, zar ne, mon ami? Ljudi iz baze vole da budu komotni u gradu."

"Loš utisak i u privatnom životu." Tavernor se seti Lise, i načina na koji je Farel krenuo da je osvaja od prvog trenutka kada su se sreli. Znajući njen stav prema umetničkoj koloniji, Farel će učiniti sve što može da spreči da Lisa sazna šta se zapravo događa u ovom pošumljenom trouglu.

Naglas, međutim, on samo reče: "Delovalo bi veoma loše na toj blistavoj vojnoj karakteristici - čovek koji je morao da upotrebi atomsku bombu da bi zgnječio nekoliko buntovnih buvica. No, i pored toga, i dalje verujem da on sve ovo shvata kao lov, kao igru. Ovo je Farelov privatni park sa jelenima, i

odstrel ima da bude pri jasnoj dnevnoj svetlosti, dok on oglašava svaki pogodak."

"Prema tvome opisu, reklo bi se da je zaista očaravajuća ličnost." Šelbi se vrati u pećinu. "Hoćemo po piće, Mak?"

"Ne, hvala." Tavernor postavi svoju strelu uspravno, u nizu sa pet drugih. "Koliko si toga poneo sa sobom?"

Šelbi se zakikota. "Samo jednu flašu - ali čuvao sam je, i sada mi se čini, ako je ne popijem noćas, može se desiti da je ne popijem nikada."

"Ljudi su se izvlačili i iz većih škripaca nego što je ovaj."

"Možda - ali i ako uspemo da se probijemo kroz onu liniju, nećemo baš imati bog zna kakav život tamo na arhipelagu. Sve mi ovo izgleda pomalo besmisleno."

Tavernor je dobro znao šta Šelbi hoće da kaže. Pećina se nalazila u dnu okomite vrleti na zapadnoj ivici šume, skrivena duboko u procepu što ga je izlokala davno presahla voda. Armija još nije znala gde se pećina tačno nalazi; međutim, oblast ispitivanja već je bila sužena na svega dve milje stenovitog terena i čitavo to područje bilo je ograđeno konopcima. Tavernorov plan je bio da se probiju kroz taj обруč i da požure na sever, u bespuće, u nenaseljeni deo kontinenta. U sebi se nadao da će, kada se jednom budu izvukli vojsci iz dvorišta, biti napokon zaboravljeni; međutim, mogao je da shvati i da je za čoveka Šelbijevo kova taj plan samo značio da će brza smrt biti zamenjena laganom.

"Seti se Geogena", reče on.

"Geogena?" Šelbi sede na postelju. "Oh, jasno mi je šta želiš da kažeš. Ali to nije to. Ja mogu da živim bez slikanja. Ono mi, doduše, ide od ruke, ali to je sve - ide mi od ruke, i ništa više. U stvari, pravo je olakšanje priznati istinu i prestati da se trudiš."

Šelbijevo glas imao je neki čudan prizvuk koji podseti Tavernora na ženu sa jednim zamućenim okom koja se nije usudila da dođe na Mnemozinu. "Šta hoćeš time da kažeš?" Osetio je pravo olakšanje pri pomisli da nikada nije pokazivao sklonost da bude umetnik.

"Hoću da kažem da... da više ništa, što god budemo učinili, nema mnogo smisla. Za koliko vremena će Pitsikani stići do nas, Mak?"

"Možda neće nikada stići do nas."

"Ne zavitlavaj me. Rat je počeo mnogo pre nego što smo se ti i ja rodili, i oni stalno pobeđuju."

"Misliš?"

"Znam. Uprkos stidljivoj uzdržanosti Biroa za ratne informacije, kad god se ova tema pomene. Znaš, Mak, Mnemozina ti je jedan čudan svet. Nijedna ljudska kolonija, bilo gde, nema toliko slikara, pesnika i muzičara. Niko ne ume da sa sigurnošću objasni zbog čega su se naselili baš ovde - prosto su došli, kao leminzi. A znaš li šta su doneli sa sobom?"

"Nastavi, slušam te." Tavernor se maši za svoju lulu i krpu u kojoj su bili umotani poslednji ostaci duvana.

"Doneli su dušu čovečanstva. Bolje reći, ono što je od nje preostalo. Da li ti ovo zvuči blesavo?"

"Ne, ni najmanje", umiri ga Tavernor, skrivajući koliko se čudi načinu na koji radi umetnički mozak.

"Ovoga puta zaista preteruješ u trezvenosti, mon ami." Šelbi odvrnu zapušač boce. "Za poslednja tri meseca sam te zavoleo, Mak - ali ti zaista jesi zanatlija, i ništa više. Stvari o kojima ti govorim su isto onoliko istinite i tačne koliko i tvoj veleuvaženi drugi zakon termodinamike - ali na jednoj drugoj razini stvarnosti. Da li ti to smeta? Hoćeš li me opet optužiti da sam homoseksualac?"

Tavernor šmrknu. "Ne. U svakom slučaju, otkako sam te čuo tamo u dnu pećine sa Džoanom M'vabi."

"U opasnostima životni nagoni postaju jači - to je zakon prirode."

"Skoro svake noći to zvuči više nalik na bespoštedni meč u rvanju."

Šelbi zakevta od oduševljenja. "On to i jeste - tačno to. A ja sam ipak uspeo da zabeležim više obaranja na leđa nego ma koji drugi muškarac u ovoj družini. Ali razgovarali smo o drugim stvarima. Umetnost, složio se ti sa tim

ili ne, odražava dušu čovečanstva. Umetnik bez nadahnuća nije ništa, ali i kada mu ono dođe on je i dalje samo oruđe - i zato je umetnost tako vredna. Istinska umetnička dela kažu ti suštinu stvari, pod uslovom da umeš da ih posmatraš. Jedno izuzetno inteligentno biće koje bi posmatralo, recimo, Vejvodinu zidnu sliku, moglo bi u njoj da pročita sveukupnost ljudskog iskustva, iako sam Jirži - budući da je bio samo oruđe, samo instrument - ne bi mogao, sam, da na taj način protumači svoje delo."

"Kakve svrhe ima slikarstvo ako ne može da se shvati?" Tavernorovo interesovanje počelo je da se budi. Šelbijeve reči nailazile su na neke jedva čujne, srebrnaste odjeke, tamo negde duboko u njegovom duhu, dodirujući poluuobličenu predstavu o svemoći života koja je doprla do njega tokom one avetinjske tišine odmah po preobražaju Nilsonove zvezde.

"Ali može se bar delimično shvatiti - i jedini osmišljeni pravac kojim čovekov život može da krene, to je onaj koji vodi razumevanju. Klasično apstraktno delo, kao što je, recimo, Kako da se izlije bezbolna svetlost, sadrži potpuno iste informacije, beskonačno umnožene, kao i fon Hernerova tabela proizvoljnih vrednosti za životni vek i uništenje tehničkih civilizacija."

"A da li bi Vejvodina zidna slika sadržavala najdetaljniji izveštaj o vojnoj situaciji?"

"Verovao ili ne - da. Ona bi ti kazala da je Čovek gotovo izgubio dušu, da je njegov genije zaslepljen, da gubi rat sa Pitsikanima zato što se odrekao svoga prava da ga dobije."

"Tačno si me ocenio", reče Tavernor. "Ja jesam zanatlija."

"Ti si ljudsko biće kao i svi mi, ali boca iskrina može život da ti učini mnogo snošljivijim." Šelbi izvadi komadić šećera iz džepa i spusti ga u flašu. Zelena tečnost se smesta zakovitla zajedno s talasima zlataste svetlosti - čitav jedan mikrokosmos u trenutku stvaranja. Nekoliko iskrica izlete u vazduh kroz grlić boce, ali Šelbi ih uhvati u usta i udahnu.

"Olimpijci su hiljadu godina čekali na ovo, ali nikada nisu dočekali", prošapta on, takoreći samome sebi. "Napitak od zelenog leda, opojni miris lotosa, sunčeva svetlost i snovi... Neću ti ponuditi još jedanput."

"Dražaću se ovoga." Tavernor zapali lulu. "Imamo još posla."

Područje opasano ogradom bilo je u obliku grubog polukruga dugačko oko tri milje. Sastojalo se od šest laserskih ograda, koje su bile jedna s drugom povezane u razmacima od po pola milje. Svaka ograda bila je, u stvari, snop laserskih zraka, koji se reflektovao između dve projekcione stanice, a pošto su zraci bili s niskim nabojem bili su nevidljivi, čak i noću. Ali ako bi neko, zakoračivši, i nehotice presekao neki od zrakova, automatski bi izazvao snažan priliv naboja u projektoru i slepe oštrice laserskih mačeva smesta bi udarile. Nivo povećane energije mogao se jednostavno proceniti na osnovu činjenice da prilikom izgradnje projekcionih stanica nije bilo potrebno oboriti nijedno drvo da bi se dobila direktna vidna linija da ih poveže. Sve što je bilo potrebno bilo je da tehničar u jedan projektor ubaci priliv energije. Svako drvo koje se nalazilo neposredno na liniji vazdušnog kordona imalo je oštro oivičene okrugle rupe, koje su skroz prolazile kroz deblo.

Tavernor je iz iskustva znao da su jedine slabe tačke u ovakvoj ogradi projekcione stanice u kojima su dve laserske jedinice stajale jedna drugoj leđa u leđa. Uobičajeni postupak bio je ili da se postavi fizička ograda između tih jedinica, ili da se ostavi primamljiva 'kapija' i po jedan vod sa svake strane sa naredbom da otvori baražnu vatru na sve ono što bi pokušalo da prođe. I tu su se, po Tavernorovoj proceni, Farel i njegovi ljudi pokazali pomalo nemarnim. Ostavili su dve takve 'kapije', svaku pod stražom od četiri čoveka i dva mitraljeza - pretposavivši da nenaoružani begunci neće uspeli da se probiju.

Tavernor ustade i istrese lulu, lupkajući njome o zid pećine. Popušio je svoju poslednju, zlatastu lopticu duvana koju je čuvao - kao Šelbi svoj iskrin - za preostalih nekoliko časova koje će provesti u pećini. Bilo je suviše mračno da bi se išta moglo razaznati, ali čuo je komešanje puno očekivanja između dvadeset tri muškarca i četiri žene sa kojima je živeo tokom poslednja dva meseca.

"Govor!" viknu neko ironično. On prepoznade debeli glas Pita Trojanosa.

Tavernor je oklevao, iskašljavajući se. Hteo je da im kaže mnogo važnih stvari - koliko je počeo da se divi njihovoj hrabrosti i prilagodljivosti, kako gorko žali za onima koji su izginuli, koliko saoseća u njihovim nemoćnom gnevu, jer budući da nisu imali oružje, nisu mogli postati pravi gerilci, koliko im je zahvalan što su svojim prijateljstvom učinili da opet oseti toplinu i bogatstvo običnih ljudskih odnosa, on koji je sebe smatrao nesposobnim za to. Ali znao je da nije vičan rečima.

"Sada nije vreme da se drže govori", reče on. "Svi tačno znate šta treba da uradite - pa, onda, do đavola, hajde da se gubimo što pre odavde." Reči su bile dočekane muklom tišinom, u kojoj on oseti da su razočarani; jasno mu je bilo da će morati da im učini po volji, da će morati da plati svoj deo zato što je, makar i ovako kasno, postao član ljudske rase.

"I još nešto..." On očajnički zatrepta put tmine, boreći se protiv ledene, besplodne plime svoje prošlosti. "Pazite i čuvajte se, jer...jer..."

"Hvala ti na ovome, Mak", mirno mu odvrati neki muški glas. "Spremni smo da odmah krenemo."

Izišli su jedan po jedan iz pećine u hladni noćni vazduh. Zastor mesečevih komadića nepomično je lebdeo iznad njihovih glava - zamrznuti potok izlomljenih dijamanta, presečen na jednom mestu senkom planete, oko koje su se sjatili koncentrični prstenovi od ametista, smaragda, topaza i rubina. Zvezde su blago svetlucale iza tog iskričavog zastora, što je nebesima davalo neslućene dubine, kakve se nisu mogle videti na drugim svetovima. Tavernor duboko udahnu, nagnavši sebe da se opusti, kada ostali počеше da se kreću ka širokom pojasu šipražja koje je, u pravom smislu te reči, delilo šumu od strmih litica.

Otpribliže na milju daleko od njih, pravo kroz čestar, nalazila se centralna stanica ove ograde, ona kod koje će pokušati proboj. Prva etapa njihovog plana sastojala se u tome da grupa priđe na otprilike četiri stotine jardi do stanice i tu sačeka i na Tavernorov znak da krene napred. On bi voleo kad bi mogli da priđu još bliže, ali opasnost da će ih otkriti prislušni uređaji bila bi suviše velika. Kada poslednja nema prilika iščeznu u čestaru, Tavernor i Šelbi pokupiše šest ogromnih strela i šest kaveza od pruća. Išli su neko vreme za glavnom grupom, a zatim skrenuše malo na jug, upravljajući se prema maloj, potpunoj goloj čistini koju je Tavernor prethodno izabrao.

Dok je hodao mogao je da oseti nervozno lepetanje kožokrilaca u kavezima, i pade mu na pamet da oni to osećaju kako im se smrt bliži i da su nesrećni zbog toga. On oseti kako ga preplavljuje silna naklonost prema tim otpornim malim sisarima, čiji je instinktivni osećaj za moralno daleko prevazilazio i najbombastičnije etičke konstrukcije čovečanstva. Kožokrilci su umeli da ubijaju, ali su sa ekološkog stola uzimali samo onoliko koliko im je zaista pripadalo; to je ustanovio kada je pokušao da ih obuči da ubijaju sitnu divljač. I upravo mu je njihov način da se oslobode plena dao ideju kako da ih upotrebi u novoj vrsti oružja.

Prvi put kada je gledao kožokrilca u akciji mislio je da, zapravo, posmatra neko spektakularno samoubistvo. Sleteo je, ne pomerajući krila, pravo iz crvenog sutona i kao đule uleteo u koloniju gušterolikih stvorenja koja su se sunčala na jednom izbočenom komadu stene. Surovi sudar dva tela mogao se čuti na stotinu jardi unaokolo. Tavernor, čija je radoznalost ovim silno pobuđena, stade da se pentra ka stenovitoj izbočini, i stiže taman na vreme da vidi kožokrilca kako se lepećući krilima ponovo diže ka nebu, noseći mrtvog gmizava u kandžama. Izgleda da sila usporavanja od barem stotinak gravitacionih jedinica nije na njemu načinila ni ogrebotinu.

Tavernor je proučavao kožokrilce nekoliko meseci pre nego što je otkrio da je jedna od njegovih osnovnih pretpostavki o njima bila pogrešna. Njihove navike da lete noću i izgled koji je podsećao na slepog miša prevarili su ga, te je pomislio da koriste neku vrstu sonara da bi se orijentisali u mraku, baš kao obični zemaljski slepi miševi; međutim, istina je bila da su imali u izvesnoj meri razvijenu telepatiju. Grabljivci koji su umeli da pronađu svoj plen sledeći njegova moždana zračenja, nisu bili nepoznati u raznorodnim oblastima nad kojima se prostirala vlast Federacije; međutim, Tavernoru se ipak činilo da kožokrilci imaju tu sposobnost razvijenu do neobično visokog stupnja. Sproveo je opite koji su dokazali da su umeli i više, a ne samo da otkriju moždana zračenja! Jedan od

opita sastojao se u tome što bi Tavernor usredsredio svoje misli na jedan, ili na neku grupu predmeta, a potom iz sve snage hitnuo jednog kožokrilca u njihovom pravcu. Čim je naučio kako da u glavi projektuje sliku tako da bude sasvim jasna, broj neposrednih pogodaka u izabrani objekat povećao se na sto odsto.

Ideja o biološki vođenoj streli pala mu je na pamet ubrzo potom, uz isti onaj omamljujući osećaj otkrovenja koji je poslednji put doživeo na brodu kojim se vozio na Mak Artur. Radio je na ovoj ideji s velikim prekidima - postojala su duga razdoblja ovratnosti prema zanatu koji su njegove ruke, izgleda, obavljale same od sebe - ali rad je imao i jednu svetlu tačku, utoliko što je tačno pokazivao šta su sve kožokrilci u stanju da urade. Prvi opiti su pokazali da se kožokrilac može naučiti da pristane da se provoza na vršku strele, da upravlja njome ukoliko je masa projektila u srazmeri s njegovim rasponom krila, i da se oslobodi upravo u trenutku kada strela udari. Tavernor je upravo počeo da radi na konstruisanju odgovarajućeg samostrela, montiranog na postolje, kada mu je vojska kuću, radionicu i okolnu šumu redukovala na hemijske elemente od kojih su se sastojali...

Sa vrha zaravni mogao je da vidi prigušeno svetlo koje je dolazilo iz projekcione stanice.

"Oni nam olakšavaju posao", prezrivo reče Šelbi.

"Svetlo ne smeta." Tavernor spusti svoj tovar na zemlju. "Danas sam namestio lukove, pri dnevnoj svetlosti. Jedino se bojim da neću uspeti da ispalim dva tačno u metu usmerena projektila - to postavlja odveć velike zahteve pred ove naše male prijatelje bez perja."

"Ja se ne brinem. Video sam te već kako ispaljuješ ove stvarčice."

"Da, ali po dnevnoj svetlosti. Lukovi kao što su ovi, od drveta i konopca, menjaju svoje osobine prema promenama temperature i vlažnosti. A postoji i granica disperzije hica do koje kožokrilci mogu da funkcionišu."

"Moj duh je u tom pogledu potpuno spokojan, mon ami."

"Je li? Pa, da ga onda nečim zaposlimo. Ti proveri strelohvat dok ja zapinjen lukove."

"Da proverim - šta?"

"Strelohvat je razdaljina između mesta na koje se naslanja strela i tetive. To je najpraktičniji način da se proveri zategnutost." Tavernor dade Šelbiju štap na čijem je jednom kraju bio napravljen rez. "Stavi ovaj kraj na oslonac za strele, a tetiva treba da se preseče sa štapom tačno na rezu. Ako ne stiže do reza, znači da je luk labav i da moramo malo upresti tetivu da bismo ga zategli."

"I sve je to baš neophodno?"

"Ja sam zanatlija, sećaš li se? Možeš mi verovati na reč."

Tavernor stade da zapinje šest ogromnih lukova, ljutito stenjući od napora koji je ulagao da nadvlada njihov nesavitljivi otpor. Dva strelohvata se pokazaše malim i te su lukove morali ponovo da zapnu, pošto su im prthodno skratili tetive. Kad je završio, Tavernor se sav kupao u znoju i srce mu je neprijatno udaralo, podsećajući ga da će za svega nekoliko nedelja stići do svog pedesetog rođendana. On učvrsti lukove na njihovim postoljima nalik na kose ravni, a potom dođe na red još teži deo posla: trebalo je zategnuti svaki luk - na taj način što bi se opružio po rampi, uhvatio se obema rukama za drvo luka i nogama gurao tetivu nazad do okidača. Kada je i šesti luk bio zategnut, on leže na zemlju ravnomerno dišući sve dok mu lupanje u grudima ne prestade.

"Voleo bih da ti mogu pomoći", reče Šelbi. On gadljivo pljesnu rukom po svojoj levoj mišici koja se nikada nije oporavila, još otkada joj je zrno raznelo triceps.

"Čuvaj snagu za trčanje."

Tavernor ustade, proveri da li su kose ravni na kojima su ležali lukovi usmerene tačno na ciljeve koje je još ranije odredio, a onda postavi strele na lukove. Potom pootvara kaveze, jedan po jedan, i stavi kožokrilce u njihove niše, skrojene tačno prema njima, milujući i ljubeći topla, čvrsta telašca i okrugle glavice, šapatom ih umirujući. Srebrne očice su blistale u njegovom pravcu kroz tamu, šaljući mu poruke koje bi možda i razumeo da nije bio zarobljen u ljusci čovekovog tela. On kleknu pored prvog luka i usredsredi misli na metu, uobličavajući i raščišćavajući u mozgu duhovnu sliku, tačno onako kako

je radio kada je bacao kožokrilce ka određenim predmetima. Dok je u duhu predstavljao sebi slike četiri vojnika bez lica, čije živote će morati da uzme, on pokušava da pojednostavi svoj duh toliko da bi se makar na kratko spojio sa onima koji nikada nisu spoznali zlo ili krivicu, pokušavajući da im prenese pojam o uništavanju života zato da bi se život sačuvao, uprkos tome što je bio nekako tupo ubeđen da se neće moći sporazumeti s njima na tom nivou.

"Je li sve u redu, mon ami?" zabrinuto prošapta Šelbi.

"Ćuti."

Tavernor povuče okidač i velika strela se vinu naviše ka noćnom nebu, šibajući svojim repom od perja, da bi obezbedila što precizniji let, svedočeci o činjenici da joj je odnos dužine i čvrstine dobro usklađen sa snagom luka. Ne gubeći ni časka Tavernor produži duž svih poređanih lukova, šaljući velike strele na let od pet stotina jardi. Bilo je neophodno da se brzo kreće kako bi sprečio da vojnici podignu uzbunu kada budu videli da su napadnuti. Kada su i peta i šesta, rezervne, strele bile odapete, on se upilji u slabo svetlucanje projekcione stanice. Ova je i dalje svetlela bez promene, ne dajući nikakav znak po kome bi se dalo zaključiti da osvetljava život ili smrt.

"Daj znak", reče Tavernor. "Kocka je pala." Šelbi kratko zazvižda u svoju zviždaljku od trske i obojica potrčaše. Kretati se kroz šikaru bilo kojom brzinom izuzetno laganog hoda bilo je opasno samo po sebi, ali Tavernora je proganjala slika komandne konzole kako vrši ubičajenu proveru laserskih stanica i otkriva da s jednom nešto nije u redu. Trčao je odlučno, tik ispred Šelbija, koristeći svoju težinu da probije ovome put kroz žbunje i isprepletenu šiblje. Pucketanje i lomljenje grančica severno od njega kaza mu da je sustigao glavnu grupu i da trči uporedo s njom. Tavernor pusti korak. Ako su strele promašile, neka on bude prvi koji će iskusiti posledice. Svetlost stanice ukaza se pred njim i on oceni da je udaljena oko dve stotine jardi.

Izenenada, nebo buknu od alarmnih raketa.

Tavernor se ukopa u mestu, i Šelbi nalete s leđa na njega. U prvom trenutku on nagonski krenu da da znak za povlačenje u pećinu, ali tada primeti da su signalne svetlosti ispaljene južno i severno od njih, ali ne i pravo pred njima. Izgleda da su strele obavile svoj posao u ovoj stanici. Nije bilo vremena za gubljenje i lupanje glave kako je posada u drugim stanicama dobila znak za uzbunu.

"Trči", vikao je, terajući Šelbija dalje. "Nastavi da trčiš."

"Da trčim? Ja već letim!" Šelbi sustiže Tavernora i oni nastaviše da probijaju sebi put kroz tminu, mišića napetih od straha kao strune. Malo duža eksplozija i mlazevi narandžaste vatre koji su se peli sve više kazaše Tavernoru da su dva helikoptera uzletela uz pomoć mlaznih motora. On pokušava da trči još brže, ali već je prešao granice onoga što je njegovo temeljno građeno telo moglo da postigne. Blistave varnice poleteše u luku preko neba - posade helikoptera su pucale.

Tavernor stiže do stanice tek malo pre nego vođa glavne grupe. On prolete kroz uzani prolaz između projekcionih jedinica i pretrča iz sve snage poslednjih pedesetak jardi do svetla koje je mirno sijalo i za koje se pokaza da je poljska lampa obešena na ulazu u bočni šator. Iz nagnutog zida šatora, koji mu je bio bliži, virili su krajevi dvaju strela. Tavernor kleknu, pogleda unutra i ugleda dve opružene ljudske prilike, od kojih je jedna, izgleda, puzala prema ulazu u trenutku kad joj je došao kraj. Tamo gde bi trebalo da su im glave nalazile su se dve krvave mase.

On skoči na noge i pogleda oko sebe. Ostali članovi družine su jedan po jedan prolazili kroz 'kapiju' i posrtali mimo njega ka šumi. Šelbi je stajao pored prolaza, provlačeći ljude kroz njega da bi ih zatim, gurnuvši ih u leđa, poslao dalje. Zvuk helikoptera ispuni vazduh i blesak novih hitaca podiže se k nebu, poput tinjavo-crvenih klatana iz kojih je prskala zlokobna svetlost. Tavernor pogleda ka drveću i ugleda mutni sjaj mitraljeske cevi. On smesta potrča ka njoj. Jedno telo ležalo je prikovano za zemlju pored mitraljeza; kraj njegove ispružene ruke ležao je poljski odašiljač, na kome je crveno svetlo što označava emitovanje još treptalo. On stupi iza mitraljeza i zaokrenu ga u pravcu juga. Niz trčećih prilika bio je već prestao, ali Šelbi je i dalje stajao pored prolaza.

"Gubi se, do đavola, odavde, Krise!" povika Tavernor. "Tek što se nisu obrušili na nas helikopterima!"

Šelbi zavrte glavom. "Još ne - neki nisu još prošli."

"Koliko?"

"Četvoro."

"Moraće sami da se brinu o sebi. Čisti se."

"Džoana je među njima. Sačekaću."

"Za ime gospoda! Pa ona je samo... Tavernorov glas se izgubi u strahovitom urlanju helikoptera koji je završavao svoje poniranje tačno iznad šatora. Šator se sruši u vihoru prašine i lišća, a reflektor zaigra preko tla. Tavernor podiže mitraljez, čvrsto pritiskajući palcem okidač. Upravljaajući oružjem po čistom nagonu, on izbuši niz rupa na gorućem mlaznom motoru koji se nalazio na jednoj strani trupa letelice. Narandžasti plamen suknu uvis oko njega. Potisak iz drugog mlaznog motora, s druge strane, izbaci helikopter iz ravnoteže i nagnu ga u stranu. On se stropošta na zemlju, smrvi pod sobom svoj stajni trap i sruči se pred Šelbija, koji je kao opčinjen stajao na prolazu. Laserska ograda smesta udari mačevima iskovanim u srcu nove, režući pali helikopter u kriške i izazivajući eksplozije u njegovim rezervoarima za gorivo. Tavernor oseti kako se zemlja ljulja poput lađe na moru u trenutku kada se letelica raspade u hiljade uzletelih, uskovitlanih, isprevtanih komadića, od kojih neki padoše na zemlju malo dalje uz ogradu da bi još jednom bili isečeni laserskim zracima.

Pri odsjaju od eksplozija videlo se da Šelbi više nije na nogama.

Tavernor potrča k njemu, a onda stade i pokri oči rukom. Šelbija je pogodilo parče metala i bilo je očigledno, čak i sa pedeset koraka, da je mrtav. Tavernor pogleda ka uzanom otvoru između oklopljenih laserskih jedinica. Treba još četvoro da prođe, rekao je Šelbi. Oklevao je za tren - a tada zemlja oko njega stade da se uzdiže prema nebu dok je drugi helikopter tutnjao iznad njegove glave i dok su mu mitraljezi sipali vatru iz trbuha. Zemlja ponovo polegnu, ostavljajući ga samim čudom nepovređenog, izuzev uredno probušene, okrugle rupe na prednjem delu njegove čizme. On se okrenu i trčeći se vrati do mitraljeza. Ležao je prevaljen na bok, a zatvarač i mehanizam za napajanje bili su mu razneti u komade.

Drugi helikopter slete i ovoga puta Tavernor jasno ugleda plave zvezde urezane na njegovim bokovima. Stigao je upravo u času kada su se Džoana M'vabi i tri druga paćenika pojavila na 'kapiji'. Sve puške na toj strani helikoptera otvoriše vatru istovremeno i njihova vatra, usmerena laserskim jedinicima koje meci nisu mogli da probiju - prosto kao da odnese ljude pred sobom, otpirivši ih kao oluja suvo lišće.

Krećući se polako i pažljivo, kao pravi starac, Tavernor se okrete i uputi u šumsku tamu.

9.

Približivši se drumu pored obale, Tavernor oseti neobičnu iscrpljenost i vrtoglavicu. U početku je to pripisivao nervnom šoku - mnogo je godina prošlo otkako se vežbao u izdržljivosti na liniji fronta s Pitsikanima, a ovo što se noćas dogodilo bilo bi dovoljno da uzdrma bilo koga. Ali kada kolena stadoše da mu se povijaju, uprkos tome što se svesno trudio da vlada njima, napokon mu se učini da ona rupa u njegovoj levoj čizmi predstavlja nešto više od obične nezgode.

On sede na zemlju i povuče čizmu. Ona mu siđe s noge uz neprijatan, mljackav zvuk, i u svetlosti praskozorja vide da mu celo stopalo blista od tamne krvi. Zajedno sa čarapom, skinuo je i nožni prst do palca.

Zaprepašćen, prekorno je zurio u svoju ranjenu nogu. Iz otvora na mestu gde bi trebalo da mu se nalazi prst krv je curila u debelom mlazu. Znači, ostavljao je za sobom krvav trag čitavim putem kroz šumu. Svest o tome da je ranjen kao da mu oslobodi blokirane nerge i bol ga prostreli kroz stopalo i gornji deo noge, a zajedno s njim nastupi i strah zbog saznanja da je rana bila sve drugo samo ne čista. Za ona dva meseca skrivanja, vode jedva da je bilo za piće, a kamoli za pranje. Pored njegove vlastite prljavštine koja se nakupila, sva moguća prirodna zagađenja mogla su da mu prodru u čizmu dok je hodao.

On podiže odvratno otežalu čarapu i zavitla je među drveće, a potom pretraži džepove da nađe relativno čisto parče tkanine u kome je čuvao umotan duvan. S tom krpicom, naguranom u prostor između dva nožna prsta, on navuče čizmu i nastavi da hoda. Trebalo je da se ostali, po planu, upute na sever, sve dok ne iziđu iz šume, a potom da nastave da idu noću sve dok ne pređu granice dometa civilizacije; međutim, Tavernor proceni da mu je preostao samo još otprilike jedan čas pre nego što bude morao da legne i da se oporavi od gubitka krvi.

Već i sama pomisao na san ispuni ga čežnjom, ali šuma nije bila mesto za odmor – sem ako nije želeo da se izloži opasnosti da za večita vremena bude sahranjen u celulozi. Sećanja na uvojke crne kose, smrznute u svom lepršanju. Gubitak dvanaestak ili više ljudi i jednog od poslednjih modela helikoptera moraće da, u očima vojske, iz temelja promeni prirodu operacija. Od Farelara su napravili budalu, i on će što pre bude mogao nastojati da ispravi svoju karakteristiku. Tavernor potrča, bolno poskakujući.

Sunce se dizalo kroz maglu kada je napokon ostavio za sobom drveće. Ispred njega, zemljište se polako i blago spuštalo nekoliko stotina stopa od druma koji je povezivao Centar sa malim zaseocima duž morske obale. Iza puta nalazio se široki pojas travom obraslog zemljišta, koje se iznenada, što je bilo tipično za planetu bez meseca, dakle i bez plime – naglo i okomito završavalo okeanom. Mnemozina je bila prepuna satelita, ali pošto su bili ravnomerno raspoređeni u njenom oribitalnom oklopu, uzajamno su poništavali svoje gravitacione delovanje na planetu. Razasute duž tog pojasa između druma i okeana nalazile su se bogataške kuće različitih veličina i stilova gradnje. Tavernor je sa prilično sigurnosti pretpostavljao da će na tom parčetu zemlje uspeti da pronađe nekog lekara, samo ako uspe da neprimećen pređe preko druma. Ovako rano nije bilo saobraćaja, ali podrhtavanje na nebu iznad šume, koje je gotovo odavalo utisak otkućaja srca nekog živog bića, nagoveštavalo je vazdušne patrole – a svako ko bude prelazio iz šume preko bele trake druma bošće im oči, kao pauk u kadi.

On pređe kratak deo puta ka jugu, držeći se sve vreme žbunja i visoke trave, i stiže do najbližeg odvodnog kanala. Nekoliko puta, dok je puzao kroz taj tunel, ispod površine druma, nevidljiva stvorenja su se budila pod njegovim rukama i bežala pred njim ili mu se uplitala u noge. Na Ceruleji tako reći ne postoje otrovni oblici života, stalno je sebe podsećao, ali ga to nije mnogo umirilo. Debela bubetina nalik na ljudsku šaku koju je otkrio kako mu mili uz grudi bila je neotrovno, čak prijateljsko biće.

Kada se ponovo uspravio, na onoj strani druma koja je bila okrenuta moru, bio je prekriven prljavštinom, a u nozi mu je toplo i ujednačeno pulsiralo. Kretao se duž mladog drvoreda koji je zaklanjao sporedni put od glavnog druma. Sanjive kuće su se blistale na jutarnjem suncu, pastelnih boja, čiste, obične, – i nekako čudno nestvarne, bar u Tavernorovim očima. Ili je, možda, on sam bio nestvaran? U stvari on nije pripadao ni ovom ni bilo kom drugom društvu; bio je ledena avet čoveka koji je bio lišen gotovo svih toplih i prijateljskih osećanja, bio je negacija čovečnosti, okrenut krivici onako kako su drugi ljudi težili sreći, mržnji, onako kako su oni bili okrenuti ljubavi. Trenuci dodira sa drugim ljudima kao Lisa, Šelbi, čak i mala Betija, samo bi ga podsetili na njegove vlastite nedostatke: jer, oni su davali, a on je umeo samo da uzima, uzima nesvesnim prstima deteta koje krade jaja iz ptičjeg gnezda...

Njihanje obešene ploče privuče mu pažnju još dok je bio nekoliko stotina jardi daleko od nje. On joj se približi, ugleda doktorovo ime na njoj i naglo oseti zahvalnost prema nostalgiji za zemaljskom tradicijom koja je redovno nagonila ljude u mirnim zaseocima na nezemaljskim svetovima da stavljaju sandučiće za poštu na ulazna vrata i zelene kapke na prozore. Ovaj čovek – dr Norman R. Parsons – verovatno je imao ordinaciju presvučenu somotom u Zgradi medicinskih nauka u Centru, ali je ipak zakucao svoju firmu da visi na motki iznad njegovih ulaznih vrata. Tavernor se nadao da doktora Parsonsa njegova sentimentalnost neće suviše skupo koštati.

Ulaz u tu omanju prizemnu kuću bio je duboko uvučen pod dovratnik. On zaključa da će moći da napravi dovoljno galame da probudi doktora, a da pri tom ipak neće morati da bude izložen pogledima suseda. Zvono na ulaznim vratima odsvira umilnu melodiju još jedan oblik nostalgije – kad on jednom rukom

pritisnu na dugme a drugom izvuče nož. Prošlo je čitavih pet minuta bez ikakvog odgovora, dok najzad ne poče da prihvata činjenicu da ima sreće. Dr Parsons je možda mrtav, mrtav pijan, ili nije kod kuće. On hitro odšepa oko kuće i zaviri u garažu. Bila je prazna.

Tavernor prikupi svu preostalu snagu, koja je naglo oticala, i moleći boga da ne bude osiguravajućih uređaja protiv provalnika, pritisnu ramenom zadnja vrata na kući. Dovratak popusti i on ču kako osigurač na bravi pada i kotrlja se po podu unutra. Zatvorivši vrata za sobom, on hitro prođe kroz sve sobe da se uveri da je zaista sam u kući. Nije bilo nikoga, ali lične stvari jednog muškarca i žene mogle su se videti na sve strane, što je ukazivalo da vlasnici neće biti dugo odsutni.

Jedna od soba bila je nameštena kao radna soba - ordinacija. Tavernor otvori belo obojeni orman u toj sobi i izvuče zavoje, tubu balzama za zaštitu rane i više antibiotika. U spavaćoj sobi pronađe niz odela koja su mu, istina, bila malo preuzana u ramenima i sa malo predugačkim pantalonama, ali koja će biti daleko pristojnija od njegove vlastite odeće, pretvorene u rite. U komodi se ukazaše košulje, donje rublje i čarape; potom, pronašao je i cipele, koje su mu samo malčice bile velike.

Prikupivši sve to svoje blago on uđe u kupatilo, skide sve sa sebe i očisti povređeno stopalo. Prst je bio glatko presečen u zglobu, ali uklanjanje prljavštine sa mesa i proveravanje da u rani nisu zaostali komadići kosti bio je posao od koga ga je spopala muka, uprkos tome što je bio izvežban da dobro podnosi bol. Uspeo je tako što je zamišljao da neke druge ruke, ne njegove, rade taj posao. To je ovaj prst, doktore Parsons. Ne znam baš kako se stručno zove, ali to je onaj što deci kaže 'hajde, hajde'. Priznajem da ne zvuči baš umesno u ovom trenutku. Za ime Boga, doktore Parsons, prestanite s tim histeričnim kikotanjem i pazite šta radite...

Kada je ranu očistio, posuo antibioticima, prevukao zaštitnim slojem balzama i obavio zavojima koji ne propuštaju vlagu, on otvori kabinu za tuširanje i gotovo naglas zaječa od zadovoljstva kad vide da se u njoj nalazi i poveća, u pod ugrađena kada. On napuni kadu toplom vodom, polako uđe, istrlja se dobro po celom telu, pa potom promeni vodu. Druga partija vode bila je još toplija nego prva. On namesti termostat da održava istu temperaturu vode i dozvoli sebi da se opusti, da lebdi u vodi, da se odmara. Tanušni, džandrljivi glasić upozorio ga je da će biti opasno ako se bude previše opustio, ali ta pomisao mu je izgledala besmislena.

San je sve, pomisli. I hrana bi dobro došla, ali to može da pričeka. San je sve. San je. San.

Iznenada se probudi, trže, uz rastresitu svetlost popodneva.

Izgubljen, dezorijentisan, pljuskao je po vodi dok su mu se sećanja i svest o tome ko je polako vraćali. San, ta smrt u malom, zaista ga je zarobio, pomisli on s osećanjem krivice. On iziđe iz kade, istrlja se peškirom i obuče što je brže mogao. Očigledno da se vlasnici kuće još nisu vratili - ali to je bila puka slučajnost, a u vojničkom i građevinskom zanatu samo budale su se pouzdavale u sreću. Budale, ili neko ko je podsvesno želeo da propadne.

On pokupi svoju staru odeću i izvuče nož, staru, oljubljenu lulu i debeli svežanj novčanica koje su sa spoljne strane bile potpuno crne od prljavštine i masnoće. Ruke i noge su mu podrhtavale od malaksalosti koju je izazvao gubitak krvi i dugotrajno potapanje u toploj vodi. Sada mu je pre svega bila potrebna hrana. On odnese staro odelo do otvora za otpatke i baci ga u vatru - moglo bi nekome da posluži kao dokazni materijal. U frižideru pronađe bifteke, riblje filete i sintjaja - sintetička jaja - a sve to je zahtevalo pripremanje na štednjaku. Kolebao se, osećajući slatko, sramotno zadovoljstvo koje nastaje kad čovek zanemari samoodržanje - a onda izvadi dva bifteka i šest sintjaja u plastičnim ljuskama.

Bifteci su divno mirisali na vatri. Dok je čekao da lepo porumene, on ispi dva tetrapaka mleka. To mleko, dobijeno veštačkim putem od domaće trave, imalo je jak miris kvasca, ali on ga žudno proguta. Kada su bifteci i jaja bili gotovi, Tavernor protraći još dragocenog vremena da ih prebaci na tanjir i sedne za to s nožem i viljuškom. Lepo je trčati nizbrdo, reče mu jedan topli glas, jer

koraci su ti dugački i laki, a netropija je onaj vetar koji te prati, koji te ubrzava u pravcu nestajanja, a to je opet samo odmor, ali nazvan drukčije.

Na kuhinjskom stolu nalazio se radio. Tavernor ga uključi i dok je jeo slušao je muziku, koja je stvarala atmosferu tople bezbednosti vlastitog doma. Zatim ustade, izvuče novčanicu od sto stelara iz svoga svežnja i stavi je na sto. Odmoran, obučen u čisto i punog stomaka, iznenada se oseti sposobnim da preduzme to putovanje na sever i da se sastane sa ostalima koji su žurili da se okupe na obalama dalekog jezera Brus. Verovati u svoju srećnu zvezdu ipak nije bilo tako loše - da je nastavio sada bi bio izmožden, gladan i malaksao. A ovako, sve što je preostalo da uradi bilo je da pogodi put i ide.

Dok je pružao ruku da dohvati kvaku, radio ogłosi tačno vreme i spiker objavi emisiju vesti. Tavernor zastade, misleći da će možda nešto čuti o reagovanju vojske na noćasnje događaje.

"Vest dana jeste novost da će venčanje godine uskoro biti održano ovde u Centru - venčaće se Melisa Grenobl, kći Upravnika naše planete i potpukovnik Džervis Farel, sada na službi u Bazi 1. na Ceruleji, koji je, naravno, nećak našeg Vrhovnog predsednika Berklija H. Goga." Profesionalno oduševljni glas zastade da uzme dah.

"Veridbu je danas pre podne lično oglosio Upravnik Grenobl, rekavši da je već primljen telegram sa čestitkama od Predsednika Goga. Detaljnije o tome ćemo vas izvestiti kasnije iz..."

Tavernor isključi radio, odmahujući glavom snažno, blesavo. Zar Lisa i Džervis Farel! Nemoguće. Misli mu se vratiše Lisi, onako kako ju je gledao poslednje noći koju su proveli u njenom vazdušnom autu. Bila je njegova. Sada treba da pripadne Farelu. Ta misao je odzvanjala Tavernoru u glavi, ali nikako nije mogao da se pomiri s njom. On iziđe, zatvorivši vrata za sobom i zastade za trenutak, zureći u ravnodušni plavi okean koji se video kroz drveće. Ne mogu joj zameriti - pokuša da bude razuman. Zar je to bio neki izbor? S jedne strane stajao je Farel - mlad, lep, bogat, slavan, društveno u ravnopravnom položaju s njom, jedna od najboljih prilika za udaju u čitavoj Federaciji. A s druge strane bio je Tavernor - sredovečni begunac, žila punih ledene vode i duše koja je bila sva skvrčena od mržnje i samosažaljenja.

"Ne mogu joj zameriti", ponovi naglas, a zatim zatvori oči i klonu na ispucali dovratak u trenutku kada ga bol ophrva. A s bolom, pojavi se i novi uvid u stvari. Njegovi česti nastupi samoanalize u kojima je uživao - i to je bila varka, vešto podizanje još jedno zaklona oko pravoga Tavernora. Jer, istina je glasila da jeste zamerao Lisi. Naravno da je bio prestar za nju, naravno da o braku nije moglo biti ni reči - ali on je želeo da ona ostatak života provede samotno oplakujući njegov nestanak, kao princeza zatočena u visokoj kuli, van domašaja bilo kog muškarca. Bila je to suluda slika, kao iz romana o kralju Arturu, ali upravo to je naduveni, drhtavi Mak Tavernorov ego zahtevao. On se polako udalji od kuće.

Tek mnogo kasnije shvatio je da hoda u pogrešnom pravcu - išao je na jug u Centar, ka Lisi Grenobl - ali nije bio u stanju da promeni pravac.

10.

Upravnikova rezidencija bila je prostrana, otmena, šestougaona zgrada sa fasadom izgrađenom od lokalnog mermera i koja je, podignuta na vrhu zaobljenog brežuljka, izgledala kao šlag na torti. Tavernoru se nije dopalo kako ona izgleda danju, budući da je po mnogo čemu ličila na rezidenciju nekadašnjih zemaljskih guvernera na kolonijalnim planetama; noću je, međutim, izgledala mnogo bolje.

Skočio je sa zida koji je okruživao brežuljak, namrštio se zbog bola u stopalu i uputio se uzbrdo kroz šiblje koje je odisalo mirisom noći. Zgrada rezidencije, osvetljena spolja i iznutra - što se moglo videti po velikom broju bleštavih prozora - kao da je lebdela u mraku iznad njega. Izgledala je nestvarno i dvodimenzionalno; nekako - otuđeno. Pitaju se da li to, možda, Hauard Grenobl i ove noći priređuje jednu od svojih omiljenih zabava, Tavernor skrenu i pođe ka zadnjem delu kuće. Reka dragulja na noćnom nebu Mnemozine bešumno je tekla iznad njega.

Pokušao je, još jednom, da dokona šta će reći Lisi, pod uslovom da dođe do nje pre nego što ga uhvate. Da zna, intuitivno, da Farel nije pravi čovek za nju - iako je mlad, bogat, zgodan i slavan? Da je on, Tavernor, velikodušno preispitao svoju raniju odluku, tako da ona sada može da bude s njim kao žena čoveka koji beži od sigurne smrtne kazne? Ili će to, ipak, biti samo najobičnije zbogom...? Bilo šta da odluči, osećao je da svoju odluku mora i da joj saopšti.

Stražnji deo zgrade, u kojem je Upravnik stanovao, bio je sav u mraku - izuzev bleđih snopova svetlosti koji su prodirali iz drugih, osvetljenih delova zgrade. Tavernor obiđe bazen za kupanje, i prođe kroz vrt i popločani deo dvorišta ispred kuće. Potom proveri sva vrata i druge izlaze i, pošto se uverio da su zaključana, koristeći se stubom od livenog gvožđa uspe se na balkon. Jedna od spavaćih soba u tom delu zgrade bila je Lisina, ali on, spolja, nije mogao da pogodi koja. Uostalom, malo je bilo verovatno da se ona nalazi u spavaćoj sobi u vreme kad se u kući priređuje zabava. Možda bi najbolje bilo da se negde sakrije sve do kraja zabave, kad će svi otići na spavanje, i tek onda da uđe u kuću i potraži Lisinu sobu. On se osvrnu po balkonu. Nekoliko stolica i saksija sa stabljikama mesokreta koje su se blago povijale bilo je poređano uz ukrasnu ogradu balkona. Nisu mu izgledali kao dovoljno sigurno skrovište.

"Niko nikada ne ulazi u moju sobu", čuo je poznati dečji glas. "Što se ne bi tamo sakrio"?

"Betija"! Tavernor prikri svoje iznenađenje i okrenu se. "A zašto bih se skrivao?"

Uspravna, majušna prilika u spavaćici do članaka gledala ga je s kraja balkona i, u tom trenutku, on oseti u sebi bes zbog okolnosti koje su dovele do toga da dete mora da raste tako usamljeno.

"Ovuda", pozva ga Betija.

Tavernoru ne promače kako je ona prešla preko njegovog pitanja i nasmeši se. Za jedno trogodišnje dete, seti se odjednom, nije bilo ničega čudnog u tome što neko, nekada, poželi da se sakrije. Smešeći se, on krenu za njom. Išla je tik ispred njega, u papučama koje su kloparale; pošto je proverila da li ima nekoga u hodniku, jednim zavereničkim pokretom pozva ga da je sledi.

Njena soba bila je prva s desne strane. Bila je osvetljena samo jednom svetiljkom pored kreveta, i njemu ponovo pade u oči da ni jedan jedini predmet u sobi ne pokazuje da je u pitanju dečja soba.

"Gde držiš svoje igračke, Betija"?

"U ormanu, naravno." Kao da je bila iznenađena pitanjem.

"A zašto neku ne staviš na krevet? Neku lutku, ili tako nešto?"

"Soba ne bi bila uredna."

"Ali pravila bi ti društvo."

Betija glasno šmrknu, a zatim šakom pokri nos. "Lutka da mi pravi društvo!" Držeći i dalje rukom nos, tresla se od bezglasnog smeha, i Tavernor oseti kako ga obuzima neko osećanje koje nije mogao da prepozna. Ljubav, možda, ali prožeta nečim - tražio je reč - poštovanjem. Ova sićušna trunka čovečanstva uspela je, za tri kratke godine, da razvije inteligenciju, mudrost, humor, samodovoljnost. Sposobnost da stvara decu kao što je Betija, oseti on iznenada, jeste ono što Čoveku daje najviše prava da opkorači svemir, da se uzdigne iznad Patsikana. I to bi tako i bilo da Čovek nije negde u nečemu pogrešio i - jedna misao koju je uvek potiskivao javi mu se u svesti - u svakom satu koji prolazi, stotine krhkih, nežnih Betija umire pod nogama pitskikanskih ratnika dok se granice Federacije polako sužavaju.

Tavernor oseti kako ga podilazi hladna jeza, dok mu je sintetički smrad punio nozdrve. Koliko još godina preostaje ovoj ovde Betiji pre nego što nezemljani stignu do Mnemozine? Dvadeset? Možda i manje. Između ljudi i Patsikana nije bilo nikakvog komuniciranja; ni jedna jedina ideja, ni jedna jedina reč nije nikada izmenjena; ali prebacivanje glavnog operativnog štaba Federacije na Mnemozinu moglo je lako da bude primećeno - zbog čega bi, uskoro, mogla postati glavna meta napada nezemljana.

"Jesi li došao da odvedeš Lizu?"

"Ne. Hteo sam, ali je to sad nemoguće. Hoću samo da razgovaram sa njom."

"Zašto je ne odvedeš?"

"Ne mogu." Tavernor je oklevao. "Uostalom, zar se ne udaje za potpukovnika Farela?"

"Ali.."

"Šta - ali?"

"On je mračan čovek."

"Mračan?" Tavernor oseti da je tu reč izgovorila s nekim neobičnim naglaskom, te namah odluči da sazna nešto više o njoj. "I Lisa je mračna, zar ne?"

Na Betijinom licu, za trenutak, pojavio se izraz koji kao da je izražavao razočaranje. "On je mračan čovek", ponovi tiho, "a ti i Lisa imate jednu svetlost. To je tako čudno."

"Šta hoćeš time da kažeš, Betija?"

"Idem u krevet", odgovori ona odlučno, svlačeći spavaćicu. Pomogao joj je da legne i pokrio njeno malo, ispruženo telo. Ležala je posred velikog kreveta, s rukama uz telo, s izrazom mirne usredsređenosti na licu.

"Laku noć, mila", reče Tavernor, ali nije dobio odgovor. Gledao je minijature, sedefaste crte njenog lica dok je u njemu raslo osećanje tuge, a zatim ugasi svetlost. Besciljnost njegovog sopstvenog života, života svih ljudi na Zemlji, kao da je izbijala iz zidova i gušila ga. On ode do prozora i pogleda kroz debele zavese. Delovi Meseca odslikavali su se u bazenu, trepereći i spajajući se. Iza drveća, svetlost iz Centra i još drečavija svetlost novog grada ukazivale su na Čovekovo pisustvo u ovom delu galaksije - ali koliko još dugo? Čak i bez opasnosti koju su predstavljali Pitsikani, koliko bi dugo ljudski karavan mogao da se probija putem kroz bleštave riznice svemira? Koliko vekova? Duh je zahtevao da odgovor sadrži beskonačan broj, jer ništa drugo ne bi bilo zadovoljavajuće, ali je um znao da nije tako. Čudno je to kako je jedan beznačajan događaj, kao što je bilo otkriće jedne elementarne nuklearne čestice, u jednoj maloj laboratoriji na Zemlji, početkom dvadeset prvog stoleća, mogao da ugrozi Čovekove nade za kolektivnu besmrtnost.

Tahion, koji nije mogao da postoji pri brzinama manjim od brzine svetlosti, povećavao je brzinu dok je gubio energiju, ubrzavajući sve dotle dok najzad nije bio u stanju da galaktički točak pređe u deliću sekunde. On je čovečanstvu omogućio da ovlada prostorom i, istovremeno, zatvorio vrata budućnosti - jer beskrajni prostor je bio nem. Pomoću tahionskog komunikatora jedna civilizacija je mogla govoriti s drugom civilizacijom na udaljenostima koje su se merile hiljadama svetlosnih godina. Jedino ograničenje bilo je smanjivanje, s povećanjem brzine, energije čestice. Ali umesto da etar bruji od glasova inteligentnih bića, tahionske antene čule su samo jedno ništa. Rasprostranjenost vremena bila je suviše velika. Civilizacije su mogle da se razviju, da cvetaju i da budu uništene a da se onaj kratki trenutak galaktičkog vremena u kojem se jedna civilizacija nalazi na svom tehnološkom vrhuncu ne poklopi s istim trenutkom u razvoju neke druge, susedne civilizacije.

Samo pregršt pulsara - veštačkim putem stvorenih svetionika - koji su slali signale pomoću svetlosti što je strpljivo milela kroz prostor, šaputalo je o civilizacijama koje su doživele svoj kratki vrhunac i zatim nestale u nezamislivo dubokoj prošlosti. A nove količine informacija ukazivale su na to da vrednosti iz fon Hernerove zastrašujuće tabele za izračunavanje dužina trajanja i verovatnoća uništenja tehničkih civilizacija treba drastično smanjiti. Civilizacija Zemlje ulazila je u fazu označenu kao Tip II - što znači da je bila u stanju da koristi i usmerava celokupnu radijacionu energiju svoga sunca - u kojoj je, prema prvobitnim vrednostima fon Hernerove tabele, mogla očekivati da traje još šest i po hiljada godina.

Međutim, posttahionska revizija je smanjila ovu brojku na samo dve hiljade godina. Sa svoje strane, neslana kosmička šala koja je čovekovu i pitsikansku civilizaciju postavila tako blizu jednu drugoj u vremenu i prostoru izgleda da je smanjila i ovu žalosnu brojku gotovo na nulu...

Brojke, računice krajnjeg očajanja, kovitlale su se u Tavernerovoj glavi kao mrtvo lišće u vrtlogu oluje, kad s one strane prozora začu glas Džervisa Farela.

On pogleda udesno, kroz pomaknute zavese, i vide da se kraj balkona nalazi samo nekoliko stopa od prozora Batijine sobe. Farel je bio naslonjen na ogradu,

očiju uprtih u novoizgrađeni grad. Bio je obučen u belu, svečanu uniformu, s tankom cigarom u ustima.

"...da priznam da si mi priredio veliko iznenađenje mladiću." Glas Huarda Grenobla bio je razgovetan, iako se ovaj nalazio izvan Tavernorovog vidnog polja. "Teško mi je da sve to prihvatim."

"Zaista?" Farellov glas zvučao je hladno. "Nisam navikao da se u moju reč ne veruje."

"Ma ne, nisam tako mislio... Samo... Samo, nisam znao da Glavni operativni štab poklanja takvo poverenje odlukama MACRON-a."

"MACRON je logična mašina kojoj stoji na raspolaganju celokupno znanje čovečanstva. I ona ne donosi odluke. Ona je samo pouzdani instrument za procenjivanje vrednosti verovatnoće; ali nikada ne donosi odluke." U Farellovom glasu osećala se ljutnja. "Jesam li se dovoljno jasno izrazio?"

"Sasvim jasno, hvala lepo." Grenobl je govorio odmereno. "Ali zašto baš ovde, na Ceruleji? Na osnovu čega je MACRON došao do svoje... preporuke?"

Farel povuče još jedan dim iz svoje cigare. "Samo šest ljudi u Federaciji zna odgovor na to pitanje."

"Tako, znači."

"Vama je jasno zašto je to tako."

"Da, da - to je nešto o čemu samo mali broj ljudi treba da zna. Izvini što sam pitao." Grenoblu kao da je bilo muka. "Oduvek je izgledalo da je rat tako daleko od Ceruleje, a sada se ceo Glavni operativni štab sručio na nas..."

"Govorite o nama kao da smo skakavci."

"Ne, nikako. Počašćen sam. Sve moje osoblje se oseća počašćenim. Samo, izgleda je MACRON..."

Farel se nasmeja, glasno, sarkastično. "MACRON vam je zastao u grlu, zar ne, Huarde? Pa, reći ću vam šta vama, u čitavoj ovoj stvari, smeta. To je činjenica da odluka o tome da se Glavni operativni štab smesti ovde nije donesena tako što bi vam moj stric rekao nešto kao: 'Znam za jednu planetu koja je idealna za to, gospodo. Biće vam prijatno na Ceruleji - stari Huard Grenobl ima izvršnu kuhinju i prvoklasni podrum'."

"Preterujete, Džervise."

"Samo pokušavam da vas upoznam s realnošću. Mi u vojsci vodimo rat protiv nezamislivo moćnog i opasnog neprijatelja..."

"Da, tako je", žurno se saglasi Grenobl. "Čuo sam da vam je sinoć oboren jedan helikopter".

U tišini koja je nastala Tavernor se smešio odobravajući i diveći se veštini s kojom je Grenobl koristio reči kao oružje. Mora da je znao da će već sam nagoveštaj činjenice da Farel najžešćim borbama nikada nije prišao bliže od deset svetlosnih godina ovoga ozbiljno povrediti.

"Vaš prijatelj Tavernor je kriv zbog toga", odbrusi mu Farel. "Nemam dozvolu za korišćenje teškog naoružanja, ali sam se ipak pobrinuo da nas petoro njegovih bandita više ne uznemirava; a i druge ću uskoro uhvatiti."

"Uhvatićeš i druge? Čini mi se da je general Martinez rekao da si prekomandovan na drugu dužnost."

"Mi ćemo uhvatiti ostale - uostalom, to nije ni važno." Farellova cigara naglo zasja u tmini, odajući da smirenost u njegovom glasu nije baš bila prava.

Tavernor uzdahnu s olakšanjem. Petoro 'bandita' koje je Farel pomenuo mora da su bili Šelbi i četvoro njegovih prijatelja, uključujući i Džoan M'vabi, koji su razneseni prilikom pokušaja da prođu kroz kapiju. Sećanje na njihovu smrt bilo je bolno, ali sada je barem znao da niko drugi nije bio uhvaćen. Dva meseca intenzivnih vežbi kojima ih je Tavernor podvrgnuo s ciljem da ih nauči kako da prežive, očigledno su im dobro poslužili. Do sada su sigurno već prevalili dobar deo puta do jezera Brus, a kad jednom pređu i njega, moći će lako da se izgube u severnom arhipelagu. Nije ih više morao nositi na savesti.

"Mislim da nam je dosta svežeg vazduha za večeras", zaključio Farel.

"Zar nećemo da govorimo o pripremama za svadbu? Malo je vremena ostalo. Sve se dogodilo tako brzo."

"To prepuštam vama, Huarde." Farel ispi svoju čašu. "To su stvari u kojima se odlično snalazite. Naši gosti se verovatno već pitaju gde smo se izgubili..."

Dva čoveka napustiše balkon. Tavernor ostade još nekoliko minuta stojeći pored prozora, a zatim povuče zavese. Verovatno će tek kroz nekoliko sati imati priliku da neprimećen uđe u Lisinu sobu, a mala nesigurnost u nogama upozoravala ga je da njegov organizam još nije uspeo da nadoknadi veliki gubitak krvi... On priđe krevetu i oslušnu Betijino disanje. Pošto se uverio da spava, leže na pod pored kreveta, ostavljajući ga između sebe i vrata, i pokušava da se opusti.

Probudio se, odjednom, trgnuvši se, i ustanovio da u kući vlada savršena tišina. Njegov sat je pokazivao da su od ponoći prošla dva neznatno duža mnemozinska sata. On ustade, sav ukočen, priđe vratima i odškrinu ih. Noćne svetiljke u hodniku bile su upaljene, ali imajući u vidu potpunu tišinu, pomisli da može slobodno da iziđe iz svog skrovišta. Pošto je još jednom bacio pogled na usamljenu Betijinu priliku u krevetu, on zatvori vrata sobe i krenu prema stepenicama. Lisina soba je bila na istom spratu, ali u drugom krilu zgrade, tako da je, da bi došao do nje, morao da obiđe tri strane prostranog šestougaoanog stepeništa. Na kraju hodnika, pri stepeništu, načas zastade, psujući jarko osvetljenje u kojem se hodnik kupao. Neko je zaboravio da ugasi svetiljku na plafonu i on, možda i zbog agorafobije koju je tako brižljivo negovao u protekla dva meseca, pomisli kako jarko osvetljeni stepenišni prolaz ne predstavlja nimalo sigurno mesto.

Tek što se zaustavio, primeti par prekidača na zidu, nekoliko centimetara od ugla. Onaj sa unutrašnje strane mora da je bio za svetiljke u hodniku, ali da li je onaj drugi bio prekidač za stepenište? Nadajući se da gašenje svetiljke neće privući veću pažnju nego što bi to učinio njegov prelazak preko osvetljenog prostora, on pritisnu prekidač sa spoljašnje strane. Svetlost na stepeništu zatrepta, ali se ne ugasi.

Tavernor je u čudu posmatrao prekidač, pokušavajući da zamisli električnu shemu koja bi učinila da svetlost zatreperi, kao da će se ugasiti, a da ipak ostane upaljena. Možda ovaj prekidač, na neki način, stavlja u pokret neki uređaj koji, u trenutku kada se uključi, dovodi do pada napona - u kom slučaju bi bolje bilo da ga uopšte nije dotakao. Stoga odluči da prekidač stavi u prvobitni položaj. Ovoga puta svetiljka na balkonu ostade ugašena čitav sekund pre nego što se ponovo uključi.

Čuo je uzbunu u svojoj podsvesti. Ovo je smešno, pomislio je, neki kratki spoj u...

Iznenada shvati o čemu je reč.

Postoji jedna krajnje obična električna shema, koja je u potpunosti objašnjavala ono što se dogodilo. U pitanju su bila dva prekidača povezana istim svetlosnim izvorom, i trebalo je samo da neko, na drugom kraju, pritisne svoj prekidač tek delić sekunde pošto on, na svom kraju, pritisne svoj prekidač. I taj neko mora da je sada stajao u hodniku na drugoj strani, iza ugla, udaljen samo nekoliko metara, zaštićen zidom od Tavernorovog pogleda.

"Ko je tamo?" začu jasan muški glas.

Tavernor se okrenu i tiho potrča duž hodnika, pored Betijine sobe i zatvorenih vrata koja su vodila na balkon, sve dok ne zađe za još jedan od mnogih tupih uglova u kući. Tu se priljubi uza zid i stade da čeka. Nekoliko sekundi kasnije čuo je tihi šum koraka koji su se približavali po debelom tepihu. On potrča duž hodnika, otvori vrata na njegovom kraju, iskorači na ispust iznad glavnog stepeništa u kući - i nađe se licem u lice s jednim naoružanim stražarom. Stražaru je puška visila o ramenu, jer je u rukama nosio dve šolje kafe koje su se pušile.

"Na svoje mesto, vojnici." Tavernor se potrudi, što je ubedljivije mogao, da mu glas zvuči zapovednički. "Sreća za tebe što je pukovnik zaspao."

Zatim pođe pored stražara i uputi se prema gornjem kraju stepeništa, smišljajući grozničavom brzinom šta mu valja činiti. Naoružani stražari u Upravnikovoj rezidenciji? Gosti koje je Farel pomenuo mora da su bili neke važne ličnosti, vojne ili neke druge - baš je dobro izabrao noć da poseti Lisu! On stiže do stepenica i počne da silazi ka glavnom ulazu i tamošnjem predvorju, koje je izgledalo kao napušteno. Stražar na ispustu i dalje je gledao za njim, ispunjen nesigurnošću. Tavernor se očajnički borio protiv nagona koji ga je snažno terao da potrči. Još se nalazio na gornjem kraju stepeništa kad se vrata

na hodniku otvoriše i jedan nabijeni narednik iznenada se pojavi na ispustu. Bio je to onaj isti matorac koga je Tavernor paralizovao na ulazu u vojničku bazu.

"Zaustavite tog čoveka", dreknu narednik.

Tavernor se, međutim, baci niz stepenište dobro kontrolišući svoj skok, dodirnu jednom stepenice negde na sredini i, još jednom, blizu kraja. U jednom skoku dospeo je do sredine predvorja - baš u trenutku kada drugi stražar istrča iz prijavnice. Sudar je bio neizbežan i zamah odbaci Tavernora pravo na mermerni stub. On se vrati jedan korak unazad, kao da mu se ništa nije dogodilo - a onda se sruči kao posečeno drvo.

Prijavnica je bila dugačka i uska. Svetlost u njoj dopirala je od jedne jedine hladne, luminiscentne svetiljke, koja je svoj odvratni sjaj bacala na tek nekoliko komada nameštaja. Tavernor je sedeo na jednoj tvrdoj stolici s rukama na leđima vezanim lisicama, pokušavajući da savlada bol koji ga je preplavljivao pri svakom udisaju. Rebra, pomisli on, nekako odsutno. Polomio sam rebra. Tek sa velikom teškoćom uspeo je da usredsredi pogled. Riđokosi narednik je stajao pored ulaza s izvučenim pištoljem. Skrenuvši pogled, Tavernor vide Džervisa Farela koji je sedeo na ivici stola. Farelova kosa bila je razbarušena, a njegova tamna, gusto obrasla prsa videla su se ispod nezakopčane svečane uniforme. Oči su mu sijale od uzbuđenja.

"U redu, naredniče", reče on. "Možeš da nas ostaviš nasamo. Mislim da neće biti neprilika."

"Razumem, gospodine." Narednik hitro krenu prema vratima.

"Naredniče!"

"Da, gospodine."

"Vrati se čim kutija stigne."

"Razumem, gospodine." Narednik nestade.

"Ne podnosim te, Tavernore", obrati mu se Farel kada su ostali sami. "A znaš li zašto te ne podnosim?"

Tavernor je s mukom uspeo da se uzdrži da ne povraća. "Možda zbog toga što si počeo da gubiš kosu, a ja je još uvek imam."

"Vrlo dobro, pukovniče - smisao za humor do samoga kraja." Farel je nemarno mahao nogama. "Razlog zbog kojeg te ne podnosim - pored toga što si, ako smem da se tako izrazim, seljak i prostak - jeste taj što mi se stalno isprečuješ na putu."

"Hoćeš li ponovo da me baciš niz stepenice?"

"Samo tako nastavi, pukovniče. Kao što rekoh, stalno mi se isprečuješ na putu, a ja ne mogu da dozvolim da mi ljudi podmeću nogu zato što je put kojim ide jedan Predsednikov rođak - koji želi da napravi vojničku karijeru zahvaljujući samo svojim zaslugama - ionako već posut kamenjem."

Tavernor pokuša da, ironično, izrazi svoje saosećenje s Farelom problemom, ali nešto zaklokota u njegovom grlu. Pretpostavljao je da je to mogla biti samo krv.

"Ona mala nezgoda s helikopterom prošle noći iskorišćena je kao polazište za određene radnje protiv mene. General Martinez ju je iskoristio kao izgovor da me prebaci na druge poslove."

"Nezgodno". Tavernoru jedva pođe za rukom i toliko da kaže.

"Tako nešto loše bi izgledalo u mojoj biografiji. Međutim, pošto si bio tako uviđavan i sam došao do mene, biografija će izgledati sasvim drugačije."

"Hoće li?"

"Hoće, zato što ćeš mi reći gde mogu da pohvatam tvoje prijatelje, sve zajedno, i to bez ikakvih problema."

"Na žalost - ne znam gde su." Tavernoru odjednom postade lako da zaboravi na bol u grudima. Dolazak u Lisin dom, pod datim okolnostima, bilo je ludo, nedopustivo poigravanje životom - ali bilo je i neoprostivo sebično. Tačno je znao gde će se njegovi prijatelji sastati. A davno je bilo prošlo vreme kada je odlučan čovek mogao da odoli inkvizitorima i sačuva tajnu.

"Ne znaš gde su?" Farel je govorio mirno, vadeći cigaru iz džepa na prsima. "Onda nemaš čega da se bojiš - bar što se toga tiče." Zapalio je cigaru i ostao da sedi ispuštajući oblake dima u vazduh. Njegov tamni ten i raskalašna lepota, i nezakopčana bela bluza, podsećali su Tavernora na ličnost iz klasične

opere i njegov um je, bežeći u bespredmetnost, pokušavao da dođe do naslova opere.

Čulo se kucanje na vratima i ona se otvoriše, dajući Tavernoru priliku da vidi gomilu uniformisanih ljudi u predvorju. Narednik uđe u sobu s malom crnom kutijom u ruci, brzo zatvorivši vrata za sobom.

"Pa, naredniče?" Farel ugasi svoju cigaru. "Da li je vojna policija već stigla?"

"Nije još, gospodine. Ali na putu su."

"Odlično - ovo ionako neće dugo trajati. Znaš kako da daš injekciju?"

"Ne, gospodine." Naredniku kao da je bilo neprijatno.

"To je bar lako. Samo je zabodi u njegov vrat i pritisni. Daj mi to."

Farel pokaza narednikov pištolj, nervozno savijajući prste sve dok ga narednik ne izvuče iz futrole i stavi mu ga u ruku. "Sad mu daj injekciju."

Narednik otvori crnu kutiju i nespretno izvadi špric. Njegove oči, uprte u Tavernorove, kao da su molile za izvinjenje. Tavernorovo srce je tuklo ravnomerno. Nije bio siguran šta se nalazi u injekciji, ali je znao da će, samo nekoliko sekundi pošto njena sadržina stigne u njegov krvotok, izblebetati sve što je Farel želeo da zna. Borio se s lisicama dok mu je u svesti odzvanjala nepodnošljiva poruka očajanja: Oče, Majko, blede lice i crna kosa koja vijori, oprostite mi, oprostite mi, oprostite mi... Bezglasni, prodorni vrisak utihnu kad je pronašao jedini mogući izlaz - otvorena usta milostive noći bez zvezda.

Pustio je da mu glava padne tako da je narednik mogao da zabode iglu u njegov vrat. Nije bilo boli; samo osećaj topline i žmarci. Čekao je da narednik izvuče iglu i da opusti ruku, a onda se baci sa stolice svom snagom.

Farel, koji je još sedeo na ivici stola, bio je isuviše iznenađen da bi imao vremena da se izmakne. Tavernor ga je oborio na leđa i, pre nego što je Farel mogao da ga zbací sa sebe, on mu zari zube u grlo.

Dok je stezao zube začu Farelav preplašeni jecaj, i oseti cev pištolja na svojim rebrima. Pištolj opali jednom, dva puta. Dok su meci velikog kalibra krčili svoj put kroz njegove grudi, smrt se pred Tavernorovim očima rascvetavala kao crna ruža koja otvara latice noći.

Survao se u tu noć, sa zahvalnošću, opraštajući se od života koji nikada i nije bio njegov.

11.

Melisa Grenobl nije imala predstavu o tome koliko dugo već stoji pored visokog prozora, čela pritisnutog na hladno staklo.

Zora je već ocrtavala tmurne i sablasne sive lukove na nebu kada je videla kako iznose metalni kovčeg u kojem je ležalo telo Maka Tavernora. I tek kada je vojnički kamion počeo da se udaljava, brzo, bezobzirno, tresući se, suze počеше da joj teku. Od tada, od tog trenutka, ponovo je proživela svaki svoj trenutak s njim, preživljavajući svaki po nekoliko puta, podnoseći eone bola - a ipak, svet je ostao nepromenjen. Još je bilo jutro. Blistava, srebrnasta magla pokrivala je svet, iskrivljavajući perpektivu, tako da su zgrade u Centru ličile na bezoblične siluete poređane u dva reda - jedan red negde na sredini i drugi, bleđi, odmah iza prvog.

Izgledalo je da prozorsko staklo upija svu toplotu iz njenog tela, ali ona nije bila u stanju da se odvoji od njega. Jedna jedina reč odzvanjala je u ledenoj hladnoći njenoga uma - zašto, zašto, zašto? Šta je bila svrha celokupnog života Maka Tavernora?

Pored žalosti, osećala je i neku neobjašnjivu zbunjenost, neko čuđenje. Kad je prvi put upoznala Maka, zadivila ju je njegova fizička snaga i njegova smirena samodovoljnost, iako je osećala, kao i veliki broj drugih ljudi koji su ga poznavali, i neku odbojnost zbog njegovog preteranog uzdržavanja da se za nekog emocionalno veže, zbog njegove očigledne namere da o sebi stvori loš utisak kod svih koji su ga poznavali. Ali ona je osetila da duboko u njemu postoji jedan drugi Mak Tavernor - jedan sasvim drugačiji čovek, koji je na sve vidove života gledao s bezmernim saosećanjem. Borila se svom snagom da izvuče tog drugog čoveka, s osećanjem zadovoljstva koje ju je sve više ispunjavalo, sa sve većim izgledima na uspeh u tom najvišem obliku stvaralačke umetnosti. Sve je to potvrdila i njihova poslednja, zajednička noć.

Sada, u ovoj sivoj bezvremenoj zori, od nje se tražilo da prihvati pomisao da je onaj Mak Tavernor, koji je želeo smrt, ipak pobedio; da je izišao iz šume kao pobesneli vuk da bi, kao životinja, ubijao i da i sam, kao životinja, bude ubijen. Džervis joj je pokazao ranu na svom grlu; pa ipak, dok ju je gledala setila se Makovih mirnih, izmučenih očiju, tako da je samo zatresla glavom, insitktivno bežeći od svega toga.

Na intelektualnom nivou, međutim, postojala je još jedna činjenica - ona je dobro poznavala Makove fantastične sposobnosti. Da je te noći došao kao ubica, on bi svoj naum i ostvario - brzo, tiho i efikasno. Ali šta je drugo moglo da bude posredi? Odgovor je dolazio, gotovo nečujan, iz dubine njenog bića - uzdrhtao, uzbuđujući, tužan, uverljiv. Da li je vest o njenoj veridbi s Džervisom doprla i do njega, te je odlučio da odbaci sve instinkte za samoodržanjem? Da li je to Mak izgubio život zbog ljubavi prema njoj? Ako je tako, zaista se neće udati za Džervisa, niti za bilo koga drugoga, nikada...

"Lisa", začu tanušni glas iza sebe. "Lisa."

Ona se okrenu i ugleda Betijine, u nju uprte, sive, ogromne oči pune suza, i seti se da je između nje i Maka postojala neka čudna privlačnost.

"Šta je, Betija?" Ona kleče tako da se to ozbiljno, apsurdno savršeno lice sada nalazilo u visini njenog, i odjednom, njih dve baciše se jedna drugoj u zagrljaj.

"Nemoj da plačeš, Lisa. Osećam da plačeš. Nemoj."

"Ne mogu a da ne plačem, draga. Ne mogu. Ne razumeš ti to." Lisa oseti kako gubi samokontrolu i kako se emocionalni pritisak u njoj povećava. Betija, čudna mala Betija, bila je jedino biće na svetu kome je mogla da se poveri. "Mislim da je Mak došao da mene vidi. Mislim da je zbog mene... Oh, Betija, ne mogu više da ostanem ovde."

"Ali... kuda da odeš?"

"Ne znam - možda na Zemlju. Samo, moram da idem."

"Da li to znači da se nećeš udati za pukovnika Džervisa?"

"Da, ja..." Lisa oseti kako se Betijino vitko telo ukočilo pre nego što se dete odmače od nje.

"Mak je bio u mojoj sobi prošle noći. Razgovarala sam s njim." Betijino lice se uozbiljilo i na njemu se pojavio neobičan nadmen izraz, kao izraz na licu devojčice-carice.

"U tvojoj sobi!" Lisa oseti kako joj bezimni strah steže grlo. "Ali zašto?"

"Krio se tamo. Imao je nož. Zapretio je da će me udariti ako progovorim i jednu jedinu reč."

"Ja ne..."

"Istina je." Betija kao da je odjednom porasla. Njene oči nisu ništa videle, njen glas je bio nemilosrdan, nije mu se moglo odupreti. "Imao je nož. Rekao mi je da mora da ubije pukovnika Farela."

Drugi deo

EGONI

12.

Bol. Koji brzo dostiže vrhunac, i koji se brzo izgubi.

Lebdenje u praznini. Izranjanje. Buđenje.

Zvezde se mogu okusiti. I čuti. Zvezde se mogu i videti, na način koji se ne može odmah razumeti.

Prostor nije crn. On se kreće, drhti i preliva u hiljadu boja, od kojih su one u vidljivom spektru tek jedan sićušni deo. U ovom prostoru najupadljiviji su nestalni, divni, pulsirajući cvetovi što nastaju u sudaru teških čestica stvorenih eksplozijom nove i svuda prisutnog vodonika međuzvezdanog prostora. A kako se stiže svest o tome? Pa, to jedva da je moguće tek tako pojmiti...

U blizini, blagotvorno sunce plovi polako, veličanstveno, obezbeđujući hranu za sve. Još bliže, planeta gori naročitom, bižanskom neuronskom vatrom nastanjenog sveta. A materinska masa lebdi svuda unaokolo, ogromna, strahopoštovana, večna...

Mislim, znači živ sam. Ovo neverovatno saznanje nije praćeno šokom - nema žlezda koje će ga prouzrokovati, nema krvotoka, nema organske pumpe - pa ipak, Tavernorova svest se iznenada grči, skuplja, kao dužica u oku, pred onim što ga okružuje.

Jedan srebrnastoplavi oblak se približava. Jajolik je, proziran, sastavljen od svetlucavog gasa, ali - zbog novih čula kojim je obdaren - njemu izgleda kao ljudsko lice. Izgleda i kao mišićav mladić u ratničkoj opremi, kao pogureni starac, kao nasmejano dete, kao sklupčani fetus - različite prikaze jedne jedine jedinke.

Dobro došao u život
Ne boj se
Ja sam Labijenus

To biće preporučuje mu tri ideje istvremeno.

Ne razumem. Tavernor je svestan svoje misli koja lako premošćuje prostor. On oseća toplinu tog bića, i njegovo ohrabrenje - ali, biti živ? Još jedan jajoliki oblak se približava. On još jednom podešava svoja čula i njegova svest se nanovo pomera. Sav prostor ispunjen je blistavim licima, likovima, ličnostima, kojih je nebrojeno mnogo miliona.

Pomoći ću ti
Privikavanje je brzo
Prepusti se meni

Labijenus se približava.

Tavernor ima vremena da zaključi da je i on sam jedan od tih blistavih jajolikih oblaka, a onda se neki drugi um spoji s njegovim. Već u prvom trenutku prožimanja on upoznaje Labijenusa bolje nego što je ikoga poznao u čitavom svom životu; doživljava njegovo detinjstvo na severu Francuske u vreme Avgusta Cezara, bori se zajedno sa sedmom legijom u Galiji, Britaniji i Africi, povlači se iz vojske kad je imao čin centuriona, i nastanjuje na malom imanju u severnom delu Francuske, gaji četiri sina u poznom dobu svoga života, umire pod vedrim nebom jedne tople letnje večeri ispod hrastovog drveta, baš u trenutku kada se prva zvezda pojavljuje na kobaltnoplavom zastoru neba...

Tavernor se povlači, neprijatno mu je.

Opusti se
Veruj
Daj

kaže Labijenus.

Tavernor dozvoljava da se veza ponovo uspostavi, i ovoga puta nema osećanja čudnovatog; jer Labijenus i on su dva brata koji su zajedno preživeli rođenje, život i smrt. Shvata, nejasno i sa zahvalnošću, da je Labijenus prihvatio njegov sopstveni, uvrnuti životni put, i da se nije zgrozio. Oni se spajaju pri svetlosti cvetova koji se rađaju i umiru u sudaru čestica u međuzvezdanom prostoru, bojeći postor bezimenim bojama energije, dok tvrde zvezde pucketaju a meke šapuću, dok životodavna energija šiklja iz sunca i Mnemozina gori vatrom života, a materinska masa širi svoje eterične ruke na sve strane...

Znanje, bezlično i nemušto, preplavljuje Tavernora.

Najosnovnije i najopštije jedinice života su egoni, saopštava mu Labijenus. Oni su organizovani oblaci energije koja živi u međuzvezdanom prostoru, hraneći se bezmerno malom količinom energije iz zvezdane svetlosti. Oni se stalno rađaju - zato što egon u svom prvobitnom stanju ne može a da ne ostavi svoj otisak na prapčetne tokove energije, stvarajući na taj način druge egone svoje vrste.

Ti si egon? Tavernorov um stvara zaključke na osnovu dobijenih informacija.

da.

A ja...

Da.

Energetska shema koja samu sebe održava. Intuitivno, Tavernor pogađa šta sledi. Da li to znači...?

Da - ti si besmrtan.

Besmrtan. Galaksije kao da se zaustavljaju u svom letu. Ali ako sam se rodio u prostoru... ovakav... zašto sam živeo kao ljudsko biće?

U prvobitnom stanju egon ne poseduje svest o identitetu, nastavlja Labijenus. Ali budući da je suština života, egon poseduje protiventropijski nagon samoostvarivanja u višim oblicima organizacija.

Taj nagon egon ostvaruje uspostavljajući odnos na novostvorenim bićem koje postoji na nekom fizičkom nivou. To biće može biti čovek, životinja, riba, ptica - svako biće koje, po svojoj prirodi, poseduje nervni sistem određene složenosti i koje je u stanju da se razvija. U kontinuumu prostor-vremena ima nas toliko da svako razumno ili polurazumno biće, koje je ikada postojalo, ima svoj sopstveni egon.

I dalje ne shvatam.

Budući da je deo svoje sopstvene okolilne, u savršenom skladu s međuzvedanim tkanjem, egon nije primoran da se razvija. Kao takav, zauvek bi ostao bezlična monada panspermijskog sveduha, ali ga potreba za doseganjem stanja bivstvovanja nagoni da se vezuje s bićem rođenim u tuđinskoj sredini i koje, upravo stoga, da bi se uopšte održalo, mora stalno da razvija svoje sposobnosti.

Znači, egon je samo otisak?

Kako se biće s kojim se egon spaja razvija i sazreva, tako se i njegov centralni nervni sistem usložnjava kroz međudejstvo njegovog fizičkog tela i sredine. Egon, spojen s tim bićem, i sam se razvija, prateći njegov razvoj u svim pojedinostima.

Ali, kada to biće umre, egon se - umesto da i sam umre - oslobađa svog dobrovoljnog ropstva. Sa novostečenim identitetom ova, sada izrazito složena energetska shema, koja samu sebe održava, ponovo se rađa da bi nasledila svoj večni život.

Sledstveno tome, sa stanovišta fizičkog bića, smrt je samo ulaz u ovaj novi život - jer, ono je egon.

Tavernor oseća kako ga preplavljuje bujica saznanja i ponovo se udaljava od Labijenusa, prekidajući direktni mentalni kontakt. Svemir se ponovo zgušnjava oko njega, u milijardama boja energije, prepun kretanja i života.

Previše, to je previše, kaže on.

Nemoj biti obeshrabren. Priviknućeš se. Ima vremena.

Misli koje mu Labijenus šalje nisu, u stvari, istovremene. Tavernor to shvata, osećajući kako mu se mentalni procesi ubrzavaju, da bi sledili Labijenusove. Neka još bojažljiva ushićenost budi se u njemu dok počinje da shvata istinu o svemu što se prepoznaje pod životom.

Moram ovo da razumem, govori on sebi samom. Mak Tavernor, moje fizičko telo mrtvo je - pa ipak, ja i dalje živim.

Da. Jedan primerak knjige je izgoreo - drugi je ostao nedirnut.

I nikada neće umreti?

Nikad. Jedna senka minu preko Labijenusa. Ne, bar, prirodnom smrću...

Što znači... Tavernorov um hita dalje... da su moji roditelji živi.

Stani! Pauza. Da, tvoji roditelji su živi.

Mogu li da govorim s njima?

Jednoga dana - oni su deo pod-mase.

Tavernorova ushićenost se povećava. Ona je poput čudnovatog hladnog plana i to ga uznemirava; ipak, njegov duh nastavlja da se uspinje put večnosti kroz bleskove nervne energije što izvire iz spajanja dva velika toka ljudske misli, spiritualizma i materijalizma. Klasične zemaljske religije, utemeljenja čovekovih prastarih verovanja, našle su svoju potvrdu u tkanjima čistih sila rođenih među zvezdama. Život je večan, spojen s puti u početku, a ipak nezavisan

od nje. Skrušenost i strah iznenada obuzimaju Tavernorovo biće - večnost, beskraj...

Nisi sam, kaže mu Labijenus ljubazno, i u njegovim mislima Tavernor oseća prisustvo pojmova mnogo dubljih od onih koji mu već odzvanjaju u svesti.

Materinska masa! Tavernor gleda u blistavi oblak oko Mnemozine i čežnja, koja je oduvek bila sastavni deo njegovog života, u tolikoj meri da je nije bio svestan, iznenada dobija svoje ispunjenje. Umesto čežnje tu je sada osećaj ispunjenja i potpunosti, pomešan s osećanjima koja prevazilaze sva druga, dostupna čoveku. Kaži mi, moli on.

Nije potrebno da ti se kaže, prijatelju. Sve ono u šta si želeo da veruješ je istina. Labijenus se sprema da ide. Pođi sa životom.

Doći ćeš sa mnom?

Kasnije. Neko mora poželeti dobrodošlicu i drugima koji dolaze.

Tavernor oseća kako ga nešto vuče prema materinskoj masi, s početka polako, a potom sve brže i brže. Prostor između njega i nje prepun je egona. On prolazi kroz njih, i oni kroz njega. Pri svakom dodiru izmenjuje se život, Tavernorova svest raste sa sećanjima hiljada postojanja, a tek je na rubovima materinske mase. Saznanje o vlastitoj sudbini buja u njemu, sasvim spontano...

Egoni su društvena bića, spojena međusobno vezama čiji se broj približava beskonačnosti - vezama nastalim međudejstvima njihovih pojedinačnosti. Oni nikada ne napuštaju životne vrste na planeti na kojoj se ponovo rađaju, sve dok vasceli život na njoj sasvim ne izumre. Na tom stupnju, kada se priča života završava na još jednoj planeti, nedokučivo veliko zajedničko biće - sastavljeno od svih razumnih bića što su ikada na njoj živela - kreće na put.

Sledi beskonačno hodačašće kroz večnost, u susret intelektualnim doživljajima koji su daleko izvan mogućnosti razumevanja bilo koje jedinice; da se, možda, uzdigne do drugih kontinuum, dok onaj iz koga potiče umire u ognju; da oplodi neki novi svemir, da udahne život milijardama milijardi novih planeta; da se, možda, ujedini sa svesvešću nekog drugog sveta, i još jednog, i još jednog, težeći ka konačnom.

Tavernorova žudnja za spajanjem sa materinskom masom sve više raste, a s njom i brzina kojom se kreće. Svetlucavi oblaci egona rastavljaju se pred njim, obuhvatajući ga, sklapajući se nad njim. A onda, odjednom, dolazi bol. Tavernor je zaustavljen.

Živote, uzvikuje u poniznom strahu, da li sam to odbijen?

Odgovor stiže u istom trenutku, sa svih strana. Ne, prijatelju, nisi odbijen - pogledaj u sebe sama.

Tavernor usmerava svoju svest ka unutrašnjosti svog bića. Bol nestaje negde duboko u njemu, a ipak, kao da dolazi sa strane. Ne odnekud spolja, ne odande gde odbleskuju cvetne boje energije, već kao s neke druge strane, na kojoj se nalazilo ograničeno i puno čežnje postojanje koje je jednom poznao, jednom pre... pre... On okleva, oseća se nelagodno, ali je psihički pritisak suviše jak i on biva primoran da se seti... Pre nego što je Džervis Farel povukao okidač. Farel ga je ubio, ali se s tim nije sve završilo; bilo je tu još nečega - nečega što se činilo važnim u to vreme. Tavernorova ozlojeđenost se povećava dok moć nepoznate sile nad njim raste, zadržavajući ga u igri senki u kojoj je nekada učestvovao. Želeo je... da, to je... prinudio je Farel da ga ubije zato što... zato što je znao da će ga on primorati da oda nešto što bi prouzrokovalo smrt drugih.

Sećanje se vraća iako se on bori protiv toga - preseljavanje Glavnog operativnog štaba na Mnemozinu, rat protiv Pitsikana, vizija lepog ženskog lica, nekako zamagljenog. Lisa!

Tavernor je prepoznaje s osećanjem čuđenja. Lisa. Ona ga drži - kako? I zašto? Da li je moguće da je ljubav koje se jedva seća mogla da stvori vezu toliko snažnu da neće moći da je prekine? Hladan gnev ga sveg prožima. Pusti me, preklinje. Moram da živim. Zahtevam svoj život. Ne želim više da budem spojen s mrakom.

Imaj strpljenja, šapatom mu odgovaraju egoni iz blizine. Večnost je tvoja. Kako mogu da čekam, sada, kad znam za život?

Moraš čekati. Misli izražavaju saosećanja. Dok se veza ne prekine.

Ali ja ne...

Tavernorova misao se gubi u haosu što eksplodira u svemiru oko njega. Egoni jure kroz njega u iznenadnom begu, strah šiklja kao krv iz presečene arterije, boje prostora se pomeraju, preteći, materinska masa se grči i zavija milionima nemuštih glasova, dok dva kao smrt crna krila krče surovo svoj put kroz bujicu.

Krila se šire, iznenada. I nestaju.

Za njima dolazi ćutanje i osećaj neizdrživog bola i tuge. Uspostavljajući s njom vezu, Tavernor oseća tugu kako pulsira u njemu i kroz njega, a s njom dolazi i strašno saznanje da su mnogi egoni poumirali. Egoni, naslednici večnosti, posećeni su crnim krilima, a bol koju njihovi prijatelji zbog toga osećaju beskonačno je veća od bola koju ljudsko biće može da oseti čak i uz samrtničku postelju voljene osobe. Tuga obavlja Tavernora, brišući sve misli iz njegove svesti.

Posle neodredljivo dugo vremena on se vraća, očišćen, u prostore svesti.

Video sam dva crna krila, kaže. Da li postoji... neprijatelj?

Nema neprijatelja.

Ne razumem. U pauzi koja sledi Tavernor oseća da će saznati nešto mnogo gore od postojanja neumoljivog neprijatelja.

Jedina bića koja mogu uništiti egone su ljudi - i oni to čine i ne znajući da mi postojimo.

A krila...

To su, moj prijatelju, bila krila svemirskih brodova Federacije koji stižu na Mnemozinu. Krila brodova-leptira.

13.

Na neki način, koji Tavernor nije bio u stanju da tačno odredi, dolazak smrti ojačao je njegovu psihičku vezu s Lisom.

Nepromenjivi činioci njegovog karaktera, podstaknuti gorkom sudbinom egona, čini se da u njemu, ponovo, izazivaju emocije što ih budi igra senki. U toj vezi bez čvrstih oblika on oseti jak bol, što ga podseti na to da je i čovečanstvo izloženo opasnosti, jednakoj opasnosti koju crna krila predstavljaju za egone - goroj od pitsikanskih ratnika. Najveća razlika, međutim, beše u tome što čovečanstvo nije shvatilo psihologiju Pitsikana, njihovu kulturu, razloge zbog kojih su se usredsredili na uništenje čovečanstva - dok je egonima vrlo dobro poznata priroda njihovog uništitelja.

Basarov međuzvezdani mlazni brod, tako nazvan po fizičaru dvadesetog veka koji ga je izmislio, koristi se - u međuzvezdanom prostoru - principima mlaznog aviona; to jest, zavisi od okoline u kojoj se nalazi. Dva snažna magnetna polja prostiru se stotinama milja oko broda, skupljajući jonizovanu materiju koja se upotrebljava i kao pogonska tečnost, za dobijanje reakcione mase, i kao izvor energije za brodski termonuklearni reaktor. Superprovodljive pumpe koje stvaraju ova polja konstruisane su tako da odbijaju energijom nabijene čestice i štite delove broda u kojima se nalaze putnici i posada, kao i druge, osetljive, delove na njemu.

Prema originalnim Basarovim nacrtima bilo je predviđeno da brod nosi dodatnu opremu koja bi jonizovala prostor ispred broda, ali je razvoj laserske tehnike omogućio drugačiju konstrukciju. Ubacivanjem energije na talasnim dužinama gama-zraka u odgovarajuća sunca može se postići da sunce eksplodira kao nova, plaveći, na taj način, hiljade kubnih svetlosnih godina prostora česticama nabijenim energijom. Trgovački putevi Federacije bili su posuti ostacima uništenih zvezda; sama priroda galaksije menjala se da bi odgovorila zahtevima čovekove trgovine. U tim neprirodno aktivnim područjima svemirski brodovi mogli su da dostignu šestinu brzine svetlosti, pri kojoj je bilo moguće preći na tahionski pogon - i zbog toga niko, izuzev šačice filozofa i pesnika, nije digao svoj glas protiv čovekovog nehata kojim je menjao svemir prema svojim potrebama.

Magnetna polja, koja su svojim oblikom podsećala na krila, bila su razlog zbog kojeg su ovi brodovi bili nazvani brodovima-leptirima. Lepo, hirovito ime, pomisli Tavernor, za najveću tragediju koja je ikada zadesila ljudski rod.

Dok se njegova veza s egonima na rubovima mase učvršćivala i postajala mnogostranija, on počeo da shvata tragediju koja raste u njemu - ne putem misli ili predstava, već putem čistih pojmova. Plutajući duž neobičnih vidokruga

lepote i novih dimenzija boja, on stade da ispituje te nove pojmove. Ključ se okreće u njegovoj svesti, neka se vrata otvaraju i neka gruba svetlost, dolazeći iz nekog nepoznatog pravca, preplavljuje njegov prošli život, sve prizore celokupne ljudske istorije...

Još u vreme prvog pojavljivanja razumnog života na Zemlji masa egona se stvarala oko nje, usredsređena ne toliko na samu planetu koliko na njenu biosferu, rojeći se različitim a ipak srodnim oblicima života. Masa egona sadržala je sve svesti svih bića koja su ikada postojala na Zemlji. Genija, budale, majmuna koji se ceri, psa koji spava, ubice, sveca, divljaka, fizičara - svi su oni tu. Uzbudjuće lepi egoni dece koja su umirala pre rođenja zajedno su tu s egonima cezara, dajući isto onoliko koliko i primaju, učestvujući u stvaranju mase egona jer, da bi postigao ispunjenje, sveduh Zemlje mora da u sebe upije svaki delić života na njoj.

Ovo ogromno skladište svesti nije moguće neposredno dotaći jer je čovekov nervni sistem neuglačan - niti je moguće da ovaj eterični i tanani oblak energije dođe u dodir sa fizički živim bićima. Pa ipak, neka vrsta dodira postoji - na nivou podsvesti. Na primer, prastara pojava nadahnuća. Umetnici, pisci, inženjeri, naučnici - svi oni, da bi rešili problem koji ih je mučio, predavali su se nadahnuću svim svojim bićem i ponekad - ako su imali sreće - prednji deo mozga bi se aktivirao, vinuo se u visine, do mase egona i od nje uzimao ono što mu je potrebno. Istorija ljudske misli puna je primera takvog korišćenja sakupljenog znanja i mudrosti čitave čovekove vrste. Mnogi ljudi, u trenutku nadahnuća osetili su postojanje neke ogromne, spoljašnje sile koja ih daruje, često u snu, potpunim rešenjem problema kojim su se bavili. Ti nadahnuti ljudi, ne retko, ukazivali su na činjenicu da im je rešenje do kojeg su došli bilo poklonjeno. Muzičari i pesnici često su govorili o tome kako im kompozicija dolazi, potpuna, do najsitnije pojedinosti, u jednom trenutku, bez ikakvog svesnog učešća s njihove strane - a sav njihov stvaralački rad sastojao se u tome da to što pre zabeleže, pre nego što iščezne.

Tako je Čovek, živeći u utrobi genija svoga roda, mogao da se vine do zvezda, da ih uzme - sve dok se nisu pojavili brodovi-leptiri.

Svetlucava magnetna krila koja su se protezala miljama kroz prostor presecala su masu egona, ubijajući milione, uništavajući Čovekovog sveduha, njegovu genijalnost, svoje nasleđe besmrtnosti, sve...

Tavernor odjednom shvati zašto Čovek gubi rat protiv Pitsikana. Prvi put u svojoj istoriji ljudi su primorani da se neprijatelju suprotstave sami - i bez genija svoga roda to suprotstavljanje je bezuspešno. Avetinjski obrisi još groznije istine se za trenutak pomoliše na obzorju Tavernorove svesti; ali tok njegovih misli i dalje ga nosi pravo ka legendi o Mnemozini, planeti pesnika, poslednjoj reduti Čovekovog duha...

Jedina planeta Federacije u čijoj blizini brodovi-leptiri ne mogu da se kreću!

Oštećena masa egona sa Zemlje, kao i drugih planeta Federacije, preselila se na Mnemozinu, i samo je tu jedan mali broj ljudi mogao da misli i stvara i da, kao nekada, traži nadahnuće na nebesima. Tavernorov um stade plamteti, dok se obnovljeno sećanje spajalo s novostečenim saznanjem.

MACRON! Računar veličine Meseca koji upravlja vođenjem rata odlučio je da se Glavni operativni štab prebaci na Mnemozinu. Da li je to on, na osnovu sveukupnih podataka koji su mu stajali na raspolaganju, možda počeo, mada tek nejasno, da shvata istinu? Da li je njegova pseudo-svest, sastavljena od metala i keramičkih pločica, uopšte u stanju da dopre do istine na kojoj su utemeljeni svi oblici života? Na empirijskoj osnovi - možda. Bio je u stanju da Tavernora sa fronta prebaci u odelenje za konstrukciju oružja - morao bi, znači, da primeti i neobično visok postotak inventivnosti na Mnemozini. Ali da li će biti u stanju da uporedi taj procenat s astronomskom činjenicom, zbog koje brodovi-leptiri nisu mogli da se kreću oko ove planete?

Da li je imao razloga, kao i autoriteta, da izda samo jednu komandu koja bi možda spasla čovečanstvo od uništenja?

Tavernor oseti agoniju koja zastruja kroz njega dok je poimao da vreme čovečanstva - Lisino i Betijino vreme - ističe, da će se Čovek morati da odrekne svojih izvanrednih, ali i smrtonosnih brodova, i da će biti prinuđen da se bori

drugim oružjem sve dok mu se genije rase ne vrati, vaskrsnut. Ako, misao poče da mu tutnji u svesti, već nije prekasno.

Odjednom se nađe izdvojen od egona koji ga okružuju. To su oni prekinuli kontakt. Sada ih je gledao kroz promenljive boje stvorene spajanjem mekih X-zrakova sa sinhrotonom radijacijom mlazeva protona što su se kretali u spirali duž magnetnog polja brzinom bliskom brzini svetlosti. Ali njihovu lepotu više nije primećivao. A onda, njegova misao premosti prostor do najbližeg egona, Kajstra-Gurla, mrtvog već hiljadu osam stotina godina, pripadnika kratkotrajne severnoafričke civilizacije čije postojanje arheolozi nikada nisu otkrili, kovača mačeva koji je umro sredovečan, od zapaljenja slepog creva.

Šta da radim?

Da radiš? Kajstra-Gurl je zračio smirenim saosećanjem. Osećam tvoj bol, Tavernore, ali ti ne mogu pomoći. Budi strpljiv - veza će se prekinuti kroz izvesno vreme.

Ali vremena više nema. Ne brinem se za sebe.

Tvoj bol potiče od te veze. Kad ga se jednom oslobodiš, prestaćeš da gledaš kroz tamnu koprenu fizičkog bića. Shvatićeš da bi bilo bolje da čitavo čovečanstvo bude uništeno u ovom trenutku - pre nego što krilati brodovi unište Čovekov sveduh.

Ne mogu tako da mislim, pobuni se Tavernor.

To je zbog veze. Shvati da si još živ, zato što je tvoj egon imao sreću da izbegne uništenje. Svaki put kad brod prođe kroz nas, mnogo egona - oni koji ne mogu da se sakriju iza ostataka meseca - umiru stvarnom smrću. I oni ljudi koji još žive na Mnemozini, i oni su osuđeni na stvarnu smrt - jer, kad se uništi egon već razvijenog bića, suviše je kasno da se novi egon spoji s tim bićem. Moramo se razvijati, postepeno, zajedno s fizičkim bićem.

Znam. Znam da ne treba stavljati proto-život iznad pravog života, ali... Kakva je to veza? Da li ima i drugih koji su tako vezani?

Kajstra-Gurlove misli odjednom se obojiše britkim humorom. Dešavalo se i drugima pre tebe, ali u poslednje vreme, sve ređe, otkad je nauka potisnula romantizam.

Seni! Zar je... Tavernor prekide tok svojih misli. Zašto se povlačiš? On ugleda kako se prostor između njega i egona oko njega povećava, i shvati da se nalazi u središtu blistave, misaone sfere.

Nešto se događa.

Kajstra-Gurlove misli sve su više bledele. U njegovoj svesti Tavernor, ipak, stiže da zapazi strahopoštovanje. Čini mi se da te zovu, Tavernore. Materinska masa te zove.

Ne! Tavernora obuzima iznenađan strah, dok se sfera oko njega izdužuje, postaje jajolika, zatim kružna, da bi se, potom, otvorila kao tunel koji krivuda nadole kroz masu egona, nadole kroz ostatke Meseca, duboko dole u središte sveduha. On se bori da se zadrži, ali ga nezadrživa sila vuče nadole kroz taj blistavi tunel, brže, sve brže, dok hiljadu miliona likova prolazi kroz njega - vizije tela, lica, vizije svesti, ljudi, žena, dece, ptica delfina, životinja svih vrsta i oblika, spajajući se u jednu jedinu zajedničku ličnost. Sa isključivim obeležjem Zemlje, podanika nezamislivo ogromne zajednice što nastanjuje čitavu večnost.

Nisam spreman, stade da grca Tavernor, osećajući kako se brzina njegovog silaženja usporava.

A onda se zaustavi.

Sada ga obasipa zaslepljujuće zračenje, potiskujući njegovu svest o svemu izuzev o savršenoj sferi koja lebdi u središtu. Njegova čula se prilagođuju i on je u stanju da opazi da jedinka koja blešti kao sunce nije jedan jedini egon, već mnogo njih - možda više hiljada njih - koji, u savršenom skladu, tvore jedan složeni um. Vizije pojedinačnih likova se spajaju i razdvajaju, i ponovo spajaju. I dok čista psihička sila plavi njegovu moć rasuđivanja, on stade da razaznaje delove jedinke - to su Da Vinči, Hrist, Aristotel...

Tavernorova pretovarena svest poče se grčiti.

Misli super-egona su kristalno jasne, dijamantno oštre.

Ovaj čovek je povezan s glavnim instrumentom?

Povezan je.

Da li je veza dovoljno čvrsta da obezbedi sporazumevanje u oba pravca?
Nije. Kao što smo i predvideli.

Spreman je da se vrati?

Spreman je.

Fizički uslovi su zadovoljavajući?

Jesu.

Odgovara genetskom tipu strukture broj dva?

Da.

Onda, nastavite. Vilijem Ladlam će govoriti za nas.

Tavernor odjednom oseti kako popuštaju intelektualne stege koje su ga do tada držale. Jedan egon mu se približi, uspostavi vezu s njim i on upi u sebe ličnost Vilijema Ladlama - mrtvog već četiri stotine godina, rođenog u Londonu 1888, u siromašnoj porodici, prodatog nekom odžaćaru kada mu je bilo tek šest godina, i umrlog tri godine kasnije, od gušenja u iskrivljenom odžaku kuće nekog bankara u Kensingtonu. Sažaljenje poče da se rađa u Tavernoru, ali ga on brzo svlada. U dodiru je, očito, s intelektom smirene, neograničene snage, koji bi, da je rođen u drugim okolnostima, obeležio dvadeseti vek i izmenio mu istoriju; kao egon, on se uzdizao do visina ispunjenja o kojima obični um nije mogao ni sanjati.

Mak Tavernore, dođe do njega Ladlamova misao, ti verovatno znaš zašto se nisi spojio s materinskom masom?

Da, ja...

Ne plaši se. Kao i ti, i mi se stalno brinemo za sudbinu čovečanstva.

Iznenaden prividnom protivrečnošću u odnosu na sve ono što je saznao od drugih egona, Tavernor pokuša da uspostavi dublju vezu s Ladlamovim umom; ali naiđe samo na bleštavu, neprolaznu prepreku.

Moram ti reći, nastavi Ladlam, da - pod izvesnim uslovima - postoji mogućnost da se razvijeni egon vrati na nivo fizičkog života.

Ali, kako?

Ako odlučimo da te vratimo u fizičko bivstvovanje na Mnemozini - tako da bi mogao da ispraviš fatalnu grešku koja se ogleda u Čovekovom korišćenju svemirskog broda na mlazni pogon - da li bi pristao da pođeš?

Znate da bih. Pomisao da bi, u tom slučaju, morao da se odrekne svoga postojanja kao egona mrska mu je, ali onda ugleda lice neke žene, tajanstveno i nejasno, i ponovo oseti njen bol. Moram da idem.

Bez obzira na sve što će se od tebe zahtevati? Rekao sam ti, već, da se povratak može ostvariti samo pod datim uslovima.

Ići ću pod bilo kojim uslovima.

Dobro. Neočekivano, Ladlamove misli počеше da zrače saosećanjem. Fizički uslovi za povratak su sledeći: razvijeni egon može se vratiti na fizički nivo u slučaju kada genetska struktura drugog fizičkog bića s kojim se spaja odgovara genetskoj strukturi prvog fizičkog bića. Drugim rečima, ovi uslovi smatraju se ispunjenim samo kad je drugo biće neposredni potomak prvog.

Razočaranje obuze Tavernora. Znači, ipak je nemoguće. Ja nemam... Misao mu se iznenada prekide, dok mu neko predosećanje skamenjuje um. Hoćeš da kažeš da je Lisa...?

Sin, potvrdi blago Ladlam. Embrion je već dva meseca star.

Nisam znao. Nisam uopšte pomišljao...

Samo ona zna. Izuzetno snažno razvijeno osećanje za poštovanje društvenih normi u njenom društvenom krugu, njena briga za karijeru njenog oca i za njegov psihički mir primorali su je da krije svoju trudnoću.

Farel! To saznanje pogodi Tavernora kao udarac malja. Zbog toga se udaje za Farela.

Tačno. Kaži - da li ostaješ pri svojoj odluci?

Ja... Tavernoru se učini da nije u stanju da sastavi ni jednu jedinu suvislu misao. Ali time bih oduzeo život svom sopstvenom sinu.

To je samo proto-život. Njegov egon će biti opozvan. Obezbedićemo mu mesto u blizini samog središta materinske mase.

Tavernor oklevaše trenutak, na granici večnosti, a onda ponovo ugleda lice jedne žene - čudnovato, velom pokriveno. Prihvatam.

Ogromni intelekt mase egona ga zahvati i njegova ličnost bi usmerena ka pupoljku mozga zaspalog fetusa u utrobi Melise Grenobl.

Treći deo
PITSIKANI

14.

Nešto je probudilo Džervisa Farela, ali on nije znao šta je to bilo.

Ležao je na boku, gledajući pospano prema visokim prozorima iza kojih se okean, tamnoplav u jutarnjoj svežini, lomio presecan belim vrhovima talasa. Između njega i svetlosti, na bledezelenom tepihu spavaće sobe, otisci stopala izgledali su kao jedva vidljive srebrnaste šare. U sobi je vladala tišina - pa, šta ga je to, onda, probudilo? Osećao se opuštenim; znači, nije bilo košmara pri kojima je pištolj skakutao u njegovoj ruci, u kojima ga je mrtvo telo pritiskivalo, oblivavajući ga krvlju, ostavljajući tragove na njemu.

Farelove misli preskočiše užasne trenutke iz portirnice i usredsrediše se na vedre scene njegovog venčanja, pre pet dana. Šteta što je Melisa bila tako nestrpljiva - put do Zemlje i zvanična ceremonija u zgradi vlade u Zapadnom Berlinu bili bi nešto čega bi se rado sećao čitavog života. Ipak, činjenica da se oženio, tako reći, u stroju, i da čak nije ni uzeo odsustvo za medeni mesec, ostavili su dobar utisak na pravom mestu. A Melisino nestrpljenje bilo je, samo po sebi, kompliment, iako je njeno ponašanje posle toga bilo razočaravajuće.

Očigledno je bilo da će biti potrebno uložiti dosta brižljivog truda da bi se iz tog veličanstvenog tela izvuklo sve što je ono moglo da pruži. Pomisao na njene tople, meke i teške grudi koje ispunjavaju njegove šake i probijaju se kroz prste, učini da odjednom oseti žudnju u čitavom svom telu. On se okrenu na leđa i istog časa otkri šta ga je to probudilo. Melisa nije bila u krevetu.

Zurio je u plafon, zamišljeno. Ovo je bilo već treći put, u pet dana koliko su bili zajedno, da se probudi sam u krevetu; to je, zaista, počinjalo da biva čudno. On tiho ustade, priđe vratima Melisine sobe i otvori ih. Soba je bila prazna. On prođe dalje kroz sobu i otvori vrata kupatila. Melisa je bila nagnuta preko labavo, povraćajući, s tragovima suza na licu.

"Draga"! uzviknu on, pritrčavši joj. "Šta je to s tobom?"

"Ništa." Melisa se uspravi i nasmeši mu se.

Njeno ponašanje se Farelu odjednom učini krajnje neprirodnim, i nešto čudovišno pojavi se istog časa u dubini njegove svesti. "Nije ti dobro - šta je to s tobom?"

"Ništa." Melisa je nastavljala da se smeši, ali nekako, očajnički. "Možda, živci. Sada je sve u redu."

"Ali to ti se događa svakog jutra", primeti on.

"Nemoj da si lud." Melisa pokuša da prođe pored njegovog nagog tela, ali je on jednom rukom uhvati za rame, dok joj drugom, naglim trzajem, povuče prozirnu spavačicu do pojasa. Vene na njenim grudima ocrtavale su se, plave na jutarnjoj svetlosti, dok su isturene bradavice imale smeđu boju.

Pod njegovim nogama pod kao da stade da se ljulja i njegove ruke počеше da udaraju po njoj, pakosno, otvorenom šakom, dok mu svest osta zaglušena grubim zvukovima koje su njegova pluća proizvodila kao mehovi na nekoj starinskoj mašini.

Kada mu se razum povрати, on odvede Melisu u krevet, pomože joj da legne i, s ledenom ljubaznošću, povuče pokrivač preko njenog tela da bi sakrio tragove svojih šaka. Zatim uze cigaru sa stočića pored kreveta i zapali je prstima koji su podrhtavali. Melisa je jecala bez prestanka i bez napora, što ga navede da pomisli da je ona osećala olakšanje zbog svega što se desilo.

"Ko je otac?" Trudio se da mu glas bude miran.

"Sve se to dogodilo u prošlosti. Želim da mu zaboravim ime."

"Tako, znači." Farel je posmatrao pepeo na svojoj cigari. "Otarasi ga se."

"Nikada!" Melisa se nasmeja, jecajući, i u tom trenutku, on oseti strah od nje.

"Nemaš izbora."

"Zar?"

Ferel pomisli na reagovanje svoje porodice, svoje uzvišene, nemilosrdne porodice i na prepreke koje su već bile postavljene na njegovom dugom, usamljenom putu koji je, to je samo on znao, vodio do položaja vrhovnog predsednika.

"U redu", složi se konačno. "Zadrži kopile. Ali reći ću ti nešto - učinila bi mi veliku uslugu ako bi ga se već sada otarasila."

Halbert Farel se rodio u jednoj vojničkoj bolnici na Ceruleji u prvim časovima jednog mirsnog septembarskog dana. Porođaj je bio lak i jednostavan, i posle dva dana Melisa je mogla da napusti bolnicu i da se preseli u belu vilu svoga muža koju je ovaj podigao na stenovitoj obali južnog od Centra.

Džervis Farel pozdravio je dolazak sina sa naglašenim oduševljenjem po kojem je, inače, bio poznat u vojsci. S vremena na vreme, kada je to bilo neophodno, objašnjavao je svojim prijateljima, oficirima, da je dete došlo ranije na svet zato što je stanovao pod istim krovom s Melisom dva meseca pre venčanja. Gordo je pozirao pred kamerama propagandnog odeljenja armije, držeći dete visoko iznad glave ili iznad ograde balkona u svojoj kući.

Nijednom se nije desilo da ispusti dete, ali ga je Melisa ipak stalno držala pod prismotrom, s brigom u očima. Kad je dečko napunio prvu godinu života, Melisa poprimi mučenički, odsutni izraz lica žene koja se u potpunosti odrekla života.

15.

Možda će ga prisustvo njegove učiteljice spasti. Hal Farel nije bio siguran, ali se nadao, žarko, onoliko koliko je to, uopšte, bio u stanju jedan šestogodišnji dečak.

Na putu do dnevne sobe morao je da prođe pored otvorenih vrata svoje spavaće sobe. Oklevao je pre nego što je došao do njih, dok mu se grlo sušilo pri pogledu na mračni otvor koji se nadnosio nad njega. A onda mu padoše na pamet novi, rimovani stihovi koje je tog dana u školi kupio od Bilija Sefora. Uprkos garanciji koju mu Bili beše dao dok su pregovarali za cenu, reči kao da su u međuvremenu izgubile svoju magičnu moć. Ali one su bile jedino što je imao i on ih je šaputao s poštovanjem.

Je'n, dva, tri,
Je'n, dva, tri,
Ne diraj me ti,
Mene štiti Džej Si,
Ne diraj me ti!

U trenutku kad je izgovorio poslednju reč on skoči pored otvorenih vrata i sjuri se niz stepenište, dok su mu noge u papučama jedva dodirivale stepenice. Pred vratima dnevne sobe se zaustavi da bi smirio disanje, tak da je čuo jasan, melodični glas gospođice Palgrejv.

"Poznato mi je da je Hal vrlo nervozan, pukovniče Farel", govorila je, "ali u tome i jeste stvar. Sigurna sam da bi njegovo učestvovanje u dečjoj dramskoj grupi imalo blagotvorno dejstvo na njega, da bi se opustio. Na kraju krajeva, utvrđeno je da je gluma odlična terapija za..."

"Terapija!" Njegov otac se smejao s ogorčenjem. "Moj sin nije poremećeno dete."

"Ne mislim da kažem da jeste, pukovniče. Znete i sami da je obdaren za učenje jezika, i to bi bila dobra prilika da se pokaže. A i njegove ocene verbalnog razumevanja i čitanja su daleko iznad..."

"Hal može da do mile volje govori i da čita i kod kuće."

"Ali dobro bi mu činilo da malo više vremena provodi napolju", umeša se Halova majka i njegovo srce poskoči od uzbuđenja. Možda će mu ipak dozvoliti da ode u taj školski centar.

"Cenimo Vaše interesovanje, gospođice Palgrejv", nastavljao je njegov otac, ne obazirući se, "ali isto tako, mislimo da posebno probleme našeg sina poznajemo bolje od - uz svo dužno poštovanje - od nekog ko ga viđa samo na jedan sat svakog dana."

Osećajući po glasu da je njegov otac već odlučio šta će uraditi, Hal shvati da mora odmah da uđe ukoliko želi da poželi laku noć pre nego što gospođica Palgrejv ode. On otvori vrata. Troje odraslih sedelo je za okruglim čajnim stočićem. Gospođica Palgrejv okrenu glavu ukvirenu smeđom, ravnom i zategnutom kosom, smešeći se; bilo je neobično videti je izvan učinioce.

"Ja... idem na spavanje", reče Hal, stojeći na pragu.

"Rano ti je." Njegov otac podigao je pogled sa šolje za kafu koju je mešao kašičicom, dok mu se majka ukoči sa rukom pruženom ka parčetu torte, s brižnim izrazom na svom bledom, punačkom licu. "Jesi li umoran?"

"Pa, jesam... Laku noć."

"Polako, momčino." Njegov otac se nasmeja, dok su mu se oči belele na tamnom licu. "A gde nam je poljubac za laku noć?"

Hal odmah shvati da mu je plan propao. On najpre priđe majci, koja ga nakratko privi na svoje masivne grudi; mogao je da oseti ritmično kretanje njene vilice, žvakanje koje kako da nikada nije prestajalo, iz dana u dan, iz noći u noć. Usne su joj bile lepljive i slatke kad ga je poljubila. Zatim se okrenu ocu, koji ga zagrlji s naglašenom, prisnom grubnošću, i protrlja svoju neobrijanu bradu o Halov odraz dok je šaputao reči od kojih se Halu krv ledila u žilama.

"Oni su tamo gore, čekaju te - video sam ih."

Hal pogleda prema majci, preklinjući je pogledom, nadajući se da je čula isto što i on; ali ona je svoju pažnju poklonila izboru novog parčeta torte, namrštena od usredsređenosti. Nekada, davno, sećao se, činilo se kao da mu veruje kad bi joj ispričao šta mu je otac govorio - posle čega je bilo strašnih svađa - ali, sada, njena je pažnja uvek bila usmerena na nešto drugo i on je postepeno prestao da se trudi da je uveri.

"Laku noć, Hale". Gospođica Palgrejv mu uputi osmeh, i on požele da ga ona nekuda odvede sa sobom. "Odmori se, do ponedeljka ujutro."

Hal polako iziđe i pope se stepenicama do svoje sobe. Bila je u mraku, izuzev slabog, odbijenog svetla sa ispusta. On izgovori svoje nove rimovane stihove još jednom, a onda potrča do kreveta i zavuče se pod pokrivač. Soba je izgledala sasvim udobno i prijatno, okupana narandžastom svetlošću, ali on načulji uši i nekoliko sekundi kasnije ču dobro poznati zvuk odozdo - kako njegov otac otvara vrata dnevne sobe i prelazi u hol do prekidača za svetlo. Svetlost na ispustu se ugasi i soba se ispuni mrakom. Hal nije davao glasa od sebe, niti je pokušao da upali svetlo u sobi - bilo mu je odveć dobro poznato kakva kazna očekuje dečaka koji se boji mraka.

On povuče pokrivač preko glave i odmah začu nejasne, šišteće i krkljave zvuke na osnovu kojih je znao da stoje pored njegovog kreveta - bezglavi ljudi i žene koji izlaze iz zidova.

Bili su pravi, Hal je to dobro znao. Stajali su svuda oko njega, ogrtača natopljenih krvlju, krkljajući kroz prerezane dušnike na vratovima. Kad su prvi put izišli iz zidova mislio je da je to bio samo ružan san, i poverio se ocu, očekujući ohrabrenje. Lice njegovog oca je tada postalo ozbiljno, optužujuće. Dečaci koji su rođeni u grehu, rekao je, svake noći stoje opkoljeni bezglavnim ljudima, za kaznu zato što su zli. Od tog dana, Hal je mogao da ih čuje, čak i kada je bio potpuno budan, shvativši, konačno, da mora da je, zaista, bio vrlo zao.

Jednog popodneva, kad su vesti iz rata bile naročito loše - jedna robot-bomba Pitsikana je prvi put uspela da probije odbrambeno polje Federacije i da razori jednu planetu - njegov je otac bio mnogo pijan, i poljubio je Hala, rekavši mu, grubim, grčevitim glasom, da su ti bezglavi ljudi i žene samo ružan san. Ali do tog vremena, Hal je već znao pravu istinu...

Uvijen u klupko ispod pokrivača osećao je kako se grozne prilike ponovo skupljaju oko njegovog kreveta - ponovo je preživeo strah prizivajući svog zaštitnika.

U Halovoj shemi postojanja Mak je zauzimao čudnovato mesto. Bio je isto onoliko stvaran koliko i ti bezglavi ljudi, a ipak nestvaran zato što ga je Hal mogao prizvati i oterati po volji; Mak je živeo svoj posebni život, ali ponekad, on i Hal bili su jedno. Mak je imao crnu kosu, bio je ozbiljan, strašno snažan, s rukama koje su bile debele koliko i Halovo telo i nije se bojavao ničega u

čitavom svemiru, čak ni Pitsikana, pa čak ni noćnih posetilaca, bezglavih ljudi i žena koji su dolazili iz zidova.

Bezglavi ljudi su mogli da uđu u sobu i to je bilo sve što su mogli da urade, zato što je Hal/Mak imao neku čudnu pušku s debelom cevi koja nikada nije promašivala svoj cilj, čak ni onda kada bi trčao, pucajući samo jednom rukom, dok bi drugom vodio Hala na bezbedno mesto.

Uspevši da se smiri, onoliko koliko mu je to uopšte bilo moguće, Hal zaspao nemirnim snom.

Probudio se od dodira hladnih prstiju, koji su ga podigli iz toplog kreveta.

"Predomislio sam se", uzviknu Hal, pokušavajući da se otme. "Neću, uopšte."

"Šta nećeš?"

"Slado..." Hal prestade da govori, čim je prepoznao glas svoje majke. Osećajući na neki nejasan način da je za dlaku izbegao neku strašnu opasnost, dozvolio je da mu navuče njegove posebno napravljene gaće i ostale delove odeće, nastojeći istovremeno da se probudi, zevajući i trepćući. "Sam ću vezati cipele - ti ih uvek ostavljaš labave."

"U redu sine, ali požuri."

Osetivši napor u glasu svoje majke, on zadrža pogled na njoj. Njeno punačko lice bilo je bleđe no ikada, a oči crvene. Mozak mu se odjednom razbistri i on, pogledavši na sat, vide da je tek šest.

"Lisa?"

"Da, sine?"

"Šta se desilo?"

"Ništa. Ja... Tvoja tetka Betija nam dolazi u goste na neko vreme. Zar to nije divno?"

"Možda", odgovori Hal nesigurno. Betija je bila samo četiri godine starija od njega, i njemu se nije dopadalo da ona ima pravo da je zove njegovom tetkom - bilo je to nešto što je pripadalo samo odraslima. Vidali su se otprilike jednom godišnje, i on nije osećao neku naročitu želju da je ponovo vidi. Njegovo predosećanje da se nešto rđavo desilo nije ga napuštalo. "Da li će i deda Grenobl doći?"

"Neće." Reč je bila izgovorena kroz jecaj, i on napokon shvati šta se desilo.

"Je li umro?"

"Da."

Hal je mislio na daleku, nedokučivu osobu koja je bila njegov deda. "Ko ga je ubio?"

"Hale!" Majka mu prodrma ruku. "Ljudi mogu da umru a da ih niko ne ubije!"

"Mogu li?" Hal je za trenutak razmišljao i o toj mogućnosti, a onda je prihvati kao još jednu od onih očiglednih laži na kojima je bilo zasnovano čitavo zdanje sveta odraslih. Znao je da je život beskonačan, i da se može prekinuti samo pod dejstvom neke sile. Neke mračne sile... Dozvolio je da ga odvedu niz stepenice i da mu daju toplo mleko i činiju proteinskih pahuljica. Nije bilo znakova koji bi ukazivali na to da mu je otac negde u blizini. Posle izvesnog vremena došla je vojna limuzina, kojom je upravljao vojnik pospanih očiju. Hal s majkom uđe u zadnji deo limuzine, i ova odmah krenu a da vozaču nisu ni rekli kuda da ih vozi; Hal na osnovu toga zaključi da je nezgrapna, besmislena mašinerija odraslih bila ponovo stavljena u pokret. On se prvi uz majku, posmatrajući kako ostaci meseca blede na jutarnjem nebu dok je vozilo klizilo po vazдушnom jastuku na sever, prema Centru, između mora i zemlje.

Odjednom, sada je to Mak bio s njim, ili je on bio Mak (Hal nikada nije znao tačno); ponovo oseti iznenađenje zbog toga, budući da se nije nalazio ni u kakvoj neposrednoj opasnosti. Onda se seti da je Mak u poslednje vreme često dolazio i da je uvek osećao potrebu da nešto hitno uradi - da postoji nešto što ne može da čeka. Od Maka je i naučio da svoju majku zove Lisa - tako je mislio o njoj kad je bio Hal/Mak - ali je to činio retko, jer se činilo da nju to nekako zbunjuje i uzbuđuje.

Ovoga puta Makovo prisustvo bilo je jače no ikada ranije, i Hal učini ono što mu je dr Sorter savetovao prilikom njegove poslednje posete klinici. Pokušao je da se približi Maku, da se potpuno spoji s njegovim mislima, sve dok ne bude u stanju da ih prepozna kao da su njegove sopstvene. Prva stvar koju je otkrio bila je da Mak vidi njegovu majku na drugačiji način. Bila je, u Makovim očima, mnogo mršavija nego u stvarnosti, i njene oči su bile pune života, i umela je da se smeje. Bilo je tu i nagoveštaja ljubavi, strastvene, strastvenije nego što je Hal mogao da razume.

Fasciniran, Hal dozvoli da Makove misli još više potisnu njegove sopstvene. Gotovo istog časa oseti kako Makova mentalna snaga struji njegovim žilama. Mentalna obzorja za tren zadrhtaše i povukoše za sobom sveukupnost tajni i čuda od kojih je svemir bio sačinjen. Hal/Mak je ubrzano disao, sav uzbuđen, trudeći se da ih dosegne i zadrži. Video je svemirske brodove kako lete na crnim krilima, ljude koji se bore, a zatim naiđoše sećanja na bol i Hal se povuče, grčeći se...

Dobro poznati osećaj posle mokraće koja mu plavi bedra vrati ga u stvarnost. Borio se neko vreme protiv toga, a onda se prepusti sudbini, zadrhtavši, osećajući kako napetost ističe iz njegovog tela.

"Oh, Hale!" Glas njegove majke bio je nestrpljiv. "Jesi li se opet uneredio?"

"Pusti me - nije mi ništa." Znao je da će se otkriti istina kad bude pregledala njegov veš, ali sve je bilo bolje od još jedne beznadežne rasprave. Njegova majka je sve probleme rešavala parčetom kolača ili komadom slatkiša. Hal se gotovo naceri kad oseti kako se ona rukom maša za džep svoga kaputa.

"Evo, sine. Pojedi ovaj komad čokolade. Ionako nisi imao vremena da doručkuješ."

"Hvala." Uzeo je ponuđenu čokoladu gotovo mehanički.

"Tvoj deda je, Hale, bio star i bolestan. Ne bih želela da se zbog toga mnogo uzbuđuješ..."

"Ne uzbuđujem se." Halov glas bio je žestok. "Baš me briga, uostalom!"

"Hale! Ne smeš tako da govoriš!"

"Ali to je istina. Ako je već bio star i bolestan, onda je bolje što je..."

"Dosta!"

Hal sleže ramenima kad oseti da mu je čokolada istrgnuta iz ruke, i nekoliko sekundi kasnije začu šuštanje koje mu je kazivalo da je njegova majka odmotala čokoladu. On se još dublje zavalio u meko sedište limuzine i zatvori oči.

Vozač ih, bez zadržavanja, odveze do zadnjih vrata velike šestougaone zgrade i parkira se ispred ulaza u privatni deo zgrade. Mnogo svetiljki je bilo upaljeno i u kući se osećalo komešanje, bez obzira na to što je bilo rano. Hal iziđe iz vozila i zastade, drhteći na prohladnom vetru, dok je njegova majka tihim glasom razgovarala s vozačem, čineći neke tajanstvene pripreme. Hal nije podnosio da bude u Upravnikovoj rezidenciji i, kad god je mogao, pokušavao je da izbegne da uđe u nju.

"Gospođo Farel." Jedan od ljudi koji su radili za njegovog dedu pojavio se na vratima. "Pre svega, dozvolite da vam izrazim svoje saučešće, u svoje lično ime i u ime ostalog osoblja."

"Hvala vam. Moj muž mi je rekao da..."

"Da. Bilo je brzo, neočekivano. Umro je u snu. Nije se mučio. Poslao sam telegram predsedniku Gou i očekujemo..."

Hal se trudio da ne sluša taj razgovor. Ušao je u kuću za odraslima, dozvolio da ga smeste u veliku naslonjaču i da ga veliki broj bezimernih ljudi posmatra s različitim stepenom ljubaznosti, dok je njegova majka otišla negde s drugim nekim ljudima. Niko mu nije zatražio da skine kaput i on zaključio da će ova poseta velikoj kući biti kratka. Majka mu se ubrzo vrati i kleče pored njegove naslonjače, gledajući ga umornim očima.

"Otac je našao nekoga ko će s tobom i s Betijom biti kod kuće i zato će te sad vratiti kući."

On klimanjem potvrdi da je čuo i ustade iz naslonjače i pođe ka vratima kroz koja je ušao; međutim, majka ga okrenu u suprotnom pravcu, prema glavnom ulazu, i on se veoma iznenadi primetivši da mu je sve to nekako veoma poznato. Poznato, a zastrašujuće. Dok je posmatrao mermerne stubove, u njemu se za trenutak javi neodređeno, ali snažno predosećanje zla.

Jedna vrata na zadnjem delu predvorja otvoriše se i njegova tetka Betija uđe s malim koferom u rukama. Za jedno desetogodišnje dete Halu je izgledala suviše visoka, i suviše samopouzdana. Kosa joj je bila zalizana i zategnuta, tako da je izgledala glatka kao led.

Prišla mu je dok su joj oči svetlele nekim gladnim sjajem, i on smesta odluči da ne želi da bude s njom.

"Zdravo, Betija." Hal je, sa zaprepašćenjem, slušao reči koje su dolazile iz njegovih sopstvenih usana - to je Mak govorio. On se odmače od Betije, izbegavajući svoju majku. Iza njega, jedna vrata se otvoriše i njegov otac uđe; svojom visokom figurom ispunjavao je cela vrata. Nije se videlo ništa u sobi iz koje je njegov otac došao, izuzev jednog stola na čijim je krajevima bilo tragova što su ih ostavile upaljene cigarete. Hal oseti kako mu bešika ponovo popušta. On zacvile i pojuri kroz velika glavna vrata, napolje u sivo jutro, i ugleda žuta kola svoga oca pri dnu stepeništa. Doletevši do njih, skoro onesvešćen, on uđe i, zalupivši vrata za sobom, sklopča se na zadnjem sedištu. Delovi vizija leteli su kroz njegovu svest dok je slušao kako se otac ukočeno izvinjava grupi bezimernih ljudi. Posle jednog minuta, njegov otac otvori vrata na kolima, pomože Betiji da uđe, a zatim i sam uđe i smesti se na prednje sedišta.

"Lepo si to izveo", procedi otac dok je pokretao motor. Oči su mu blede odbleskivale u retrovizoru. "Kakva predstava! Šta ti je to trebalo, glisto jedna?"

Hal je čutao dok mu se bešika bolno grčila i skupljala. On krišom, postrance, pogleda Betiju, očekujući da i ona doprinese njegovom poniženju; međutim, njeno je lice izražavalo samo saosećanje.

"Nećeš da govoriš, je l'?" Otac je govorio gotovo ne mičući usne. "Videćmo šta će biti pošto jedan dan provedeš u krevetu."

On pokuša da se usprotivi, da bude ironičan, ali ga porazi i sama pomisao na dan i noć u mračnoj sobi, s bezglavim prilikama koje krkljaju i s kojih se cedi krv. Pokrivši lice rukama, u trenutku kada oseti kako se Betijina ruka uvlači pod njegov kaput, više nije mogao da suzdrži jecaj. A onda se, odjednom, sav ukoči, osetivši kako mu osetljivi prsti podižu košulju, kako ga pipaju po stomaku, i kako se, zatim, spuštaju sve niže, ispod natopljenih, plastikom obavijenih gaća.

Osetio je za trenutak pritisak, i Betijina se ruka potom povuče, ostavljajući za sobom osećaj snage i sigurnosti. Hal se okrenu na sedištu i bez reči se zagleda u savršeni profil lica koje kao da je usnulo.

Zaspao je pre nego što su stigli kući.

16.

Čekajući doručak, Hal izvuče bilten s vestima iz faksmašine. Papir je bio toliko vlažan da mu se lepio za prste. Bio je pritisnuo dugme sa znakom ODRŽAVANJE pre nego što se setio da je radio-veza, kojom je to dugme bilo spojeno sa servisom za održavanje u kvaru, i da je poslednjih dana bilo gotovo nemoguće dobiti makar kakvu uslugu. Pažljivo noseći vlažni list papira on se vrati u kuhinju, stavi ga na sto i sede da ga pročita.

Izgledalo je da gotovo cela strana sadrži samo vesti o ratu i u vezi rata. Halu se činilo da su tokom svih osamnaest godina njegovog života vesti bile sve gore i gore, ali u poslednje vreme, pojavio se i neki novi pesimizam. Kada god bi išao u Centar na čas veronauke osećao je kako očajanje duva ulicom kao neki crni vetar.

Nije se moglo sakriti da se približava kraj šezdesetogodišnjem sukobu, i da je taj kraj trebalo da znači uništenje čovečanstva. Propagandna mašina Federacije još je funkcionisala - dabome, u negativnom smeru - tako da niko više nije znao koliko je još kolonija preostalo od nekadašnjih stotinu; najzad, tačan broj ionako više nije bio važan. Obični ljudi su mogli da pročitaju svoju

sudbinu u znacima koji su bili stari i dobro poznat još u doba Homera - bilo je manje hrane i bila je skupa, delova za opravku mašina je bilo malo ili ih uopšte nije bilo, ekstremisti svih vrsta su preko noći postajali popularni i sticali veliki broj istomišljenika. Kako su se izgledi za dug život smanjivali, natalitet je naglo rastao.

Hal nije voleo da prati ratne vesti. Zbog njih je njegovo osećanje da treba nešto hitno učiniti dobijalo nepodnošljive razmera; pa ipak, stalno je čitao biltene i gledao televizijske vesti. Imena nepoznatih planeta činila bi da u njegovoj svesti eksplodiraju svetlucavi komadići sećanja. Ponekad, ti komadići bi se slegli, da prikažu potpunu sliku nepoznatih predela - i uvek bi njegov osećaj sve veće žurbe rastao sve dok mu se ne bi učinilo da će mu lobanja prsnuti od pritiska. Uprkos svemu, suština onoga što se od njega očekivalo da uradi ostajala je skrivena. Osećao je da ga nešto potiče da ode u rat, ali je bio odbijen iz mnogo razloga, između ostalog i stoga što nije dobro video i što nije imao dovoljnu težinu za svoju visinu od preko sto osamdeset centimetara.

U početku, izgledalo je kao da je našao ono što je tražio na časovima veronauke, naročito kad je otkrio da se ispod naglašene, spoljašnje sigurnosti njegovih učitelja kriju sumnje i strah. Hal je znao da je njegova duša besmrtna, ali nije bio u stanju da stvori teologiju koja bi potvrđivala njegovu veru, tako da je, najzad, i odsustvo straha od smrti u njemu - bilo kao apstraktnog pojma, bilo kao stvarne činjenice, uopšte ili posebne - dovelo do toga da su i drugi studenti i učitelji na času veronauke počeli da ga izbegavaju. ("Ti si emocionalni bogalj", rekao mu je jednom jedan flegmatični sveštenik rumenih obraza, dok su mu se oči ledile od gađenja. "Razlog zbog kojeg se ne bojiš smrti u tome je što nikada nisi ni bio živ.")

Sređujući svoje lutajuće misli, Hal se usredsredi na novi broj biltena. Glavna vest bila je o tome da je još jedan grad uništen - već treći za godinu dana. Kako su se granice Federacije pomerale i smanjivale, smatralo se da je dovoljno samo pojačati polje neutronske plazme, kroz koju nijedan nuklearni uređaj nije mogao da prođe a da ne dođe do spontane eksplozije. Ali bilo je očigledno da su Pitsikani ipak dokonali kako da probiju odbranu - prema jednoj teoriji, njihovi poslednji modeli bombi-roboti bili su, u stvari, svemirske fabrike koje su same prerađivale rudu, stvarajući prve zalihe fisionog materijala upravo u trenutku kada su stizale do cilja. Federacija je zbog toga morala da pristupi fizičkom presretanju - njena flota bila je vična tome - ali još nedovoljno efikasna da bi sprečila neprijateljske brodove da pre uništenja ispale čitave rojeve raketa ogromne udarne snage.

Druga vest govorila je o tome da je general Malan bio na prečac smenjen s položaja glavnog rukovodioca Projekta Razgovor, na kojem je radilo pola miliona ljudi i čiji se godišnji budžet izražavao milijardama. Malan je bio poslednji od velikog broja ljudi koji su radili na jednom od najneproduktivnijih projekata u vezi s ratom - na projektu kojem je bio cilj da se bar jedna jedina misao razmeni sa Pitsikanima. Tahionske emisije nezemljana bile su stalno praćene i njihov jezik je već davno bio dešifrovan i proučen. Duž granica Federacije bilo je postavljeno bezbroj odašiljača, koji su slali poruke duboko u teritoriju nezemljana, ali nikakav odgovor, bilo koje vrste, nikada nije stigao. U ovoj završnoj fazi rata, smatralo se, uspostavljanje bilo kakvog kontakta bilo bi vrlo značajno - ali neprijatelj je ostao zagonetan i nem.

Ispitivanje zarobljenika bilo je nemoguće zato što Pitsikani, držeći se svoje krvožedne etike zbog koje su uništavali zarobljene ljude, uključujući i decu u kolevcima, nisu dozvoljavali da budu živi zarobljeni. Veliki deo budžeta Projekta Razgovor bio je utrošen na pronalaženje načina da se uhvate živi Pitsikani, ali nijedan od oprobanih postupaka nije dao nikakve rezultate. Nekoliko nezemljana, na kojima nije bilo nikakvih tragova povrede, bilo je uhvaćeno - ali su oni bili isto onoliko mrtvi koliko i svi drugi - očigledno, njihov izvanredno razvijeni nervni sistem omogućavao im je da umru po želji. Kao da im njihov mentalitet nije dozvoljavao ni da razmotre ideju o tome da bi Čovek i Pitsikan mogli živeti jedan pored drugog. Kada god bi se pripadnici dveju kultura sreli, jedni ili drugi umirali bi u roku od nekoliko sekundi.

Hal je upravo okretao novu stranicu biltena, kada ga neugodna praznina u stomaku podseti da je doručak kasnio više nego obično. On priđe frižideru i

pogleda šta ima u njemu - nije bilo ničega što bi se moglo jesti bez pripremanja. Žaleći za vremenom kada je bilo moguće imati posluhu u kući, i poželevši da je barem Betija na raspustu, izvesno je vreme tumarao po kuhinji. Jednom ili dva puta pade mu na pamet da bi mogao i sam da spremi nešto, ali njegova duboko usađena odvratnost prema svim oblicima rada naterala ga da tako nešto odmah zaboravi.

Na kraju, otišao je do stepeništa i pozvao majku. Nije bilo odgovora. Pogledavši s mrštenjem na svoj sat, vide da je jutro već odavno minulo, i, trenutak potom, ustrča uz stepenice. Njegove dugačke noge na nesigurnim zglobovima stupale su tek na svaki četvrti stepenik. Otvorivši vrata njene zamračene sobe zadržao se na pragu i sumnjičavo omirisa vazduh, dok mu se jedna neverovatna pomisao lagano probijala u svest. Pošto mu se oči privikoše na polumrak, on opazi ruke svoje majke, bele na tamnoj pozadini prekrivača. Prišavši krevetu, on ugleda plastičnu bočicu sa sedativima na podu. On je podiže, pogodivši, po težini, da je prazna.

"Majko?" Upalio je svetlost i klekao pored kreveta. "Lisa?"

"Hale..." Njen glas kao da je dolazio iz daljine. "Pusti me da spavam, Hale."

"Ne mogu te pustiti da umreš."

Njene oči se okrenuše prema njemu, ali bile su to beživotne oči, napojene drogom. "Da umrem? Zašto ne bi nešto učinio za... Bar jednom u svom... Ona naglo prestade da se bori i zatvori oči.

Hal konačno ustade. "Pozvaću oca."

"Tvoj otac je..." Njeno bezizrazno, nekada lepo a sada u salo utopljeno lice kao da je poprimilo neki emocionalni izraz. "Tvoj otac nije..."

"Kaži mi, Lisa."

Čekao je, pritiskajući svoju zgrčenu šaku na usta, ali ona ga je već napustila. On dodirnu njeno čelo. Bilo je orošeno znojem i hladno. Podigavši za trenutak slušalicu telefona, on zastade, a onda je ponovo spusti i iziđe iz sobe. U svojoj spavaćoj sobi ponovo uze slušalicu i okrenu očev broj u bazi, ali je spusti pre nego što veza bi uspostavljena. Da je pusti da umre? Po njenoj sopstvenkoj želji? Ne bi više bilo beskonačnih svađa između nje i oca; ne bi više bilo uzajamnog uništavanja, kao dva reptila, obavijena jedan oko drugog, koji razdiru jedan drugog, zagledani jedno u drugo čudnim, bezizraznim očima; ne bi više bilo popodneva provedenah u samounakažavajućoj proždrljivosti iza zatvorenih prozora, gorkih noći u kojima njegov otac šapuće, govoreći joj da bi trebalo da mu bude zahvalna što nije jurio za drugim ženama...

Hal sede za svoj radni sto, otvori fasciklu i zagleda se u kartice ispunjene njegovim unazad iskošenim rukopisom. U fascikli su bile beleške za knjigu koju je počeo da piše pre nekoliko meseci, pošto je prekinuo studije na univerzitetu. ČUDO NADAHNUĆA - bio je to njen radni naslov - imala je dvostruku ulogu u njegovom životu. Pišući je, osećao je da se, u najvećoj mogućoj meri, približio bolno neuhvatljivoj misiji koja mu je bila poverena - a njena prodaja bi mu omogućila da stekne finansijsku nezavisnost bez koje nije mogao da pobjegne od svog oca.

U potpunoj tišini kuće, gotovo neprimetno strujanje vazduha delovalo je kao fijuk vetra u njegovim ušima; kao udarci talasa o obalu, a reči na karticama bile su kao nezemaljski simboli, bez ikakvog značenja. On duboko, drhtavo uzdahnu i usredsredi se na kartice, potiskujući sećanje na njenu crnu kosu koja je vijorila na vetru. U njegovim rukama kartice su se brzo pomerale, menjajući mesta.

Vilijam Blejk, 1757-1827, engleski pesnik i umetnik. Jedna od njegovih poslednjih rečenica - dok je ležao na samrti - bila je da njegova poezija beše dar s one strane; čak je i u svojim poslednjim trenucima posezao za papirom i pisaljkom - a kada je njegova žena po ko zna koji put naređivala da se odmori, on joj je uzvraćao, uzvikujući: "Ali, to nije moje, to nije moje."

Džon Kits, 1795-1821, engleski liričar - priznao je da je do svog opisa Apolona u trećoj knjizi Hiperiona došao slučajno, kao posredstvom neke magije - "kao da mi je bio poklonjen" - i da nije ni sam bio u stanju da shvati lepotu

tog izraza sve dok ga nije video napisanog na papiru - i da je i sam bio iznenađen, budući da mu je taj opis izgledao kao delo neke sasvim druge osobe.

Viktor Elkan, 2142-2238, pisac i matematičar s Marsa - izjavio je o svom tahionskom načinu transformacija: "Matematički deo nije moj. Ne pripada nijednom drugom čoveku, ali ipak, ne mogu da kažem ni da je moj. Brojevi su se, jednostavno, pojavili ispred mojih očnih kapaka i ja sam ih u žurbi zapisao. Kad sam završio, bio sam umoran i obliven znojem - ali ne od stvarnog kreativnog rada, već od straha da će se ti simboli izgubiti pre nego što budem u stanju da ih zapišem."

Za dalji istraživački rad: Robert Luis Stivenson i njegovi 'patuljci'; tvrdio je da su oni stvarali za njega... Mocart: "U svojoj svesti ne znam koji deo sledi prethodnim, ali ih sve čujem, tako reći, odjednom... Delgadovo trenutno poimanje skulpture svetlosti.

Čitav sat prođe pre nego što Hal odloži kartice i uvuče list papira u pisaću mašinu. Velika istina do koje je očekivao da će doći na osnovu svog istraživanja izgledala mu je bliža nego ikad. Mogao je da oseti njenu blizinu, njenu veličinu - kao veliki izvor svetlosti koji će se svakog časa pojaviti. Njegovi prsti su lebdeli nad tasterima pisaće mašine dok je ogromna, preorgazmička napetost rasla u njemu, dok je njegovo disanje postojalo sve brže i pliće, a srce počelo neravnomerno da bije. Posmatrao je, fasciniran, kako mu se prsti spuštaju na tastere.

"Melisa?" Glas njegovog oca eksplodirao je kao granata.

Hal čak nije ni čuo kada je njegov otac ušao u kuću. On skoči na noge, obamro od žaljenja, dok se njegova unutrašnja ozarenost polako gasila. Čuo je kako iza njega jedna stolica pada i nekoliko trenutaka docnije, kako se vrata spavaće sobe otvaraju. Džervis Farel uđe: njegovo tamnoputo lice bilo je gotovo sasvim crno na mestima na kojima ni najbrižljivije brijanje nije moglo da ukloni ostatke oštre brade. Njegov se pogled za trenutak zadrža na Halu, a zatim skrenu na drugu stranu.

"Gde ti je majka?"

"U krevetu", odvrati Hal ukočeno. On pokuša da doda još nešto, ali ne uspe da nađe prave reči; i pre nego što išta reče, njegov je otac već otišao, zgrčenih usana na kojima se mogla videti nema psovka. Malo potom, vrata se ponovo otvoriše, ali ovoga puta, ušavši u sobu, njegov otac odmah priđe radnom stolu. Hal je s čuđenjem primetio da su beonjače njegovih očiju, zbog suza nakupljenih u njima, postale skoro prozirne.

"Mrtva je. Tvoja majka je mrtva."

"Tata, ja..." Hal se trudio da izusti reči koje je želeo da kaže, ali njegovo grlo nije htelo da saraduje. Kao i uvek kad se zbog ličnog kontakta s nekim osećao ugroženim, potpuna zbrka potisnu njegovu moć razmišljanja; a onda organski ventili popustiše i koža na njegovom licu poče da se zagreva. Pokušavao je da suzbije toplu plimu koja je nadolazila, ali je njegovo lice za samo nekoliko sekundi bilo u plamenu, pulsirajući bolno.

"Šta do...?" Otac mu se sasvim približi. "Ti znaš?"

"Tata, ja sam hteo... ja..."

"Zašto nisi preduzeo nešto? Zašto me nisi pozvao? Mene, ili bilo koga drugoga? Bilo koga?" Farel pođe brzo ka vratima, ali se naglo zaustavi i okrenu. "Ti, beskorisno kopile", dobaci mu, gledajući ga, s gađenjem, pravo u oči, i iziđe zatvarajući vrata za sobom.

"Ona je želela da umre", viknu Hal za njim, potresen detinjastim zvukom svog sopstvenog glasa, ali nemoćan da ga kontroliše, dok su mu se reči otkidale sa usana. "Želela je da pobjegne od tebe."

Usledio je dug period tišine i Hal pomisli da je njegov otac sišao niz stepenice. A onda, odjednom primeti da se vrata ponovo otvaraju, centimetar po centimetar, i instinktivno se povuče. Lice Džervisa Farela se pojavi u otvoru; mišići oko njegovih usana bili su beli od napetosti - kao kod pilota kome se, kad pravi zaokret pod pritiskom od nekoliko zemljinih teža, lice izduži u grozan samrtnički izraz.

"Ti si to znao", reči su se otkidale kao metalne šipke koje se lome pod pritiskom, "i pre nego što je umrla."

Otac mu je prilazio udrvenjenim koracima, ispruženih ruku, s prstima povijenim poput kandži. Hal se osvrnuo oko sebe, tražeći spas, ali ga nije nalazio - bio je sateran u ugao. Skupivši se za časak on se, u očajanju, stenjući, baci na priliku koja mu se približavala, mašući dugačkim rukama. Njegov otac nije ni trepnuo, pod udarcima kojima ga Hal zasuo. Jednom rukom on dohvati revere Halovog kaputa, dok drugom zamahnu ka njegovom licu, započinjući niz odmerenih, gotovo ritualnih udaraca, kojima kao da je nastojao da opere svoj greh i da se oslobodi krivice.

Činilo se da je čitava večnost prošla pre nego što je Hal bio u stanju da pobegne - da se onesvesti.

17.

Do prvog direktnog napada na Mnemozinu došlo je godinu dana posle Lisine smrti.

Brod od milion tona pojavio se iz dubine svemira s neverovatnom brzinom koja je bila trideset hiljada puta veća od brzine svetlosti - dva puta većom brzinom od one koju su brodovi Federacije ikada uspeli da dostignu. Tahionski radari na planeti uspeli su da ga otkriju kada je od planete bio udaljen tek punih deset svetlosnih godina. U normalnim uslovima to bi bilo dovoljno, ali strahovita, zastrašujuća brzina neprijateljskog broda značila je da će u orbitu planete stići za samo dvadeset i osam minuta.

Brod je predstavljao novinu u strategiji Pitsikana - ali ipak, ljudi koji su rukovodili translunarnim sistemom odbrane bili su u stanju da odmah izvedu nekoliko zaključaka. Njegov pravac leta - stotinu osamdeset stepeni u odnosu na položaj Pitsike - pokazivao je da je Federacija već sasvim okružena; njegova začuđujuća brzina, koju je bilo moguće postići samo pod uslovom da je brod krenuo sa daljine od nekoliko stotina svetlosnih godina, pokazivala je i da je energetska polje u kojem se brod nalazio nešto sasvim novo u tehnologiji gradnje svemirskih brodova. Tolika brzina je, istovremeno, pokazivala da je brod ili na automatski pogon ili da mu je posada sastavljena od samoubica - masa koja dostigne brzinu trideset hiljada puta veću od brzine svetlosti ne može dovoljno da uspori da bi postigla galaktičku brzinu koja bi joj omogućila spuštanje u bazu.

Na kraju, brzina od gotovo tri svetlosne godine u minutu pokazivala je i to da Pitsikani neće biti u stanju da se koriste nijednim poznatim oružjem - što je moralo značiti da je sam brod bio oružje. Provera na računaru potvrdila je da će neprijateljski brod preseći orbitu Ceruleje baš u trenutku kada se i sama planeta nađe na tom mestu - nikakvo drugo oružje neće biti potrebno. Sudar između milion tona materije i planete, ili samo jednog dela meseca, ili pak, i sam prolazak kroz atmosferu brzinom trideset hiljada puta većom od brzine svetlosti, bili bi dovoljni da se znatna količina mase broda pretvori u energiju - sasvim dovoljno za uništenje svih šest planeta Cerulejinog sistema.

Samo je nekoliko svetova u Federaciji imalo mogućnosti da preživi jedan ovakav napad. Ceruleja je preživela zato što je, u kratkom vremenskom razdoblju koji joj je stajao na raspolaganju, bila u stanju da na putanju neprijateljskog broda postavi više od osam hiljada nuklearnih bombi, stvorivši na taj način gasovitu barijeru mnogo gušću od međuzvezdanog prostora kroz koji je brod išao. Tarući se i goreći, neprijateljski brod je nastavio da juri još čitave dve svetlosne godine, pre nego što su mu pogonski motori otkazali. Pokušaj da iz tahionske pređe u relativističku brzinu završio se njegovim nestajanjem u dalekoj prošlosti galaksije.

Na samoj Ceruleji, civilno stanovništvo nije imalo pojma šta se događa - lenjoj svetlosti biće potrebno više od dve godine da na nebu obeleži put smrti nezemaljskog broda - iako je u vojnoj bazi u gradu bilo mnogo grozničave aktivnosti dok su razni stručnjaci proučavali implikacije svega što se desilo. Postojale su dve mogućnosti, od kojih nijedna nije bila prijatna za razmišljanje. Ili su Pitsikani otkrili da je Ceruleja postala centar sa kojeg se upravljalo vođenjem rata, ili je, pak, Ceruleja bila slučajno izabrana - kao najgora mogućnost, sa stanovišta čovečanstva - da se na njoj isproba najnovije

oružje. Druga mogućnost nije bila ništa manje zastrašujuća od prve, jer sama činjenica da je preživela jasno je svedočila da je Ceruleja bala od vitalnog značaja za Federaciju.

Hal je prvi put shvatio da se nešto strašno dešava kada je čuo svog oca kako se usred noći diže i odlazi u bazu. Pridigavši se na lakat, upalio je svetlo i prineo budilnik sasvim blizu očiju, kako bi mogao da vidi koliko je sati. Bilo je tek nešto posle tri. On se spusti na leđa, potpuno budan, osluškujući ravnomerno udaranje mora o litice ispod vile. Naočare su mu bile na stočiću na drugom kraju sobe, i pošto nije bilo ničega što bi pozeleo da čita, on nastavi da luta u mislima. U samom Centru, kao i u mnogim zaseocima duž obale, ljudi, žene i deca spavali su, puštajući da brodovi njihovih snova plove po staklastoj, tamnoj plimi noći, ne obraćajući pažnju na talase što su odmeravali dužinu njihovih života. Bio je svestan velike zagonetke - kako to da kratkoća ljudskog života ne primorava čoveka na neprestano, grozničavo delanje. Spremnost čovekova da se rado prepusti snu - smrti svakodnevnog života - bila je jedan od najboljih pokazatelja besmrtnosti koju je Hal mogao da zamisli. Ali ako je čovekov duh bio besmrtan, čemu to kratkotrajno svetlucanje fizičkog bivstvovanja?

Stotinu godina života, deset godina, jedna godina - u poređenju s večnošću koja sledi, nije predstavljalo nikakvu razliku; a ipak, osećao je bol pri samoj pomisli da se pitsikanski ratnici približavaju Mnemozini, sejući smrt među muškarcima, ženama, među decom. Da li, možda, neki vid fizičkog života prevazilazi sve ostalo? Možda evolucija? Protiventropijski nagon ka sve višim i višim oblicima organizacije koji vodi ka... vodi ka... Halovo disanje se ubrza, srce mu stade potmulo udarati dok mu je um pokušavao da shvati pojmove koji će na neki način opravdati sav njegov život.

Hal Farel zatvori oči.

Predivni energetske pupoljci rasvetavaju se i šire dok se, u pozadini, sam svemir okreće, drhti i vrti u hiljadama boja od kojih tek jedan puni delić pripada vidljivom spektru. A materinska masa lebdi svuda unaokolo, ogromna, zastrašujuća, večna...

U središtu je jedinka koja blista kao sunce, super-egon u kome se hiljadu lica neprestano spaja i razdvaja. Misli, kristalno jasne i dijamantno oštne, kao blesak munje, pojavljuju se na površini složenog uma.

Može se desiti da izgubimo glavni instrument.

To se ne sme dozvoliti.

Tavernor ovoga trena mora biti prebačen na nivo više svesti.

Prerano je - još pet godina je potrebno da bi se obezbedila odgovarajuća fizička kompatibilnost.

Nemamo dovoljno vremena. Moramo da delamo sada.

Slažemo se. Odmah.

Energetski cvetovi nastavljaju da svetlucaju, da se otvaraju i da blede, a mlazevi protona, kolajuć kroz elektromagnetske talase galaksije, boje prostor oko sebe milionima bezimnih boja.

I Mak Tavernor otvori oči.

18.

Tavernor odbaci čaršave i ustade iz kreveta.

Uzevši naočare sa stočića i stavivši ih, Tavernor se približi velikom ogledalu u sobi. Znao je tačno kako izgleda - Halovo sećanje bilo je istovremeno i njegovo sećanje - a ipak je osećao potrebu da proceni telo u kojem se našao i da, možda, usaglasi telo i duh. Ogledalo je pokazivalo visoku figuru uskih ramena, retke kose i izduženog, nervoznog lica. Prsa su mu bila neznatno uvučena, a udovi s vrlo malo mišićavog tkiva; laktovi i kolena su ličili na čvorove na konopcu.

Kako je odraz u ogledalu žmirkao i pokretao ruke, kao odgovor na njegove sopstvene radnje, Tavernor se oseti beznačajnim i neodraslim. Šta bi ovog časa mogao da uradi?

Dvadeset je godina prošlo od njegove 'smrti', Dvadeset godina! Toliko je vremena prošlo, a bilo je toliko toga što je trebalo uraditi. On shvati, iako sa zakašnjenjem, da nije u potpunosti razumeo suštinu naloga super-egona. Mislio je da će njegova celokupna ličnost, na neki način, biti u trenu premeštena - ako ne u mozak novorođenog deteta, a ono, bar, u mozak Hala kad je ovaj bio dete.

Ali možda je bilo potrebno sačekati da se mozak razvije, dok centralni i periferni nervni sistem ne postanu dovoljno složeni? Uostalom, ionako nije bilo ničega što bi jedno dete moglo učiniti. Kad je već kod toga - šta bi i mladić od devetnaest godina mogao učiniti? Kako da ubedi prezauzete generale Glavnog operativnog štaba da je njihova jedina, iako gotovo beznadežna nada da ipak pobeđe Pitsikane, bila u tome da se odreknu brodova-leptira? Kako da ih ubedi da gotovo nestvarne čeljusti međuzvezdanih brodova za svoje pogonsko gorivo troše besmrtne duše čovečanstva?

On odjednom oseti kako mu kolena klecaju i sede na krevet nastojeći da umiri drhtanje svojih udova. Kao egon, on je pojmove i doživljaje na nivou egona prihvatio s intelektualnim, hladnim divljenjem; ali u telu nedoraslog dečaka to znanje gotovo da je prevazilazilo njegove mogućnosti poimanja. Sve je to bilo tako... ogromno. On ispruži ruke i snagom volje pokuša da primora svoje prste da se smire. Međutim, nervozno drhtanje se nastavljalo, i on polako počeo da shvata da će ovladavanje ovim nervoznim, krhkim i nepouzdanim telom biti vrlo težak, a možda i nemoguć zadatak.

U svom ranijem životu je ponekad, doduše vrlo retko, razmišljao o tome kako je imao sreće da poseduje snažno, zdravo telo sa živcima na koje se mogao osloniti; sada je, međutim, shvatao da nikad nije dovoljno uvažavao teškoće ljudi koji nisu bili obdareni kao što je on bio. Ali da li je i ova nekontrolisana uzmahanost bila normalna? On poseže za Halovim detinjstvom, pređe, kao reflektorom, preko niza groznih scena i napokon dođe do odgovora. Užasni haos u njegovom nervnom sistemu se sve više razbuktavao dok je posmatrao, u ogledalu Halovih uspomena, ličnosti koje su uobličavale njegov karakter. Džervis Farel - hladna, zastrašujuća figura oca koji svoj bes iskaljuje precizno odmerenim dozama. Lisa, koja je drugome prepustila kontrolu nad samom sobom, koja se uništavala jelom, koja je prepustila da se njen plamen uguši i ugasi. Betija, stara dvadeset i...

Pomisao na Betiju učini da počne da se smiruje. Halovo sećanje mu je reklo da ona živi na univerzitetu u Ceruliji, radeći na postdiplomskom istraživanju iz psihologije. Izrasla je u visoku, savršenu lepoticu s očima koje su gledale pravo i ispitivački, i koje su Hala uvek činile nervoznim. Ponekad je, ipak, pokazivala znakove one Betije iz detinjstva - male princeze iz bajke, čiji su prsti imali magičnu moć isceljenja i čije su oči bile upravljene put dalekih obzorja - i u tim trenucima Hal je prema njoj osećao stidljivu i beznadežnu ljubav. Tavernorove sopstvene uspomene u kojima je video Betiju dok je bila još mlađa pojačavale su Halov utisak da je reč o osobi za koju nisu važili uobičajeni zakoni ljudske prirode i ljudskog ponašanja. Ako je ikome smeo da se poveri, to je bila upravo Betija.

Postepeno, Tavernoru pođe za rukom da svoje živce stavi pod kontrolu. Ugasivši svetlo, leže na krevet i stade posmatrati nisku dragulja na noćnom nebu Mnemozine sve dok ga san ne savlada.

Otvorivši oči pri jutarnjoj svetlosti, Tavernor dožive jedan užasan trenutak potpune pometenosti. Nejasne pojedinosti na tavanici podsetiše ga da su mu sada potrebne naočare - i stavivši ih, sve odjednom dođe na svoje mesto. On odmah ustade i ode u kupatilo. Izgledalo je da osim njega nema nikoga u kući - očigledno je bilo da je nešto vrlo značajno zadržalo Farel u bazi čitave noći.

Dok se umivao, ponovo je s interesovanjem posmatrao sebe u ogledalu, fasciniran kontrastom između tela koje je sada posedovao i onoga u kojem je bio pre samo nekoliko časova - dakako, po subjektivnom vremenu. Doživljaji na nivou egona izgledali su mu vanvremenski, što je moglo značiti da su se odigrali u mikrosekundama, i da je njegovih devetnaest godina provedenih u Halovoj podsvesti prošlo kao san. On ispravi ramena i počeo s kontrolisanim joga disanjem, koje je trebalo da mu poveća kapacitet pluća i, vremenom, dovede do regulacije nerava.

Dok se oblačio, jedan napad slabosti učini da gotovo izgubi svest; to ga je držalo u uzbuđenju sve dok nije shvatio da je njegovo novo telo gladno. Sišavši u kuhinju, stavi nekoliko sintjaja i kvaskavica u tiganj; i dok su se ovi pržili, on ode do faksmašine da bi uzeo najnoviji bilten s vestima. Papir je opet bio vlažan i lepljiv. On ga zgužva i baci, a onda otvori mašinu i posle kratkotrajnog proučavanja podesi količinu pare za razvijanje. Minut kasnije, ponovo okrenu broj za bilten. Papir je ovog puta bio čist i suv, i on ga odnese u kuhinju baš u trenutku kada se lampica na kontrolnoj tablici tiganja upali, pokazujući da je hrana spremna.

Tavernoru je bilo teško da guta visokoproteinsku hranu, čak i uz obilate količine mleka - Hal je živeo uglavnom od cerealijske - ali, ipak, nije odustajao. Privevši doručak kraju oseti mučninu u stomaku, i jedva mu pođe za rukom da je otkloni pomoću nekoliko minuta pranajame, podešavajući disanje prema neodgovarajućem respiratornom sistemu koji je nasledio od Hala. Ovo telo neće nikada biti onako snažno i otporno kakvo je bilo ono drugo, ali on ipak odluči da mu poklanja isto onoliko pažnje koliko i svakoj drugoj neefikasnoj mašini.

Upravo je stavljao upotrebljeni tanjir i šolju u aparat za odstranjivanje, kad neka kola prodoše pored kuhinjskog prozora. Nekoliko minuta kasnije Džervis Farel uđe u kuhinju. Oči su mu bile naduvane, a brada crna i neobrijana. Tavernor ga je posmatrao s interesovanjem, čudeći se samom sebi zbog odsustva mržnje ili ma kakve druge emocije prema njemu. Jedan jedini pogled na večnost mnogo šta je izmenio u njemu.

"Skuvaj mi malo kafe." Farelov pogled letimično prelete preko Tavernora.

"Svakako." Tavernor uključi mašinu za kafu, a Farel sede za sto. "Teška noć?"

Farel je posmatrao bilten. "Zar je faksmašina opravljena?"

"Pa... jeste."

"Isuse! Eto vidiš." Govorio je s ogorčenjem. "Sad vrše popravke!"

"A zašto sada ne bi vršili popravke?" Tavernor je osećao neku nelagodnost.

"Požuri s tom kafom."

"Šta ima novo na frontu?"

Farel podiže oči, iznenađen pitanjem i, na neki čudan način, zahvalan.

"Najzad si se probudio, da vidiš da je rat svuda oko tebe, zar ne?"

Pretpostavljam da planiraš da napadneš Pitsikane Starim i Novim Zavetom."

"Znači da su došli u ovaj deo svemira?"

Farel za trenutak oklevaše, a onda sleže ramenima. "Situacija vam je, generale, takva da izgleda da smo opkoljeni."

"Izgleda?" Tavernorovo telo poče nekontrolisano da se trese, pri pomisli da je, možda, ipak zakasnio.

"To je, doduše, vojna tajna, ali... Prošle nedelje su pokušali da nas pogode jednim od onih njihovih velikih brodova. Išao je brzinom trideset hiljada puta većom od brzine svetlosti, tako da smo upotrebili gotovo sve zalihe translunarnog naoružanja da ga zaustavimo." Farel se zavalio u stolici i ironično nasmeja.

"A kako vi vidite situaciju, generale?"

Tavernor je bio suviše šokiran, da bi uočio sarkazam.

"Znali su da je naš Glavni operativni štab ovde - a ako i nisu, mi smo im to upravo oglasili."

"Vrlo dobro." Farel pogleda Tavernora pogledom koji gotovo da je bio prijateljski, ali čuđenje u njegovim očima postade za još jednu nijansu izraženije. "A koji je sledeći potez?"

"Evakuacija. Svih i svakoga. Povlačenje na matične zvezde."

"To zahteva mnogo vremena, a postoji i jedan faktor koji komplikuje stvar. Pitsikani su postigli veliki napredak u prikupljanju tahionskih emisija, mada smo, ipak, uspeli da otkrijemo njihovo prisustvo svuda oko Mnemozine. Te čestice su već utrošile najveći deo svoje energije, tako da im se brzina približava beskonačnosti, zbog čega i nismo sasvim sigurni; ali, ipak, vrlo je verovatno da se pitsikanski brodovi nalaze svuda oko nas. Naše tri flote krenule su s fronta u ovom pravcu, ali biće im potrebno bar šest dana da stignu i zato, ako su Pitsikani već ovde..." Farel je odjednom izgledao premoren; kao da je već bio izgubio želju da se igra oca i sina.

"A zašto mi ne bismo krenuli, odavde, da ih potražimo?" Tavernor je sipao kafu u šolju i stavio je na sto.

"Ne znamo gde da ih tražimo. Na toliko velikim razdaljinama jedini način gledanja koji ima smisla jeste uz pomoć tahiona; a ako su Pitsikani naučili kako da skrivaju emisije tahiona, ili ako su u stanju da neutrališu tahione koje emituju naši tahionski radari..."

Tavernor je bio zaprepašćen, kako onim što je Farel govorio, tako i onim što su njegove reči podrazumevale. "Čini mi se", reče on polako, "da je Glavni operativni štab umoran - i preplašen."

"To ti tako misliš, junačino." Farel skrnu kašu i odgurnu šolju sa gađenjem.

Tavernor htjede da odgovori, ali oseti kako mu obrazi plamte - nasledstvo od Hala koji ga je, nekom uvrnutom biološkom logikom, stavljao u neravnopravan položaj. A kada je pokušao da kontroliše priliiv krvi u lice, stanje se još više pogorša.

On istrča iz kuhinje praćen Farelovim smehom, i pohita do telefona u svojoj spavaćoj sobi. Halovo sećanje sadržalo je i broj telefona Univerziteta Ceruleje i on ga brzo okrenu, dok mu se lice hladilo. Pošto je veza bila nekoliko puta prebacivana, neki ženski glas iz Odeljenja za psihoistoriju ga obavesti da dr Betija Grenobl nije na Univerzitetu i da je može potražiti u biblioteci u Centru. Tavernor nije znao broj biblioteke, i kada ga je napokon našao već je uspeo i da se smiri.

"Betija Grenobl na telefonu." Glas joj je zvučao hladno i pomalo nestrpljivo.

"Halo, Betija." Za trenutak Tavernor nije znao šta da kaže, jer se setio da je glas odrasle osobe s druge strane žice glas devojčice koja je spavala u krevetu u sobi u kojoj je i on, po vlastitoj računici, bio još koliko juče.

"Halo, ovde je... Hal."

"Oh, Hale." Nestrpljenje u njenom glasu se pojača. "Šta si hteo?"

"Moram da govorim s tobom. Važno je."

Duga pauza. "Ne može da čeka do sutra?"

"Ne."

"Dobro. O čemu?"

"Ne preko telefona." Tavernor se trudio da mu glas zvuči smireno. "Želeo bih da te vidim."

Betija glasno uzdahnu. "U redu, Hale. Vraćam se na Univerzitet posle ručka. Dođi u biblioteku u dva, tako da možemo da razgovaramo u kolima na putu do Univerziteta. Važi?"

"Odlično."

Veza se prekinu pre nego što je imao vremena da bilo šta drugo kaže. Sišavši niz stepenice, zateče Farel izduženog u fotelji u dnevnoj sobi, poluzaspalog, s bocom džina na stočiću pored stolice.

Tavernor se nakašlja. "Hoće li ti biti potrebna kola danas posle podne?"

"Zašto pitaš?"

"Hteo bih da ih koristim."

"Samo izvoli", složi se Farel nemarno. "Ako ti je volja, možeš i da ih pretvoriš u olupinu." Njegove oči su imale teški, nostalgичni izraz, kao da gledaju u prošlost, ili u budućnost koje neće biti.

Dan je bio svetao, ali nekako turoban. Predmeti i zgrade kao da su se presijavali nekom svojom unutrašnjom svetlošću, dok je vazduh bio uznemiren, bacajući se čas tamo, čas amo. Beli tragovi oblaka na nebu ukazivali su da na velikim visinama duvaju snažni i brzi vetrovi.

Tavernor je vozio pažljivo, sa spuštenim krovom, dozvolivši svojim čulima da upijaju sve što mogu. Uprkos činjenici da su njegove nove oči bile slabije, video je Mnemozinu na način na koji je nikada ranije nije video. Čula njegovog novog tela bila su manje-više ista kao i ona ranije, ali je, ipak, postojala mogućnost da njihove signale tumači na neznatno drugačiji način. Naročito primetna bila je razlika u tome kako određene boje - zelena boja trave ili ledenoplava boja neba odslikanog u prozoru - izazivaju na prvi pogled nepovezane

emocije i slike iz sećanja. Razlika je bila u tome, shvatio je, što su te signale tumačili mehaničar i pesnik.

Približavajući se Centru, primetio je da se stari deo grada, za proteklih dvadeset godina, gotovo ni o čemu nije izmenio, dok se vojna baza proširila na sve strane. Njena dvostruka ograda bila je vidljiva na nekoliko mesta pored obalskog puta, mnogo pre nego što je stigao do grada. Bezimene zgrade iza ograde odbleskivale su elektrostatičkom svetlošću novog - dok su, istovremeno, imale izgled starih i oronulih zgrada. Tavernor pretpostavi da je i za taj uvid imao da zahvali svojim novim čulima.

Stigao je do biblioteke tačno u dva, baš kada je Betija silazila niz stepenice, i dovezao kola do ivičnjaka. Pogledala ga je sa jedva приметnim smeškom, u kojem mu na časak pođe za rukom da je vidi onakvu kakva je bila kao dete. Obratila mu se sigurnim, melodičnim glasom.

"Pazi, Hale, pa ti si stvarno stigao na vreme? Šta je to s tobom, da nisi možda bolestan?"

Tavernor odmahnu glavom. Počeo je da otkriva da posedovati celokupna Halova sećanja nije isto što i znati sve o njemu. U sećanjima, na primer, nije bilo saznanja o Halovoj uobičajenoj netačnosti, dok je iz Betijinog stava bilo jasno da ona misli da je nepouzdan - što mu, opet, nije mnogo pomoglo. Dok je razmišljao o tome, Betija obide kola, pride njegovoj strani, otvori vrata i rukom mu pokaza da se pomeri. On podiže pogled prema njoj, iznenađen.

"Šta čekaš, pomeri se", reče ona nestrpljivo.

"Ja ću voziti", odgovori on, osećajući olakšanje što mu glas nije odavao nikakve znake nervoze.

Betija, međutim, samo sleže ramenima. "U redu, ako baš želiš da od kola napraviš olupinu. Ja ću, u tom slučaju, sedeti na zadnje sedište. Tamo je sigurnije." Ona zaista otvori vrata i uđe u kola, iza njega.

Tavernor za trenutak požele da se nasmeje. I Farel ga je zadirkivao i govorio o tome da će oštetiti vozilo, ali Halova slika o samom sebi nije pokazivala ništa na osnovu čega bi se moglo zaključiti da je loš vozač. Bilo je nekih sećanja na sudare - ali su ona pokazivala da je krivica uvek bila na strani drugih. Kola koja je vozio imala su turbo-motor i točkove i Tavernor ih je voleo više od onih koja su se kretala po vazдушnom jastuku, zato što su se mogla bolje kontrolisati. On se, hitro i sigurno, ubaci u kolonu vozila na putu, podešavajući brzinu bez napora; malo potom skrenu na jug prema glavnom bulevaru pored zaliva i ubrza, kontrolišući ogromno vozilo sa sigurnošću koju može da ima samo vozač koji poznaje rad i osobine svakog pojedinog dela.

Ovom predstvom Tavernor je želeo da postigne dva cilja: da poboljša Betijino mišljenje o njemu, i da dobije na vremenu kako bi se privikao na preobražaj koji je od sićušne devojčice načinio ženu koja ga je uzbuđivala. Kako će ikada, ikoga, moći ubediti da je priča koju je nameravao da ispriča istinita? Gledajući unaokolo dok je vozio, Tavernor je jednim delom svoga uma mislio na prostor između površine Mnemozine i ostataka Meseca koji su kružili oko nje i na bezbroj egona, bestelesnih jedinki sa svešću o pripadnosti vrsti koje se u tom prostoru nalaze, dok je druga polovina njegovog uma odbijala da prihvati saznanje o svemu tome kao suviše bizarno i neverovatno. Ali on jeste boravio među njima - izuzev ako sve to nije bilo puko samozavaravanje. S naporom je prestao da razmišlja o tome bojeći se da ne poludi.

"U redu, Hale", progovori napokon Betija iza njegovih leđa.

"Impresionirana sam. Mora da si uzimao časove vožnje od nekog ko vozi trkačka kola?"

"Nisam."

"Tako izgleda, ali ako ne usporiš stići ćemo do Univerziteta pre nego što obavimo naš mali razgovor."

"Svakako." Tavernor smesta oduze gas. Bili su već prošli Centar i pred njima se protezao južni autoput - od stenovitih obala prema kopnu. On ugleda jedan sporedni put koji se spajao s autoputem s leve strane i iziđe na njega; vozio je još malo i zatim parkira kola na žutoj zemlji pored puta, tako da je prednji deo kola bio okrenut ka okeanu.

"Nismo se tako pogodili", dobaci mu Betija žurno. "Imam još posla danas popodne."

Na sebi je imala jednostavnu, kao limun zelenu tuniku; podsetila bi ga, bez sumnje, na onu koju je nosila kao trogodišnje dete, da ova nije bila zategnuta preko tela zrele žene koje je zračilo i ženstvenošću i zdravljem. Kosa joj je bila kao uglačana hrastovina, s pramenovima boje starog zlata i kestena, a njene su ga oči posmatrale s prijateljskom snishodljivošću koja ga je razoružavala. Nije znao da li je njegovo ustezanje u celini bilo prouzrokovano bojaznošću da neće moći da je uveri u istinitost onoga što je hteo da joj kaže, ali je, možda, barem delilmično, bilo proizvod njegovog ranjenog ponosa.

"Saslušaj ovo što ću ti reći - začas ćemo stići na Univerzitet."

"Da čujem."

"Betija." On se okrenu na sedištu, pokušavajući da drži njenu pažnju samo čistom snagom svoje koncentracije. "Sećaš li se čoveka koji se zvao Mak Tavernor?"

Odmah je skrenula pogled. "Zašto si me doveo ovamo?"

"Da li ga se sećaš?"

"Da."

"Pa, upravo je to ono o čemu želim da razgovaramo." Tavernor je bio gotovo sasvim siguran da će mu se nasmejati u lice. "Vidiš, ja..." On zastade, videvši da Betijine oči, fascinirane, gledaju nešto iza njega, nešto tamo nad morem, tamo gde ne bi trebalo da bude ničega sem praznog neba. Nevoljno, on okrenu glavu.

Pokrivajući nebo, od obzorja do samog zenita... osvetljena metalnom svetlošću dnevnog meseca... daleko na nebu, a ipak tako nezamislivo velika da se prema njoj ocrtavaju brojni slojevi oblaka... lebdela je čvornovata, zastrašujuća silueta pitsikanskog ratnog broda.

19.

Prošlo je nekoliko sekundi tokom kojih je Tavernor mislio da će presvisnuti.

Srce kao da je prestalo da mu kuca, dok je šok obuzimao nervni sistem nasleđenog tela a čitavo obzorje počelo da poigrava kao u pijanstvu; ogromnim naporom volje pođe mu nekako za rukom da ponovo uspostavi kontrolu nad sobom. Sedeo je nepomično, dišući duboko i ravnomerno dok se priviđenje kretalo polako po nebu, skrivajući sunce, da bi se potom izgubilo iza visoravni na Zapadu.

"Gospode", izustila je Betija. "Šta je to bilo?"

"Pitsikanski ratni brod." Tavernor je jedva micao usnama dok mu je njegov vlastiti um postavljao hiljadu pitanja. Kako je to bilo moguće? Gde su odbrambene snage planete? Neprijateljski brod je već na razdaljini od jedne svetlosne godine trebalo da bude pretvoren u prah i pepeo, a kamoli onaj koji uspe da se probije u atmosferu planete. Ma koliko da je ratna situacija bila loša, ipak je sve do ovog časa bio spreman da se kladi u vlastiti život da nijedan neprijateljski brod ne može da prođe pored pojasa mesečevih ostataka - izuzev u slučaju da dođe do dugotrajne borbe u kojoj bi čitave flote bile uništene. A ipak, jedan neprijateljski brod plovio je kroz gornje slojeve atmosfere, mirno, kao na nekoj od svojih rodni planeta.

"Šta će se desiti?"

"To bih i ja želeo da znam." On pogleda put severa, prema Centru i vojnoj bazi oko njega. Priljubljene jedna uz drugu, zgrade su odbleskivale na popodnevnom suncu; nije bilo znakova nikakve neuobičajene aktivnosti. Nikakvih znakova, odjednom mu pade na um, nikakvog kretanja, čak ni na preopterećenim putevima. On ispruži ruku i uključi starter. Okretao se normalno, ali se motor nije upalio. Nijedan od brojnih instrumenata na komandnoj tabli takođe nije radio. U trenutku pomisli da bi trebalo da proveriti neki od akumulatora u kolima, spajajući krajeve elektroda, ali mu neko grozno predosećanje odmah dade na znanje da to ne bi imalo nikakvog smisla.

"Hale, pogledaj!" Betija kao da je bila više zbunjena nego uplašena. "Tamo gore! Ima ih još."

Podigavši pogled, on ugleda nekoliko svetlih mrlja na nebu: činilo se da su na orbitalnoj visini, a onda mu pogled pade na nešto što se događalo u donjim slojevima atmosfere. Izukrštni tragovi pare pojavljivali su se naspram bledoplavog neba koje se moglo videti između procepina u oblacima. Te tragove

ostavljale su za sobom jedva vidljive tamne mrlje, što je značilo da su ratni brodovi koji su preletali preko obzorja već zasejali nebo letelicama za prizemljivanje. Invazija, pomisli on istog časa; ali zar je to sada bilo važno? Ovo nije bio iznenadni upad, kao onaj u kojem su njegovi prvi roditelji poginuli; zašto ni onda Pitsikani nisu jednostavno bombardovali planetu, zašto je nisu razneli u prah, zašto nisu preduzeli takve i druge jednostavne mere koje bi brzo uništile svaki oblik života na planeti?

"Iziđi iz kola", reče on. "Moraćemo da pešačimo."

"Da pešačimo? Zašto da pešačimo?"

"Motor ne radi. Kola se više ne mogu kretati." On iziđe i otvori zadnja vrata, da bi i ona izašla. "Pogledaj autoput - nijedno vozilo se ne kreće."

On joj pokaza na put na kojem su se videla četiri automobila. Poklopci motora tri automobila bili su podignuti, i ljudi su gledali u motore. Pored jednog automobila dva deteta su uzbuđeno skakutala, pokazujući na nebo, i Tavernor istog časa oseti kako ga probada silno očajanje. Njihova smrt, znao je sada, biće tek početak njihovog pravog života, ali će ipak vrištati od užasa i bola pre nego što im se vrata tog života otvore; i on za trenutak oseti beskorisnu želju da nađe neki način da ih toga poštedi. Mržnja prema Pitsikanima, koja je bila glavni pokretač njegovog ranijeg života, ponovo je eksplodirala u njemu.

"Ne razumem." Betija je bila nagnuta preko prednjeg sedišta, pokušavajući da dohvati ključ startera.

"Hajde." On je dohvati za ruku i njegovo nerazvijeno telo odnekud smognu snage da je izvuče iz vozila. Ona se saplete, zanevši se kada ju je gurnuo prema putu.

"Hale! Šta to radiš?"

"Ne pričaj uzalud." On je uze za ruku i povede je brzim korakom. "Šta misliš, kako si ona izašla. Pitsikani uspeli da dođu dovde? Očigledno su izmislili neku novu igračku... nešto... možda neko polje koje zaustavlja kretanje elektrona u metalu. Mitraljez je najveće oružje koje imamo, koje se može koristiti bez upotrebe elektriciteta."

"Zar je moguće da...?"

"Mora biti da je moguće - oni su to očigledno uradili, zar ne? Nekad, davno, možda smo mi mogli da to uradimo pre njih..." Tavernor nije bio u stanju da dovrši svoju misao, da kaže šta je čovečanstvo zapravo učinilo kad je izmislilo brodove-leptire. Pošto stigoše do vozila pored kojeg su se igrala deca, on se obrati roditeljima i posavetova ih da ostave kola, da krenu prema šumi pored vojne baze na visoravni i da nastave ka jugu. Otac porodice pomoli lice koje je bilo skriveno ispod podignutog poklopca motora, pogleda ga bezizrazno i vrati se motoru. Tavernor okrenu glavu da ne vidi znatiželju na licima dece i produži. Nije bilo vremena da se zadržava i da ih ubeđuje.

"Slušaj ti, kako to da sve ovo znaš?" upita ga Betija. "Kuda misliš da idemo?"

"Nazad u vilu. Samo dve milje odavde, a Farel... moj otac, ima nekoliko pušaka."

"A od kakve nam one pomoći mogu biti?" Bila je zajapurena i ogorčena, nesposobna da shvati značaj svega što se događalo. Tavernoru je malo nedostajalo da se naljuti na nju, a onda se seti da nijedan civil u njenom položaju ne bi mogao ni da zamisli kako izgleda pitsikanski ratnik u borbi. Ona nikada nije bila na ulicama nekog grada koji su Pitsikani uništili.

"Puške će nam omogućiti da dođemo do hrane, ukoliko nam pođe za rukom da se probijemo na jug." U sebi se, pak, ponovo zapita zbog čega Pitsikani već nisu uništili sve živo u ovom kraju... a u međuvremenu mu se Betija otrže, lica pobledelog od besa.

"Neću da idem s tobom, ni u kakvu šumu, Hale Farele. Ako misliš da..." Ona prestade da govori, zapanjena zbog toga što ju je udario po mišici i gurnuo ispred sebe. A onda, okrenuvši se oko sebe, ona se baci na njega. U trenutku kada su se njihova tela našla jedno uz drugo, on shvati da je ona jača od njega; ali ratno iskustvo koje je stekao u drugom životu vodilo je i dalje njegove pokrete. On je uhvati za zglobove, izvrnu joj ruke u zahvat koji nije dozvoljavao opiranje, i gurnu je ispred sebe.

"Žao mi je zbog ovoga, Betija, ali veruj mi da znam šta radim."

Ona ga ćutke pogleda, nemom mržnjom, i on za trenutak oseti neku vrstu perverzno zadovoljstva. Napredovao je: više nije bio predmet prezira, već neko ko zaslužuje mržnju. Dok su tako hodali vazduh je počeo da bruji od dalekih zvučnih udara. On se osvrnu unazad i ugleda crne, komaračke obrise pitsikanskih letelica za prizemljivanje kako presecaju vazduh iznad Centra. I grad i vojna baza ležali su bespomoćno ispod letelica, koje mora da su bile tako konstruisane da su se mogle kretati i unutar zaštitnog polja. Neke od njih kao da su tražile aerodrome izvan grada. Ne osvrćući se na bol u grudima, Tavernor stade požurivati Betiju.

Kada su napokon stigli do bele vile smeštene između puta i stena na obali, bio je sav obliven znojem i jedva se držao na nogama. Preklinjući svoju fizičku slabost, on gurnu Betiju na verandu i s mukom otvori vrata. Farel ih presrete u predvorju, sa sportskom puškom u ruci. Njegovo tamno lice bilo je neobično mirno.

"Uzeću jednu pušku i nešto hrane", dobaci mu Tavernor odsečnim glasom.

"Samo izvoli", odgovori Farel nerazgovetnim glasom, ništa ih dalje ne pitajući. Prolazeći pokraj njega, Tavernor oseti jak miris džina. Ušavši u dnevnu sobu, on dohvati pušku i četiri kutije municije iz već otvorenog ormana u kojem su stajale puške i vrati se u predvorje...

"...kao da je poludeo", govorila je Betija. Gledala je izazivački u Tavernora. "Ja bih radije ostala ovde, dok ne vidimo kako će se stvari razvijati."

"Zašto da ne - ionako nema nikakve svrhe bežati", odgovori Farel.

"Mi bežimo", oglasi se Tavernor. "To nam je jedina šansa."

"Ja ostajem." Betija se približi Farelu.

"Veruj mi, Betija, moramo da odemo odavde", obrati joj se Tavernor žurno.

"Ti nemaš pojma kakva su to čudovišta. Pretražiće svaku zgradu, od poda do krova."

Farel se nasmeja. "Slušaj staroga borca! Šta ti uopšte znaš o svemu tome, momče?"

"Znam da bi bolje bilo da uzmeš neku drugu pušku, ukoliko već nameravaš da pucaš. Ta koju držiš izbacuje metke koji se aktiviraju električnim punjenjem - a elektricitet je, što se nas ovde sada tiče, stvar koja je odavno prevaziđena."

Farel podiže pušku jednom rukom, upravi je prema prednjim vratima i povuče obarač. Čulo se samo slabo školjcanje okidača. On začuđeno pogleda Tavernora i prođe pored njega ka dnevnoj sobi.

"Uzećemo hranu na nekom drugom mestu. Hajde, idemo, Betija." Tavernor otvori vrata i pozva je, pokretom, da krene. Ona, međutim, odrečno zatrese glavom, na šta je on uhvati za ruku i gurnu ispred sebe, preko verande, ka stazi koja je vodila do ulaza u kuću. Iza svojih leđa čuo je dobro poznati metalni zvuk - ubacivanje metka u cev puške. On se lagano okrenu.

"A šta kažeš na ovu, generale? Hoće li ova da puca?" Farel je držao drugu pušku, upravljenu prema Tavernorovom licu.

"Nemoj da si smešan", odvrati Tavernor smireno i odgurnu Betiju od sebe.

"Nije ti potrebna puška da mene zaustaviš, zar ne oče?" Naglasio je, posebno, poslednju reč, iako je znao šta ona znači za Farela. U Farellovim očima se pojavio beli blesak neverice... On s preteranom pažnjom postavi pušku uza zid i priđe Tavernoru, dok su mu se šake skupljale. Tavernor i sam pusti da mu puška padne iz ruku, i instinktivno zauze borbeni stav koji je predstavljao sintezu svih tradicionalnih borbenih veština golim rukama koje su ikada postojale na Zemlji.

Lica ukočenog od radosti, Farel nalete, ne trudeći se da zauzme odbrambeni stav. Tavernor ga, istog časa, zaustavi udarcima u predeo srca i po grlu. Zbog nedovoljne koordinacije pokreta Halovog tela, nijedan udarac nije pao tamo gde je trebalo, ali su ipak bili dovoljni da Farela obore na kolena.

Farel je u neverici tresao glavom, ne podižući pogled s poda. "Šta... šta ti misliš... misliš da si...?" On ustade, masirajući grlo, očigledno s namerom da se okoristi svojom većom snagom. Potom stade obilaziti oko Tavernora, gledajući ga optuživačkim pogledom, a onda se odjednom baci napred. Tavernor prihvati težinu napada, saže se, a onda brzo podiže, tako da preko sebe prebaci Farela i ovaj udari o tle izgubivši dah. Jednim skokom Tavernor se namesti iznad

Farela. Njegovi prsti pronađoše glavne krvne sudove na Farelovom grlu, dok mu je svest pulsirala slikama mržnje - bezglave prilike oko kreveta preplašenog deteta, visoki Kris Šelbi i drugi kako ginu u šumi, automatski pištolj koji probija ogromne rupe kroz njegove sopstvene grudi, Lisa, zgnječena kao noćni leptir...

"Šta je ovo?" Promrmlja Farel, kao pospan, dok su ležali licem u lice, sklopčani u borbi. "Hale? Hale?"

"Ja nisam Hal", prošapta Tavernor divlje. "Moje ime je Mak Tavernor."

Farelove oči, koje su počele da dobijaju staklasti izraz, rašire se u užasu.

"Prestani, Hale!" Betijin glas je bio prodoran. "Ubićeš ga."

Tavernor je sasvim zaboravio na nju. Podigavši pogled, on vide paniku na njenom licu i, zaprepašćen, popusti stisak na Farelovom grlu. Ustade, potom, i podiže Farela u samom trenutku kada zaglušujuća huka ispuni vazduh.

Tle je podrhtavalo i nebo se zamračilo od pitsikanske letelice koja se iznenada stvorila iznad puta ispred kuće, zaustavljajući se naglo, dok je kočioni mlaz dizao oblake zemlje i kamenja koje je padalo oko grupice ljudi na stazi.

Tavernor dograbi svoju pušku dok su sve troje, trkom, hitali prema kući. Uzevši i Farelovu pušku sa verande, on snažno zalupi vrata za sobom. Buka odjednom prestade i kuća se ispuni začuđujućom tišinom, koju su remetili samo zvuci stakla što se lomilo pod udarcima kamenja koje je letelo na sve strane. Krećući se kao u nekom snu, kao da pokušava da trči kroz gusti sirup, Tavernor priđe visokim prozorima u predvorju i iskosa pogleda napolje. Prašina je već počela da se sleže, i on je sada mogao da vidi nezemaljske visoke prilike kako iskaču kroz otvorena vrata letelice.

Tavernor se lagano vrati u predvorje, gde ga je Farel posmatrao tupim i začuđenim pogledom. Betija kao da ničega nije bila svesna. Stajala je potpuno mirno, poluotvorenih usta, razrogačenih očiju. Šok, pomislio je Tavernor, zahvalan što će bar to učiniti da sledećih nekoliko minuta lakše preživi. On uvuče Farela u dnevnu sobu i stavi mu pušku u ruke.

A onda uoči neki pokret ispod samog prozora.

Okrenuvši se brzo, ugleda izduženu priliku Pitsikana kako viri kroz prozor. Para koja mu je izbijala iz nosnice postavljene iznad moždane kutije za čas zamagli prozor, ali Tavernor, po prvi put posle mnogo godina, dospe da vidi široko rastavljene oči, dva para usana za disanje koja su podrhtavala na ramenima i okomito postavljena usta za ishranu u središnjem delu trbuha. On opali iz pasa i prozor se pretvori u cvet s uglastim laticama, u čijem je središtu bila glava Patsikana. Nezemljanin pade naznak, ali mu ipak pođe za rukom da u kuću ubaci neki metalni predmet.

Tavernor pohita prema predmetu koji je ljutito šištao, s namerom da ga izbaci napolje pre nego što eksplodira, ali ne uspe da dođe do njega.

Čitava se soba okrenu oko njega, a onda oseti kako leži na podu s licem uz tepih, nesposoban da se pokrene. U blizini, čuo je kako Betija i Farel takođe padaju. On pokuša da okrene glavu, ali namah ustanovi da je nesposoban čak i za taj neznatni pokret. Gas iz granate ga je potpuno paralizovao - bila je to, verovatno, predigra smrti. Dok mu je gorko saznanje o neuspehu preplavljivalo svest, Tavernor pokuša da zatvori oči - ali mu očni kapci ostadoše otvoreni. I on počeo, pribrano, da čeka smrt.

Posle nekoliko sekundi ugleda senke kako promiču delom poda koji mu je bio u vidnom polju, i malo potom začu kako se visoki prozori lome i otvaraju. U njegovo vidno polje dopreše stopala sa četiri prsta i mrežastom kožicom između spljoštenih kostiju, i on oseti kako ga neko podiže i stavlja na noge. Dva Pitsikana su ga držala uspravno, dok su drugi vukli Betiju i Farela kroz vrata. Para iz nosnica spojenih s rezervoarima pričvršćenim na leđima obavijala je sve u sobi, ispunjavajući je smradom i vlagom, pretvarajući se u vodu i podmazujući otkrivena pluća i druge organe nezemljana. Mjaukavi i mljackavi zvuci dopirali su iz njihovih ramenih usana, dok su radili uz metalno zvezckanje svog oružja i druge opreme.

Tavernor je posmatrao Betijino lice dok su Farela i nju postavljali pored drugog zida, pitajući se šta se u tom trenutku događa iza tog lepog ukočenog

lica. On je barem imao prilike da vidi kako Patsikani izgledaju izbliza, iako nikada iz ovakve blizine kao sada kada je njihova odvratna neljudskost bila do to mere izražena. Svi su bili viši od dva metra i, u opštim crtama, slični ljudima, izuzev što su imali još jedan par ruku na sredini tela. Te ruke su bile u velikoj meri zakržljale, i obično su bile sklopljene preko sramotnog vertikalnog procepa ustiju za ishranu. Bilo je na njima tek malo mišićnog tkiva, i ono se uglavnom nalazilo na tročlanim radnim rukama i na nogama. Njihovi vitalni organi nalazili su se spolja, pričvršćeni za središnji deo kičmenog stuba - crne i plavkaste gumaste kese koje su se nalazile i presijavale u pari kojom su pokušavali da stvore uslove koji bi odgovarali uslovima što su vladali na njihovoj planeti. I zaudarali su - bilo je baš otužno - ogavni zadah koji Tavernor nije mogao da zaboravi.

U prostoriju udoše još tri Pitsikana, i Tavernor jednim delom svoje svesti primeti da nisu bili naoružani. Mjaukavi glasovi nezemljana se najpre pojačaše, a potom utihnuše. Stojeći usred sobe, tri pridošlice su posmatrali ljude vlažnim očima koje su se pokretale nezavisno jedno od drugog, na inače glatkoj moždanoj kutiji. Na donjem delu nezemljanina koji je stajao u sredini jedna od kesa iznenada se glasno otvori, poprskavši drugu dvojicu sivobelim izmetom koji je polako klizio niz njihova vlažna tela, a onda ponovo zavlada tišina. S tišinom dođe do prestanka svakog kretanja. Čitav minut činilo se da su sepluća i ramena usta Pitsikana zaledila, pretvarajući ih u crne monolite isklesane neumornom kišom.

Na kraju, jedan od nezemljana pokaza na Farela crnom, mrežastom rukom, i ratnik koji ga je držao uspravno izmače se, i Farel pade licem ka zemlji. Jedan od ratnika otkači nož s ravnim sečivom sa svog opasača, prisloni njegov vrh na potiljak ničice ispruženog čoveka i pritisnu ga nadole, presecajući vratne pršljenove. Obojica se onda udaljiše, gotovo nemarno, ostavljajući za sobom lokve krvi gde im behu stopala.

Tavernor je nemo besneo i proklinjao Pitsikane zbog takvog ritualnog čina ubijanja. On shvati, mada prekasno, da je trebalo da bolje upotrebi onaj jedini metak koji je uspeo da ispali. Žao mi je, Betija, mislio je dok je gledao kako jedan od nenaoružanih Pitsikana pokazuje rukom na nju.

A onda se desi nešto neverovatno.

Nežno, svakim pokretom pokazujući da ne žele da je povrede, dva ratnika podigoše Betiju i iznesoše je kroz razbijeni prozor do svoje letelice. Tavernor pokuša da vikne, ali iz njegovog paralizovanog grla ne dopre ni najmanji zvuk. Gledajući kako se Betija gubi iz njegovog vidnog polja, bio je toliko začuđen da gotovo nije bio svestan ni šta se s njim događa, sve dok i njega nisu podigli i izneli iz sobe.

Posle sedamdeset godina rata, u kojem su pobili više od dve milijarde ljudi, Pitsikani su uzimali svoje prve zarobljenike.

20.

Tavernor je ponekad posmatrao Betijino nago telo sa željom koja nije bila plod seksualnosti, već usamljenosti.

Budio bi se iz nemirnog sna da bi se našao u svetu nerazumljivih, nejasnih senki, mraka i šuštanja kiše. Ponekad bi, u daljini, video i žuti kvadrat svetlosti. I Betija bi se kretala u tom prostoru polako i zamišljeno, a savršenstvo njene nagote bi bilo pretvoreno u nejasne mrlje svetlosti i senki zamagljenih staklom što ih je odvajalo jedno od drugog. Umanjena, u perspektivi, mogla je isto tako biti u neki tromi stanovnik akvarijuma, ili, čak, neka apstraktna šara, pokretna, kao odsjaj plamena sveće u kristalnoj čaši.

Tada bi Tavernor palio svetlo u svojoj ćeliji, ali jedino što bi time uspeo bilo je da naglasi svoju usamljenost - jer Betija, kako se činilo, nikada nije gledala u njegovom pravcu.

Pitsikanski brod je još imao gotovo celu masu.

Što je putovanje duže trajalo, to je više materijala s prednjeg dela broda skidano, sečeno u komade i ubacivano u konvertor mase u zadnjem delu broda. Brzina kojom je brod uništavao samog sebe bila je veća kad je brod išao nepravilnom putanjom, budući da je ova zahtevala usporavanje ispod kritične

brzine od šestog dela brzine svetlosti. S ukupnom masom od više od milion tona, pri letu transsvetlosnim brzinama, čak i najmanja izmena pravca leta zahtevala je ogromne količine dragocene reakcione mase. Zbog toga su pitsikanski astrogatori obično planirali ogromne loksodromične putanje. U slučajevima kada su morali da modifikuju rombične putanje, koristili su se, gde god je to bilo moguće, gravitacionim poljima zvezda, prolazeći, ponekad, pored ledom pokrivenih planeta na najudaljenijim orbitama, a ponekad bi se, opet, približavali paklenom zvezdanom ognju na samo nekoliko miliona milja.

U prvim danima svog zatočeništva Tavernor je bio prinuđen da se stalno podseća ovih činjenica, budući da mu čula nisu bila u stanju da otkriju nikakav znak kretanja. Koliko je mogao da vidi, deo broda u kome se nalazio bio je neka kružna prostorija prečnika od oko dve stotine jardi, a visoka oko pedeset. Veštačka kiša je skoro stalno sipila iz otvora na gornjem zidu prostorije i skupljala se, verovatno zato da bi ponovo bila upotrebljena, u udubljenjima na podu. Kroz zastore vlage mogao je da vidi vretenaste figure Pitsikana koje su ponekad bile grozničavo užurbane a ponekad nestvarno nepomične - poput noćnih mora isklesanih od crnog vulkanskog kamena.

Staklena kocka u kojoj je živio bila je široka otprilike dvadeset stopa. Bila je zagrevana i u njoj su se nalazili krevet, sto, stolica i uređaj za održavanje higijene. Svi ovi predmeti bili su napravljeni za ljudsku upotrebu, iako su ih izradili nezemljani. U kocki se nalazio još jedan predmet - mikrobiblioteka, koja je, kako mu se činilo, bila proizvod ljudi, iako nije bio u stanju da pronađe marku proizvođača. Biblioteka je imala kasete s dovoljno materijala za čitanje - neprijatan zaključak - za čitav ljudski vek.

Betija je živela u identičnoj staklenoj kocki, nekih stotina jardi dalje. Postojanje ovih kocki šokiralo je Tavernora gotovo isto onoliko koliko i činjenica da su Pitsikani njega i Betiju uzeli žive. Na putu od vile do matičnog broda bio je ubeđen da je u pitanju bila samo njihova trenutna nastranost, koja je samo odlagala smrtni udarac. Ali staklene ćelije su očigledno bile pripremljene unapred. Nezemljani su znali da će uhvatiti dva zarobljenika, znatno pre nego što su napali Mnemozinu. Pitsikanski brod ih je sada nosio ka cilju koji je mogao biti samo neka planeta u delu svemira koji su oni kontrolisali. Ali zašto?

To pitanje je odzvanjalo u Tavernorovoj svesti dok je ležao na neukrašenom plastičnom pravougaoniku kreveta, čekajući da mu donesu obrok o kojem je mislio kao o ručku. Zajedno sa odećom bili su mu uzeli i sat; u kocki, istina, nije bilo sata, ali ovaj obrok je bio drugi po redu od tri obroka koje su mu redovno donosili kad god je u tom delu broda upaljena svetlost označavala 'dan'. Zvuk na ulazu u kocku označi da je hrana stigla. On ustade i približi se unutrašnjim vratima. Spoljašnja su se upravo bila otvorila, i u uskom prostoru između njih nalazio se jedan Pitsikan koji je stavljaio poslužavnik s hranom na pod. Istureni delovi neobičnog tela nezemljanina pokretali su se polako, kao prosuto ulje, dok su mu usta za disanje na ramenima podrhtavala.

Tavernor ga pažljivo osmotri kroz stakleni zid koji ih je delio i sa zadovoljstvom zaključi da je to bio isti onaj Pitsikan koji mu je i ranije donosio hranu. Nezemljanin postojao gledajući ga nekoliko sekundi; njegove zamagljene oči na ravnoj površini moždane kutije bile su uprte u Tavernorove i, kao i ranije, Tavernor oseti strahopoštovanje. Ovaj dvonožac sa mutnim, bezizraznim očima bio je pripadnik vrste koja se pokazala superiornijom od čovekove, i to u nečemu u šta se čovek ponajbolje razumeo - u moći tehnologije oružja. Ali samim tim ta vrsta se pokazala i inferiornijom, zato što čovek - bez obzira na prohujalu istoriju - pod istim uslovima ne bi istrebio jedinu drugu inteligentnu rasu koju mu je škrti kontinuum prostor-vremena dodelio. Očajanje na koje je ukazivala modifikovana fon Hernerova tabela bilo je tako sveobuhvatno, da bi čovek zacelo prihvatio Pitsikane i zaista se potrudio da uspostavi vezu između dveju kultura. Cilj Projekta Razgovor bio je da se međusobno razmeni makar jedna jedina misao, i Tavernor tek sada, iznenada, shvati značaj te očajničke potrebe. Kad bi, samo, Pitsikan s druge strane staklenog zida hteo da mu da neki znak, da učini neki gest koji bi pokazao da prihvata postojanje Tavernora kao saputnika kroz prostor-vreme, u tom slučaju...

Nezemljanin se okrenu i iziđe čudnim, kamiljim koracima, zahvaljujući neobičnoj, tročlanoj strukturi svojih udova. Posmatrajući ga iz blizine, Tavernor je ugledao povijeni ožiljak na zadnjoj strani njegove leve radne ruke, znajući, na osnovu toga, sa sigurnošću, da je u pitanju bio onaj isti od ranije. On sam sebi klimnu zadovoljno glavom. Nijedan drugi čovek pre njega nije imao priliku da proučava živog Pitsikana. Iako skromni rezultati njegovog proučavanja neće nikada biti dostupni Zemlji, ovakva mentalna aktivnost mu je pomogala da sačuva zdrav razum.

Pošto se unutrašnja vrata otvoriše, on uze poslužavnik i odnese ga do stola; tu povuče drške na poklopcima koje su aktivirale proces pomoću kojeg su se konzerve s hranom zagrevale. Nije bilo nikakvih etiketa na konzervama, ali je Tavernor bio siguran da su ih ljudi napravili i pripremili i da sadrže pažljivo uravnotežen obrok. Izgledalo je da su Pitsikani dobro poznavali potrebe ljudi za hranom, i kakve li ironije! - telo koje je nasledio od Hala bilo je u boljoj fizičkoj kondiciji nego ikada ranije. Stalne vežbe disanja razvile su mu grudni koš i povećale kapacitet pluća; odgovarajuća količina proteina u hrani i stalne fizičke vežbe počeli su da jačaju njegove mišiće, iako se na njima još nije mogla primetiti velika promena.

Dok su se konzerve zagrevale, on se okrenu i pogleda duž kišom ovlaženog poda u pravcu Betijine ćelije. I njen obrok je stigao, ali je procedura tamo bila drugačija. Kao i obično, tri Pitsikana su bila u njenoj ćeliji, oko njenog kreveta. Kada se to prvi put dogodilo, Tavernor je gotovo raskrvavio prste pokušavajući da otvori vrata i potrči joj upomoć. Vremenom, shvatio je istinu - Pitsikani su je primoravali da jede. Zbog razdaljine, međutim, nije mogao da vidi da li je ona odbijala hranu ili, pak, nije osećala potrebu za njom.

Gledao je, sada, sasvim mirno, dok se čudnovata pantomima ponavljala još jednom. Betija se nije pribrala još od trenutka kada su se Pitsikani pojavili na Mnemozini, i kada je, očigledno, doživela šok. To je bila manje-više normalna reakcija osetljive žene; uprkos tome, ona ga je snažno podsećala na trogodišnju Betiju - neobično, nadareno dete koje je tako često zapadalo u stanja slična transu, u kojima je lebdela, kao paučina na vetru, s očima koje ne bi bile zaslepljene od svetlosti. Pošto je detaljno pretražio Halovu memoriju, video je da odrasla Betija nije imala takve napade, iz čega je zaključio da se ona verovatno povlači u sebe i unazad, kroz vreme. Ta je teorija bila jedini zaključak do kojeg je Tavernor na osnovu svojih oskudnih znanja iz psihologije mogao da dođe, ali mu se ona, ipak, zbog nečega, nije dopadala. Betija, na osnovu onoga što je znao o njoj, nije bila osoba čija bi mentalna snaga tako lako popustila; pored toga, bilo je još nečega u tom mističnom uznošenju, nečega na šta nije mogao da stavi prst, nečega što ga je uznemiravalo...

Poklopac konzerve se otvori, što je značilo da je hrana bila spremna za jelo. Tavernor skrenu pogled sa nejasnog prizora u Betijinoj ćeliji i poče da jede. Dok je jeo, proučavao je svoju sopstvenu kocku, verovatno po stoti put. Tehnologija njene izrade bila je prilično složena. Jedan kabl za napajanje energijom bio je pričvršćen ispod donje ivice jedne strane kocke, odakle je drugi, tanji izvod vodio do krova na kojem se nalazio neki uređaj koji je ličio na kutiju. Taj uređaj izgleda da je smanjivao vlažnost a povećavao količinu kiseonika u pitsikanskoj atmosferi, koju je zatim, tako izmenjenu, ubacivao u ćeliju kroz otvore na krovu. I spoljašnja i unutrašnja vrata otvarala su se automatski, pomoću kontrolnih uređaja koji su se nalazili negde napolju. Tavernor ih je dobro proučio još prvog dana svoga zatočeništva, ali nije uspeo da utvrdi kakva ih je to sila držala; u svakom slučaju, bila su dovoljno čvrsta tako da nije mogao da ih silom otvori ili razbije.

Kad je završio s jelom, on odnese poslužavnik i četiri prazne konzerve do ulaza i stavi ga na pod. Poređao je konzerve jednu do druge, a onu na vrhu postavi na samu ivicu donjeg reda, tako da je i pri najmanjem dodiru mogla da padne, a zatim se vrati i sede na jedinu stolicu u ćeliji. Posle nekoliko minuta unutrašnja vrata se zatvoriše, spoljašnja otvoriše, i Pitsikan se ponovo pojavi, kao da dolazi iz magle. On se saže da dohvati poslužavnik, i dok ga je podizao ona konzerva na vrhu pade na pod. Nezemljanin spusti poslužavnik, podiže konzervu, i iziđe ne osvrnuvši se.

Tavernor se zamišljeno češkao po bradi. Nije imao pojma kakvi su drugi Pitsikani, ali ovaj koji mu je donosio hranu - prema standardima ljudi - nije baš bio mnogo bistar: nasedao je na Tavernorov trik već pet puta uzastopce. Pitsikani, očigledno, nisu merili inteligenciju na isti način kao ljudi, ali sposobnost da se uči na osnovu iskustva, po Tavernorovom mišljenju, trebalo bi da bude jedno od osnovnih merila inteligencije. Razmišljao je i o tome da njegovi neprijatelji, možda, i sami mere njegovu inteligenciju, uzimajući u obzir i glupost s konzervama, i pitao se šta li oni misle o njemu. To je bio stari problem prvog kontakta između dve različite kulture - bilo na koji predmet da pokaže prstom, istraživač je uvek rizikovao da kao odgovor dobije reč koja označava prst.

S druge strane, prosečni Pitsikan bi mogao da bude i moron - jer, ljudi nisu ništa znali o njima. Možda nije ni bilo neophodno da svaki pripadnik njihove rase bude manje-više istog nivoa inteligencije, kao što je to bio slučaj kod ljudi; neke kulture možda najbolje funkcionišu pod uslovom da su sastavljene od bezumnih slugu i malog broja briljantnih demagoga. Možda su i Pitsikani bili takvi - fino podešeno ubojito oružje za uništavanje svih drugih oblika života. Možda je to bio ključ za razumevanje njihovog ponašanja? Možda se oni nisu okomili samo na ljude, možda su odlučili da unište sva razumna bića u svemiru? Manijaštvo na kosmičkom nivou?

Tavernor se nemirno okretao na krevetu. Ako mu je ova pretpostavka bila tačna - da li je Čovek zaista bio toliko drugačiji od Pitsikana, kada su u pitanju bili krajnja ambicija i krajnji cilj? Kosmobiolozi, ili bar oni kosmobiolozi koji su bili optimisti po pitanju izgleda da zemaljska civilizacija preživi - izračunali su da jedna jedina civilizacija može da obujmi čitav Mlečni put u razdoblju koje je bilo kraće od toka života same galaksije, ostavljajući za sobom kolonije i kolonije svojih kolonija, kao što se to događalo na obalama Mediterana u antičkim vremenima. Ma koliko da se trudio, Tavernor u svemu tome nije mogao da bude potpuno objektivan, jer, ako je već neka razumna vrsta trebalo da osvoji galaksiju, on bi, dakako, najviše voleo da to bude Čovek. A svaki Pitsikan bi, naravno, voleo da to bude Pitsikan. Ko je, onda, bio manijakalan? Sve što jedno inteligentno biće može da uradi jeste da svim silama podržava svoju sopstvenu vrstu, protiv svih pridošlica, s dubokom verom u svoju sopstvenu sudbinu.

S mržnjom prema Pitsikanima, Tavernor se izvuče iz ugla u koji je svojom logikom samog sebe saterao u nastojanju da zaspi. Bez pokrivača, spavanje nije bilo lako, i osećaj samoće mu se vrati. U takvim trenucima sećao se svog kratkog boravka među egonima. Njegovi roditelji, i Lisa, i Šelbi bili su tamo, živi, ali on nije pokušao da ih nađe - tada to nije izgledalo važno hladnom, bezličnom duhu egona. Neće biti venčanja, mislio je pospano, jer neće biti osoba koje se venčavaju.

Ogromni brod je aterirao, ili ušao u orbitu, dvadeset tri dana nakon poletanja. Dva dana pre toga Tavernor je osetio trenutnu nelagodnost u trenutku kada je brod, napuštajući tahionski način putovanja, sa simuliranog usporavanja, koje je stvaralo osećaj teže, bio prebačen na pravo usporavanje. Pažljivo je posmatrao sve što se događa da bi, na osnovu promena u uobičajenom sledu stvari, mogao da zaključi da li se brod približava konačnom cilju. Prvi znak takve promene primetio je kad je jedna skupina nezemljana opkolila njegovu kocku i sa njene jedne strane, na uglovima, postavila neke veze. Potom su tim vezama pričvrstili kocku za pod prostorije u kojoj se nalazila, i posle otprilike sat vremena brod se nađe u slobodnom padu.

Nalazili su se u orbiti pitsikanske planete - ova je pomisao Tavernoru pričinjavala neko žalosno zadovoljstvo. Bez obzira na to šta će nezemljani uraditi s njim, to će ipak značiti kraj dosadnom i usamljenom životu u ćeliji - smatrajući da na taj način kviri nekakve planove koje su Pitsikani imali s njim - ali je ubrzo otkrio da nije u stanju da izdrži nestvarni osećaj čuđenja i panike koji ga je polako obuzimao. Počeo je da čita preko reda, bez udubljanja, koristeći se rečima kao sredstvima da izbegne razmišljanje. Sivkaste, polumračne prostorije broda koje je mogao da vidi, po kojima su se kretale crne vretenaste figure nezemljana, mogle su isto tako biti i dno nekog toplog i blagog mora. Fizičke vežbe kojima je polako razvijao svoje nezdravo

telo ispunjavale su svrhovitošću po nekoliko sati dnevno, ali na kraju je ipak morao da se posluži bibliotekom.

Sada se već približavao kraj dugog čekanja. Lebdeo je u slobodnom padu s jednog na drugi kraj kocke, mašući Betiji kad god bi mu se učinilo da gleda ka njemu. Ona je ostala da sedi za stolom koji je bio pričvršćen za pod, ne odgovarajući mu. Tavernorova briga zbog nje sve se više povećavala. Razdaljina i stalno vlažni stakleni zidovi onemogućavali su da bude siguran, ali je ipak izgledalo da je tokom puta izgubila u težini. Retko se kretala, a i kad bi prošetala ćelijom, jasno je mogao uočiti neki nemir i u samom njenom hodu.

Posle nekoliko minuta provedenih u slobodnom padu nezemljani se vratiše, vešto se održavajući u bestežinskom stanju, i pričvrstiše nekakvu žicu za Tavernorovu kocku. Dovukli su, potom, izolovane energetske kablove, pričvršćene na jednom kraju za nešto što je izgledalo kao pokretni generator, prikopčali ih za Tavernorovu ćeliju umesto energetskog kabla koji je ranije dovodio energiju do uređaja za kontrolu atmosfere. Tom prilikom Tavernor primeti da su se vrata na njegovoj ćeliji malčice pokrenula, kao da će se otvoriti; međutim, gotovo istog časa su se vratila u prvobitni položaj.

Labavi kabl koji su Pitsikani pričvrstili za kocku odjednom se zateže, i ova poče da se pomera prema nekom treperavom izvoru svetlosti u daljini. Betijina ćelija se pomerala u istom pravcu, okružena siluetama koje su lebdele pored nje. Svetlost prema kojoj su se pomerali postade jača i Taverner konačno shvati da je u pitanju bio izlaz. Njegova kocka, povučena ispred Betijine, prođe kroz metalni luk i zaustavi se u uskoj prostoriji koja je verovatno bila magacinski prostor nekog šatla. On dolebde što je bliže mogao do otvora, ne osvrćući se na proteste svog nenaviknutog stomaka, ipogleda napolje.

Pitsikanski svet bila je bezoblična kugla zaslepljujuće beline, potpuno prekrivena oblacima. Odmah mu je bilo jasno da je sa površine ove skrivene planete bilo potpuno nemoguće videti zvezde. Razliku između dana i noći na njoj mora da je predstavljalo puko smenjivanje opšteg stanja osvetljenosti vodene pare koja je obavijala planetu mrakom u kojem nije bilo ni traga blistavim zvezdama - onim istim zvezdama koje su, nekad davno, potakle pračovaka da svoj pogled podigne prema nebu i sa divljenjem i sa strahopoštovanjem. Tavernor oseti tupo očajanje, shvativši kako se gubi i poslednji ostatak njegovog verovanja da je Čovek, ipak, možda, superiorniji od Pitsikana. S odskočne daske kakvu je predstavljala Zemlja bilo je lako vinuti se put zvezda. Zemlja kao da je bila napravljena upravo za tako nešto - s prozirnom atmosferom koja je prosto mamila svim onim što je čekalo da bude otkriveno, s velikim mesecom, velikim gotovo kao planeta, koji je, tako reći, bio na astronomskom dohvatu ruke, s drugim planetama za koje je bilo potrebno samo izmisliti teleskop, i koje su i same šaputale o svetovima i tminama noćnog neba.

Pitsikani nisu raspolagali nijednom od tih olakšavajućih okolnosti. Njih mora da je gonio samo slepi nagon, ili proračunata odlučnost da se proverí neka filozofska misao prema kojoj je - u skladu sa zakonima vrovatnoće - morao da postoji i neki drugi svet izuzev njihovog. Pod istim uslovima - Tavernor je u to bio sasvim siguran - Čovek bi još bio prikovan za planetu na kojoj se rodio. On skrenu pogled s otvora i vide da je Betijina kocka bila uneta i postavljena samo nekoliko stopa od njegove. I dalje je bila za stolom, pridržavajući se između njega i stolice. Telo joj je izgledalo mršavo. Tavernor se smesta baci prema toj strani svoje ćelije, što učini da Betija podigne pogled. Tavernoru se činilo kao da gleda u blede, umorno lice nekog stranca. Posmatrala ga je beziravno nekoliko trenutaka, a onda spusti pogled, dok joj je kosa boje hrastovine lebdela oko ramena.

"Betija", uzvikivao je, tražeći prave reči. "Mi moramo da živimo!"

Reći su se odbijale od staklenih zidova njegovog zatvora i Lisina slika se odjednom pojavi u njegovoj svesti. On pokuša da udara rukama o zid, ali to samo doprinese da odlebdí unazad upravo u trenutku kada se šatl pokrenuo i odvojio od matičnog broda. Usporavanje je počelo gotovo istog trenutka, i on pade na pod, svestan da ga je Betija namerno uklonila iz svoje svesti. Ne preostavši mu ništa drugo on leže na krevet, posmatrajući kako se jarka, odbijena svetlost na otvoru menja dok je šatl tražio svoj kurs. Video je i zvezde, a odmah zatim oseti neznatne vibracije kroz pod ćelije, kao posledicu kočenja. Šatl je polako ulazio

u atmosferu i, odjednom, otvor se na njemu zamračí. Ljuljao se polako dok je silazio sve dublje koz gúste slojeve oblaka.

Tavernor umalo da nije ni primetio poslednji trzaj na osnovu kojeg je bilo moguće zaključiti da su se spustili. Upravo je shvatio zašto ga je Betijino stanje slično transu ispunjavalo takvim osećanjem nelagodnosti.

Podsećalo ga je na slična stanja u koja su njegovi neprijatelji s vremena na vreme zapadali, dok su im mutne oči bile uprte negde daleko, ka nekom drugom obzorju.

21.

Na putu kroz atmosferu svetlost što je dopirala iz jednog jedinog otvora na šatlu postajala je sve slabija, tako da on zaključí da na površini planete vidljivosti uopšte neće biti. Ali kada se vrata magacinskog prostora na šatlu napokon otvoriše, on vide da se omotač od oblaka nalazi nekoliko stopa iznad površine planete i da je, uprkos pravim zavesama od kiše, bilo moguće videti u krugu od dve-tri milje. Betonska ploča na kosmodromu prostirala se svuda unaokolo, a između uspravno postavljenih svemirskih brodova mogao je da vidi brojna vozila koja su se kretala tamo-amo, što je bio prizor iznenađujuće sličan stotinama drugih na mnogim kosmodromima Federacije.

Sasvim blizu šatla nalazilo se jedno terensko vozilo, pokriveno, i nekoliko Pitsikana oko njega, od kojih su neki bili u ratničkoj opremi a neki potpuno goli. I samo to vozilo podsećalo je na slična vozila Federacije. Tavernor je bio preokupiran brigom za Betiju, ali njegov praktični duh nije mogao a da istovremeno ne proučava različita vozila i njihovu opremu, zapažajući kako su njihovi konstruktori rešavali opšte probleme na isti način kao i konstruktori sveta kojem je Tavernor pripadao. Teretno vozilo ga je naročito zanimalo.

Na njegovom zadnjem delu primetio je dva četvrtasta udubljenja, pored kojih su se nalazili i neki uređaji za pričvršćivanje - što je, po svemu sudeći, značilo da je vozilo bilo izgrađeno za prevoz kocki sa šatla. Taj podatak Tavernor zapamti i odloži ga u sećanje zajedno s podacima o konstrukciji staklenih ćelija.

Kablovi pomoću kojih su Pitsikani izvukli kocke iz matičnog broda bili su sada spojeni s vitlom na teretnom vozilu. Posle toga, energetske kablove s pokretnog generatora prikopčali su na generator u teretnom vozilu. Tavernorovo čuđenje se sve više povećavalo dok je sve to posmatrao. Analaza pitsikanske atmosfere, do čijih su uzoraka naučnici Federacije ponekad dolazili na osvojenim neprijateljskim brodovima, pokazale su da nije bila ista kao i ona u kojoj su ljudi živeli; međutim, mogla se udisati čak i više od nedelju dana pre nego što bi se pojavili neželjeni simpotomi. Pitsikanima je taj podatak morao biti poznat - jer, najzad, i sami su mogli da se bez posebne opreme kreću na planetama Federacije; pa ipak, nastavili su da se za svoje zarobljenike brinu s tako izraženom pažnjom, da to kod Tavernora izazva neko nejasno, ali uznemirujuće predosećanje.

Kada sve pripreme behu obavljene, kocke su bile podignute i utovarene u vozilo dok je okupljena skupina Pitsikana ispoljavala više nego živo zanimanje. Betija je sedela nagnuta preko stola, a Tavernor je ozbiljna lica posmatrao crne prilike. Kada su bili uzbuđeni, Pitsikani nisu izgledali tako strašno - drugi par ruku bi se rasklopio, otkrivajući vertikalne procepe usta za ishranu, i mahao slabašno dok bi sivobeli izmet prskao iz donjeg dela njihovog tela. Tavernora skoro da ispuni zadovoljstvo što debeli zidovi njegove ćelije nisu omogućavali da im čuje i glasove koje su pritom ispuštali. Ali u isto vreme bio je nelagodno svestan činjenice da je on bio 'nezemljanin' na ovom kišom zasipanom svetu. Zurio je u Pitsikane sve dok se zadnja vrata na vozilu nisu zatvorila.

Vozilo krenu i vožnja, bez ikakvih potresa, potraja desetak minuta. Bilo je malo slobodnog prostora između dve kocke i zidova vozila na kojima nije bilo prozora, tako da u tom delu vozila nije bilo nezemljana. Tavernor odmah shvati da je to možda bilo prvi put, otkako su ih uhvatili, da ih niko nije posmatrao. On pokuša da otvori vrata kocke, ali su ona bila čvrsto zamandaljena i

nepokretna kao i uvek; ne uspevši u tome, on svojski prionu na to da, nekako, privuče Betijinu pažnju.

Posle nekoliko minuta udaranja o zid Betija se napokon diže i pride zidu svoje ćelije, licem okrenuta prema njemu iza orošenog stakla, dok je svetlost na isturenim delovima njenog tela, na ramenima i grudima, i tamnom trouglu njene ženstvenosti činila da poprimi magloviti oblik arhetipske polnosti. On joj stade živo izmahivati rukama, ali se ona okrenu i, nesigurno, ode do kreveta; bilo mu je savršeno jasno da ga nije ni primetila. Njegova zabrinutost za njeno stanje se još više poveća, a s njom i osećaj odgovornosti - on je bio taj koji ju je primorao da pobegnu u vilu, tačno tamo gde su Pitsikani nameravali da slete da bi uhvatili zarobljenike. Da to nije uradio ona bi sada bila mrtva, kao što su, verovatno, mrtvi bili i svi ostali stanovnici Mmemozine; ali njena smrt bi bila samo seoba u stanje egona, što bi bilo mnogo bolje od života kojim je sada živela. Kao i Lisa, i Betija je, po svemu sudeći, imala neki nedostatak u karakteru koji se odražavao u odsustvu volje za životom. Moglo se videti kako vene pod pritiskom, a Pitsikani još ni izdaleka nisu obelodanili svoje planove o tome šta će se njima dvoma desiti bilo u neposrednoj, bilo u daljoj budućnosti.

Tavernor je bespomoćno stiskao pesnice i šetao ćelijom sve dok vozilo nije zadrhtalo, kada mu se motor ugasio. I tek kada se vrata otvoriše, on vide da se nalaze na većoj nadmorskoj visini nego tamo, na kosmodromu. Oblaci su bili tik iznad njih, a vidljivost je bila ograničena na samo nekoliko stotina jardi. Nalazili su se na padini jednog brežuljka, ispred neke zgrade bez prozora, podignute na strmim liticama koje su se gubile u vlažnoj atmosferi. Ojačani zidovi zgrade bili su izgrađeni od nekog šarenog, plavičastog kamena, a čitavo zdanje kao da je bilo deo brežuljka. Na uzdignutoj strani, ispred koje se vozilo zaustavilo, zgrada je imala samo jedan sprat; međutim, kroz četvrtasti otvor na jednom zidu moglo se videti da se unutrašnjost zgrade proteže nekoliko spratova u dubinu. Građevina je bila strogo funkcionalnog oblika, ili se bar tako činilo Tavernoru; međutim, nije bio u stanju da razabere kakva bi mogla biti njena funkcija. Mogla je, podjednako, biti i zatvor i centar za istraživanje i ispitivanje nepoznatih oblika života - naravno, u pitsikanskom stilu.

Zadnja, spuštena vrata vozila činila su platformu koja je bila na istom nivou s donjom ivicom četvrtastog otvora na zidu. Iz unutrašnjosti zgrade pojaviše se neki Pitsikani, udoše u vozilo i pričvrstiše još neke žice i kablove na donjim stranama ćelija. Najpre su izvukli Tavernorovu kocku i on oseti kako mu srce uzbuđeno lupa dok ga je kocka nosila u mrak zagonetne zgrade.

Kad mu se oči privikoše na mrak, on ugleda da se kocka kreće po ravnom, praznom podu. Ispod njega se nalazila neka prostorija, okomito izdijeljena ogromnim metalnim stubovima. Visoka, mrežasta ograda išla je ivicom, između stubova, dok su se na podu mogli videti četvrtasti tragovi, pokazujući da su se tu do pre kratkog vremena nalazile neke mašine. Tavernor se upita nije li ova zgrada, zapravo, bila nekakva radionica koja je, potom, prepravkama, dobila neku novu svrhu. Ali kakvu? Da li samo stoga što Pitsikani, koji do sada nisu uzimali zarobljenike, nisu imali ni...?

Njegov lutajući pogled odjednom otkri dva četvrtasta udubljenja na podu ispred ćelija - udubljenja oko kojih su se nalazile sada već dobro poznate alke pomoću kojih su kocke pričvršćene za tlo. Između njih nalazio se niski zid sa koga su visili energetski kablovi, i Tavernor odjednom shvati barem deo planova Pitsikana.

On i Betija trebalo je da u ovoj veštačkim putem stvorenoj pećini ostanu duže vreme - možda, do kraja života.

Nije se, u tom trenutku, mogao setiti nijednog dugog razloga zbog kojeg bi se nezemljani toliko trudili da im obezbede odgovarajuće uslove za život koji su - to je, bar, bilo očigledno - bili planirali za duži rok. Njegov um odmah počeo, sam od sebe, da na osnovu poznatih činjenica, stvara teorije. Šta ako Pitsikani nameravaju da sačuvaju jedan par pripadnika pobeđene rase, prosto onako, za istoriju? Kao žive muzejske eksponate? Šta ako žele da podrobnije prouče ljudsko ponašanje, i u tom cilju stvore ljudsku koloniju? On se okrenu da pogleda Betijinu kocku. Ležala je na krevetu, nepomično, kao da ne primećuje crne spodobe oko sebe.

Dok je tako posmatrao šta se oko njega zbiva, njegova kocka bi spuštena u ležište, a Betijina povučena iza zida koji ih je delio. Dva nezemljanina stadoše da pričvršćuju krajeve kocki pre nego što Tavernor dospe da shvati da je zid između njih postavljen namerno, kako bi im uskratio i to bedno zadovoljstvo da mogu da vide jedno drugo. Život mu je, do ovog trenutka, trebalo da bude sastavljen od danonoćne samoće u staklenoj kutiji, od konzervi s hranom i zurenja, kroz vlažne staklene zidove, u zloslutne spodobе koje se kreću u polumraku, bez mogućnosti da sazna da li je Betija, s druge strane zida, živa ili mrtva...

Besomućna mržnja stade se javljati u Tavernoru, grčeci mu mišiće, primoravajući ga da preduzme neku akciju - iako mesta za akciju nije bilo. On ipak sunu prema klečećoj figuri Pitsikana i prstima, lomeći nokte, stade grebati po staklu koje ih je razdvajalo. A onda, gotovo istog časa, primeti da se nezemljani spremaju da njegovu kocku povežu s energetskim kablovima koji su visili sa zida; poslednji put kada su to učinili, sinu mu kroz glavu, vrata su, makar za tren, zadrhtala.

On smesta otrča do sredine kocke, okrenu se upravo u trenutku kada su unutrašnja vrata gotovo neprimetno zadrhtala, i baci se na njih svom snagom koju mu je njegovo mršavo telo dozvoljavalo. Oseti, za trenutak, oštar bol u ramenu, udar grudi o spoljašnja vrata, ali se, časak potom, nađe među mjaukavim, visokim i vretenastim prilikama Pitsikana.

U polumraku odjednom nastade metež, dok su mu se pluća punila hladnim, vlažnim vazduhom. Jedan nezemljanin obavi se oko njega, i on zamahnu i obema rukama udari po naduvenim plućima. Nezemljanin tiho skliznu niz njegovo telo, i Tavernor shvati da nije u pitanju bio ratnik, budući da bi, inače, i njegova pluća bila zaštićena opremom. On se potom okrenu, upravo u trenutku kada mu se jedan ratnik približi; Tavernor pokuša udarac nogom u organe na donjem delu njegovog tela, promaši i izgubi ravnotežu, a onda zastade, nemoćno očekujući da nezemljanin iskoristi priliku i da ga ili raznese svojim oružjem ili saseče nožem. Umesto toga, ovaj pokuša da ga uhvati za ruke, dajući Tavernoru vremena da ga dohvati za noge, povuče i obori. Tavernor brzo dohvati ratnikov nož, izmače prstima koji su pokušavali da dohvate njegovu ruku, zahvati ga zadnjom stranom šake po licu i umače.

Još jedan Pitsikan poče prema njemu, raširenih ruku, ali se natače na nož koji je Tavernor držao ispred sebe. Drugi par njegovih ruku bezuspešno je udarao po Tavernorovom zglobu, dok je Pitsikan padao. Tavernor ga prekorači, probi se između druge dvojice nezemljana, stiže do druge kocke i jednim udarcem noža preseče energetske kablove. Udar struje koji oseti kada nož dotače provodnike kao da ga odbaci pravo u Betijinu ćeliju. On se okrenu, teško dišući, spreman da brani ulaz - a onda ustanovi da ga niko ne prati. U isto vreme shvati i da je njegovo napredovanje kroz redove Pitsikana bilo suviše lako - nijedan od njih ga, zapravo, nije udario. Kao da im je bilo stalo da ga ne povrede...

"Mak!" Betijino lice je bilo bledo dok se uspravljala oslanjajući se na lakat.

Tavernor joj pritrča. "Ovo nam je možda poslednja prilika, Betija, kad možemo da razgovaramo, i nema mnogo vremena." Govorio je nestrpljivo dok se spuštao na kolena pored njenog kreveta, držeći je za ruku. "Ja... moraš da živiš. Zbog sebe i zbog mene. Mislim da Pitsikani nameravaju da nas ostave u životu. U životu, Betija, i ja želim da mi obećaš da ćeš..." On zastade setivši se imena kojim ga je oslovila. "Šta si mi to rekla?"

"Ti si Mak Tavernor, zar ne?"

"Kako... kako znaš?"

"Čula sam šta si rekao svom ocu... i otada... stari snovi koji se, mislila sam, neće nikada vratiti... Je l' sve to istina, Mak?" Njene oči bile su odjednom pune života, kao nikada ranije. Bila je to Betija, devojčica.

On potvrdno klimnu i pritisnu njene njene hladne šake na svoja usta. "Ali bio sam mrtav, Betija, veruj mi."

"I postoji jedno blistavo sunce? Sunce koje govori?"

"Postoji. Jednoga dana oboje ćemo biti njegov sastavni deo."

"Mak!" Betija se sasvim uspravila na krevetu i njeni prsti stisnuše njegove iznenađujućom snagom. "Izvedi me odavde. Moram da iziđem odavde."

Tavernor skrenu pogled prema poluprovidnom zidu. Neki Pitsikani su stajali ukočeno, dok su drugi jurcali kroz polumrak koji ih je okružavao.

"Ne znam, Betija, kakve izgledе imamo ako pobegnemo odavde. Mi smo na planeti Pitsikana..." On prestade da govori, gotovo omamljen njenim širokim, toplim osmehom.

"Jednom si me pozvao da s tobom bežim u šumu, Mak", reče ona uzdrhtalim glasom, dok su joj oči blistale nečim što je ličilo na saosećanje. "Ovde, u blizini, nalazi se jedna druga šuma - pokušajmo da iskoristimo novu priliku. Ma koliko mala bila.

Tavernor se odjednom priseti kako je posmatrao Betiju dok je bila dete i kako je mislio da je čovekova sposobnost da rađa decu poput nje jedina stvar koja opravdava njegovo postojanje - celokupno njegovo postojanje. To osećanje mu se sada vrati - bilo je uzvišeno; i u tom trenutku on shvati šta znači izdići se iznad svih obzira prema životu ili smrti pojedinaca.

"U redu", odvrati joj on zahvalno. "Hajdemo."

Pošto pomože Betiji da stane na noge, njih dvoje zajedno potrčaše ka vratima. Još više Pitsikana se u međuvremenu okupilo oko staklene kocke, ali mu ponovo dođe na um misao da se oni, zapravo, uzdržavaju da ga povrede. A izvan zgrade, video je, magla je bila gušća - ako uspeju da se probiju do vozila, možda će moći da stignu i do šume. Čvrsto stežući pitsikanski nož u rukama, on jurnu kroz vrata pravo u gomilu crnih telesa. Sklanjali su mu se s puta i tračak nade mu se javi pred očima - a onda oseti da je Betija izvukla svoju ruku iz njegove.

"Žao mi je, Mak", reče ona, gotovo plačući, i njeno belo telo polete u suprotnom pravcu, uvijajući se, gubeći ravotežu i ponovo je nalazeći, kroz bezbroj crnih ruku koje su pokušavale da je uhvate, kao dim na vetru.

"Betija!" Videvši kuda se uputila Tavernor pozva njeno ime glasom koji se gušio, ali ona je već počela da se natprirodnom brzinom penje na visoku mrežastu ogradu. Zastala je samo za tren na vrhu, kao blistavi krst, i otisnula se u dubinu.

Tavernor pokri lice rukama u trenutku kada je čuo tup zvuk - kada je njeno telo dodirnulo betonsku poloču negde u dubini, daleko u dubini.

Čudnovato, ali Tavernor je bio prvi koji se osvestio. Potmuli udarac kao da je paralizovao Pitsikane - čak su i vlažne zenice njihovih velikih očiju za trenutak prestale da se kreću. Tavernor se probi kroz njih i pritrča ogradi. Žičana mreža usecala mu se u stopala dok se peo, ali on na to nije obraćao pažnju. Konačno, dospевši do vrha, nagnu se preko gornje ivice ograde. Betijino telo je ležalo, kao zgužvana maramica, najmanje pedeset stopa ispod ograde, u senci nekih crnih mašina.

Tavernor se uspravi na vrhu ograde i krenu njome prema jednom od stubova, upravo u trenutku kada jedan Pitsikan stiže do ograde. On obuhvati vlažni metalni stub i krenu da se spušta tek nekoliko centimetara udaljen od svog progonitelja, ali s druge strane ograde. Stigavši do mesta na kojem je pod prostorije u kojoj su se nalazili Pitsikani bio spojen sa stubom, umalo da nije izgubio oslonac i pao; spasao se, međutim, tako što je pustio stub a rukama se uhvatio za donju ivicu ograde, dok je nogama pokušavao da nađe nastavak stuba ispod platforme. Prsti Pitsikana pokušavali su da kroz mrežu dopru do njegovih dok su njihova ramena usta nekontrolisano mjaukala.

On se pusti ogradu i skliznu niz stub ne obraćajući pažnju na oštре ivice koje su mu se zasecale u meso. Stigavši do betonskog poda on pritrča do Betije i baci se pored njenog izlomljenog tela. Lice joj je bilo opušteno, spremno za dug san. Tavernor zaroni glavu u ruke, dok mu je gorki jecaj cepao grlo.

"Mak?" Dečji glas ga je dozivao sa okrvavljenih usana.

"Ovde sam, Betija."

"Ostani sa mnom, Mak. Ne daj im da... da dođu do mene dok više ne bude... da ne mogu da me povrate u život."

"Ali zašto, Betija? Zašto si to uradila"?

Njene oči se otvoriše s velikim naporom, i njene se usne stadoše polako pokretati. On prisloni uho na njene usne i ču kako se njen poslednji dah uobličava u jednu jedinu, neverovatnu rečenicu. Kad su Pitsikani došli do njega, on je još ležao pored Betije. Nož mu je ostao negde u gornjoj prostoriji, ali je

Betijino beživotno telo branio golim rukama sve dok jedna gasna granata nije eksplodirala pored njegovih nogu. I dok je gubio svest, Betijine poslednje reči tukle su po njegovoj svesti kao okeani na njenoj rodnoj Mnemozini:

"Ja sam nova vrsta ljudskog bića, Mak, i Pitsikanima je bilo jasno da moraju da me održe u životu."

22.

Mnogo časova kasnije, Tavernorovo ušiveno i previjeno telo pomaklo se na jednostavnom plastičnom krevetu u njegovoj staklenoj ćeliji. Zacrvilleo je jedva čujno, dok je njegova svest prelazila iz dubokog mira prouzrokovanoog sedativima u normalnu osećajnost sna. Nestvarni prizori nemogućih boja i oblika svetlucali su, okretali se i smenjivali svuda oko njega.

Zaslepljujuće belo sunce napokon progovori glasom Vilijema Ladlama.

"Dobro si obavio zadatak, Tavernore", reče glas.

"Molim vas", uzviknuo je. "Ništa ne razumem."

"Razumećeš."

Jedno lice se pojavi u samom središtu sunca, lepo, i dečje i žensko istovremeno. Betija.

"Prijatno ti spavanje, Mak", reče lice. "Odmori se. Još te mnogo poslova očekuje."

Tavernor požele da joj se približi, kao što to egoni čine, ali ga je njegovo fizičko telo čvrsto držalo. "Betija", upita je on, preklinjući, "zašto si me ostavila samog?"

"Jadni Mak, morala sam. I drugi pre mene su se rodili da bi umrli, ali svi oni su došli prerano. Put nije mogao da bude otvoren."

"Put?"

"Da, Mak - ja sam Put." Sjaj i slava materinske mase plamteli su oko nje.

"I dalje ne razumem."

"Čovek je bio nepotpun. Ali sada je na putu ispunjenja - sada kad svaki pojedini um sa fizičkog plana može kroz mene da dođe u dodir s materinskom masom."

"Kroz tebe?" Tavernor se odjednom seti nejasnog lica žene koje je nazreo za vreme svog kratkog života kao egon. "Ti si me zvala sa Mnemozine, a ne Lisa."

"Tako je."

"Ali ako si bila u stanju..."

"Moja sposobnost je bila samo latentna. Moj život na Mnemozini nije bio ništa drugo nego međustanje; njegov jedini cilj bio je da započne evoluciju nove vrste egona. Ja sam bila prvo ljudsko biće koje je u sebi nosilo mogućnost da razvije egon koji će moći da se sporazumeva s ljudima koji žive na fizičkom planu. Ja sam Put."

Betija kao da se smešila dok se Tavernorov um, ispočetka polako, a zatim sve brže, uzdizao do novih visina razumevanja.

"Evolucija", reče on. "Ti si, znači... drugačija."

"I moje je telo bilo drugačije. Super-egon, čiji sam ja sada deo, gledao je napred, u budućnost, i predvideo potrebu da pripremi čovečanstvo za krajnji ispit. Egoni, kao što znaš, imaju i fizičko postojanje, ali je ono tako slabašno da je celokupna energija materinske mase jedva uspela da izmeni strukturu jednog jedinog gena. Njihov poslednji pokušaj da izmene tok čovekovog razvoja izveden je kada je moj deda bio začet. Kao rezultat svega toga, ja sam se rodila - malo ranije nego što bi se to desilo u normalnom toku evolucije - s nervnim sistemom koji je jednak, ili, možda, čak i bolji, od nervnog sistema Pitsikana."

"Hoćeš da kažeš da su Pitsikani u stanju da..." Tavernor nije bio u stanju da govori, jer je razumevanje o pravoj suštini rata s Pitsikanima počelo da plavi njegovu svest.

"Da. Pitsikani su bili potpuni hiljadama godina; mogli su se neposredno sporazumevati sa svojom materinskom masom. Struktura njihovog uma ne dozvoljava im da prihvate Čovek, i oni bi se borili sa čovečanstvom do istrebljenja - čak i da nije bilo opasnosti od brodova-leptira."

"Opet ti brodovi", uzdahnu Tavernor.

"Da. Ti imaš razloga, Mak, da mrziš Pitsikane, ali zamisli kako su oni nas videli. U njihovim očima mi smo užasni, bledokožni izazivači prave smrti."

Njihova materinska masa ih je upozorila da Čovek poseduje instinkt da se širi, da zavlada celokupnim prostorom svemira, ispunjavajući ga crnim krilima koja bi jednoga dana uništila sav život u Vaseljenu, uključujući i besmrtne duše Pitsikana.

Odlučili su da to spreče po svaku cenu, i njihova materinska masa ih je vodila od samog početka - dok je Čovek uništavao svoju sopstvenu materinsku masu, lišavajući se na taj način čak i slučajnog dodira s njom, koji je čak i u ovom trenutku razvoja bio moguć. Iako sam se ja rodila pre nego što je trebalo da se rodim, prema zakonima evolucije ja sam ipak zakasnila. I to mnogo."

"I", upade Tavernor, "Pitsikani su znali za tebe."

"Jesu, preko svojih egona. Zbog toga su napali Mnemozinu i zbog toga su hteli da me odvoje od svih drugih. Bojali su se da kojim slučajem ne poginem - želeli su da me drže u životu, ne za sledećih sedamdeset ili osamdeset godina, kao što si se ti bojavao, već sve dok i poslednje ljudsko biće ne bi bilo uništeno.

To se sada više ne može desiti - a naoružani znanjem o svojoj pravoj prirodi, ljudi mogu da odnesu pobjedu u ratu s Pitsikanima. Nikada nije bilo moguće da se neki brod probije kroz njihova odbrambena polja, ali je čovek svoje najstrašnije oružje upotrebljavao protiv samog sebe. Sve što je potrebno jeste da sa jednim nenaoružanim brodom-leptirom dođe do rodne planete Pitsikana i da sam tim brodom prođe kroz njihovu masu egona zbog čega bi oni morali da se oslone samo na svoju inteligenciju..."

Tavernor je bio zgranut. "Ali toliko mnogo smrti - prave smrti. Zar bi ti...?"

"Neće biti potrebno", odgovori Betija nežno. "Rat je, u stvari, završen. Njihova materinska masa ih je već pripremila i za to. Napustili su zauvek ovaj deo svemira. Vrlo je malo verovatno da će se Čovek i Pitsikan ikada ponovo sresti - na fizičkom planu."

Ushićenje se poput eksplozije javi u Tavernorovom umu - ali se odmah povuče. "Ali kako ćemo ubediti Glavni operativni štab u sve ovo? Ko će im to reći?"

"Mak, ti još ne znaš celu istinu." Betija se, usred zaslepljujućeg sjaja, ponovo nasmeši. "Čovek je prešao sudbonosnu granicu. Ja sam već prenela sve te podatke hiljadama najodgovornijih mozgova u Federaciji. Sve je to već prihvaćeno, i na tome se već radi. Od sada, svako ljudsko biće moći će da se koristi celokupnim znanjem svesti svoje rase.

Mak, pred nama su divna i uzbuđujuća vremena. Čovek će se, dakako, suočiti sa drugim borbama i drugim problemima, ali, najverovatnije, nikada više neće naići na problem koji neće biti u stanju da reši."

Nesposoban da išta kaže, Tavernor se borio da shvati veličinu prostora i vremena. Tada, odjednom, prevazilazeći sve drugo dubinom svoga bola, pristiže sećanje na Betijino belo, izlomljeno telo i na ljudski odnos koji se nikada neće moći ostvariti. Znao je da su njegove misli i njene.

"Čekaću", stade se zaklinjati. "Ja... ja nikada neću voleti nikoga drugog."

"Mene ne možeš voleti, Mak." Betijin glas je bio nežan. "Ja sam Put."

"Ali..."

"Ali, šta misliš, zašto Pitsikani nisu ubili i tebe kao Džervisa Farela? Moj deda je imao dva sina - jedan od njih je bio Hauard Grenobl. Genetska crta je bila recesivna i u Hauardu i u Lisi - tvojoj majci. Kod tebe je samo delimično recesivna - Pitsikani su znali za to - i ona će postati dominantna kod tvoje dece ili kod njihove dece.

Čovečanstvu su potrebni tvoji geni, Mak, da mu pomognu da se popne na sledeću stepenicu evolucije - a to je dužnost koju ne smeš zapostaviti. Seti se da će tvoje kćeri i sinovi biti takođe i moja deca..."

Tavernor se naglo probudi, drhteći od hladnoće u hladnom i vlažnom vazduhu pitsikanskog sveta. On ustade sa osećanjem bola i osvrnu se oko sebe. Unutrašnjost kocke bila je zamagljena i prisustvo atmosfere nezemljana u njoj kazivalo mu je da je dovod energije do uređaja za podešavanje vazduha bio prekinut.

On stupi do vrata i ona se širom otvoriše i on kroči napolje. Pod njegovim nogama pod je bio hladan, a polumračna unutrašnjost zgrade delovala je kao da je napuštena. Znao je da su Pitsikani otišli.

On obiđe zid između dve ćelije i pogleda u Betijinu kocku. Njena napuštena površ belasala se iza zamagljenih staklenih zidova. Tavernor se obazre oko sebe. Izvan zgrade, svet je bio miran, izuzev jedva primetnog kretanja oblaka. On ponovo zadrhta i shvati da gotovo istog trena mora da prione na rad. Moraće da pronađe zalihe hrane i način kako da zagreva svoju ćeliju dok ne stigne brod Federacije - a to je moglo da potraje prilično dugo. Brodovi-leptiri će sigurno biti odbačeni, a za izgradnju brodova koji se kreću pomoću reakcione mase biće potrebno dosta vremena. Takođe, moraće i da iskopa grob za Betiju.

Nije mogao da zamisli da će ikada moći da zaboravi bol zbog njenog gubitka, ali budućnost je ležala pred njim, do u beskonačnost.

A to će biti budućnost o kojoj Čovek nije mogao ni da sanja.